

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Это цифровая копия книги, хранящейся для потомков на библиотечных полках, прежде чем ее отсканировали сотрудники компании Google в рамках проекта, цель которого - сделать книги со всего мира доступными через Интернет.

Прошло достаточно много времени для того, чтобы срок действия авторских прав на эту книгу истек, и она перешла в свободный доступ. Книга переходит в свободный доступ, если на нее не были поданы авторские права или срок действия авторских прав истек. Переход книги в свободный доступ в разных странах осуществляется по-разному. Книги, перешедшие в свободный доступ, это наш ключ к прошлому, к богатствам истории и культуры, а также к знаниям, которые часто трудно найти.

В этом файле сохранятся все примечания, комментарии и другие записи, существующие в оригинальном издании, как наименование о том долгом пути, который книга прошла от издателя до библиотеки и в конечном итоге до Вас.

Правила использования

Компания Google гордится тем, что сотрудничает с библиотеками, чтобы перевести книги, перешедшие в свободный доступ, в цифровой формат и сделать их широкодоступными. Книги, перешедшие в свободный доступ, принадлежат обществу, а мы лишь хранители этого достояния. Тем не менее, эти книги достаточно дорого стоят, поэтому, чтобы и в дальнейшем предоставлять этот ресурс, мы предприняли некоторые действия, предотвращающие коммерческое использование книг, в том числе установив технические ограничения на автоматические запросы.

Мы также просим Вас о следующем.

- Не используйте файлы в коммерческих целях.
Мы разработали программу Поиск книг Google для всех пользователей, поэтому используйте эти файлы только в личных, некоммерческих целях.
- Не отправляйте автоматические запросы.
Не отправляйте в систему Google автоматические запросы любого вида. Если Вы занимаетесь изучением систем машинного перевода, оптического распознавания символов или других областей, где доступ к большому количеству текста может оказаться полезным, свяжитесь с нами. Для этих целей мы рекомендуем использовать материалы, перешедшие в свободный доступ.
- Не удаляйте атрибуты Google.
В каждом файле есть "водяной знак" Google. Он позволяет пользователям узнать об этом проекте и помогает им найти дополнительные материалы при помощи программы Поиск книг Google. Не удаляйте его.
- Делайте это законно.
Независимо от того, что Вы используете, не забудьте проверить законность своих действий, за которые Вы несете полную ответственность. Не думайте, что если книга перешла в свободный доступ в США, то ее на этом основании могут использовать читатели из других стран. Условия для перехода книги в свободный доступ в разных странах различны, поэтому нет единых правил, позволяющих определить, можно ли в определенном случае использовать определенную книгу. Не думайте, что если книга появилась в Поиске книг Google, то ее можно использовать как угодно и где угодно. Наказание за нарушение авторских прав может быть очень серьезным.

О программе Поиск книг Google

Миссия Google состоит в том, чтобы организовать мировую информацию и сделать ее всесторонне доступной и полезной. Программа Поиск книг Google помогает пользователям найти книги со всего мира, а авторам и издателям - новых читателей. Полнотекстовый поиск по этой книге можно выполнить на странице <http://books.google.com/>

DE PLATONICAE ATQVE
Aristotelicæ Philosophiæ diffe-
rentia, Libellus, nuper
in lucem editus.

Bernardino Donato Veronenſi Authore.

Γεωργίου τοῦ Γεμιτοῦ τοῦ καὶ Πλήθωνος περὶ
ᾧν Ἀριστοτέλης πρὸς πλάτωνα διαφέρεται.

V E N E T I I S

Apud Hieronymum Scotum.

1 5 4 0.

DE PLATONICAE ATQVE
Aristotelicæ Philosophiæ diffe/
rentia, Libellus, nuper
in lucem editus.

Bernardino Donato Veronenſi Authore.

Γεωργίου τοῦ Γεμιτοῦ τοῦ καὶ Πλήθωνος περὶ
ᾧν Ἀριστοτέλης πρὸς πλάτωνα διαφέρεται.

V E N E T I I S

Apud Hieronymum Scotum.

1 5 4 0 .

3

AD ILLV. VIRVM RODVLVVM
Pium Faentinae Ecclesiae Episcopum Cardi
nalē Carpenſez/de Platonica atq; Ari
stotelica Philosophia differētia.
Donati Veronenſis libellus.

I vllum humanæ sapientia genus
cum religione nostra fit copulan
dum, Rodulfe vir illu. ego vnus il
lud existimarim, quod etiam huma
nis, hoc est, Phycis quibusdam ra
tionibus, animos hominuz immor
tales esse declararet: cuiusmodi il
lud esse in primis & legendo & audiēdo didicimus,
quod Platonicz a Platone authore ac principe de
nominatum est. si qđ vero aliud sit, qđ ab authore
suo ita sit institutus, vt vel suis positis principijs ani
mæ nostræ immortalitatem tenere non possit, vel
aperte mortalem esse illam conetur ostendere: hoc
ego si modo vacet, persequendum quidem etiam vi
ro christiano cōcesserim, sed nulla alia de causa, nisi
vt v̄hemētius ac certius possit ab ipso redargui. qđ
si tantuz ocij non supersit, vt vtrūq; genus persequi
liceat, præstiterit longe, meo quideꝝ iudicio, cū vno
philosophari Platone, q̄ eo relicto, alterius generis
cuipiam impensius fauentem, penitus hanc religionē
euertere. etenim quæ tandem, obsecro, ex omnibus
Philosophorū sententijs/aut latentius/aut efficacius
tollit religiones, q̄ ea quæ animos vna cum corpo
ribus interire proponit: nam, quæ deos omnino esse
negat, tam facile reprehendi solet, vt iam plane locū
vbi consistat apud nullum genus hominum inueni
re queat, itaq; tantū abest, vt per huiusmodi opinio

4 De differentia Philosophiæ
 nem timeam ne quid de religione sit detrahendum,
 ut religioni aliquid potius lucri accessurus ex ea nō
 dubitē. at hæc quæ animos mortales dissolubilesq;
 pronunciat, quid religioni quæso omnium eorū qui-
 bus ipsa constat, relinquit? num honorem seu reuerē-
 tiam erga Deum? num amorem? num castitatem cor-
 poris? num animi innocentiam? num abstinētiā a
 vitijs? num laudationem seu confessionē, quæ corde
 non ore præstatur? quid porro a Deo postulabit, qui
 se totum paulo post moriturum intelligit? quasi & o
 non in quadam prudentia & calliditate hominum,
 si hæc vera sententia sit, omnia humana consistant.
 At mouent Dij orbes cœlestes, ex eoq; motu ipsi pri-
 mum procreamur & nascimur: deinde etiam alimur;
 augemur, fouemur, vitam & spiritum ducimus. sunt
 ergo Dij colendi a quibus tot beneficijs afficimur. at
 enim, o vir sapientissime, eodē motu etiam ad inte-
 ritum trahimur. atq; audi quæso quanti apud me sit
 istud tuorū Deorū beneficium. finge me v̄hementi &
 siti & fame correptum. deinde sit aliquis vir opulen-
 tissimus, qui me longo itinere fessum, ad mensam ali-
 quam omni genere ciborū instructam, poculis etiam
 e vitro lucidissimo distinctam adducat. tum idē me
 procul stantem intueri, & naribus ferculorū odorem
 dūtātaxat nidoremq; percipere, viniq; vnum colorem
 contēplari oculis iubeat. quinetiā ne ad mensam illā
 propius accedam, cathenis vinciat, ipse interim arbi-
 tratu suo omnibus illis rebus vescens ac fruens. huic
 tam liberali viro, quæso te, quid me tandem aut quā-
 tum debere existimes? nonne ille sic seipsum duobus
 maxime criminibus condēnandum ostendat/ vanita-
 tis & iactantiæ in ostentando, crudelitatis & super-
 biæ in prohibendo? non alia certe ratione Dij isti,

non illi quidem Platonici, sed tamen Philosophici, me lógissimo huius vitæ cursu (qd enī lógicus q̄ vbi nullus sis, eo deduci vt aliqs sis?) ad mēsaꝝ hāc imortalitatis cōtēplādaꝝ adductū, quā cœli ac mundi pulchritudo motusq; ostēdit, ne illā p̄ntius degustē, humana illico imbecillitate deuinciūt: postremo etiā a cōtēplando quasi ministro quodā & satellite crudelissimo, ipsa morte, in ptes ab ea remotissimas abduci iubēt. an nō hoc pacto minus lóge misera est conditio brutorum q̄ hominum? quæ quideꝝ licet ipsa quoq; esuriant ac sitiant, nunq̄ tamen ad hanc cōtemplandā mensam adducuntur: sed quū vltra mortalitatem suam nihil cernāt aut sperēt, ea vna q̄ diu viuunt se continent, nobis interim id in hac vita inuentibus & concupiscentibus, nisi amentes facti sumus, quod nec cōsequi, nec attingere vnquaq; possumus. At hęc aliquos Dī volunt a qbus agnoscantur & colantur. Primū eos P̄hi isti dicunt non velle sed quadā cogi necessitate. deinde qd hoc aliud est dicere, q̄ illos oībus bonis fruētes, suor̄ seruoꝝ oībus malis delectari? an nō intelligūt eōs vniuersos quotidie mori a qbus colunt? qd aliud faciunt tyranni? sic sanē isti sniaꝝ illam cōfirmare vidētur, quā nescio q̄s dixisse fertur: optimū fuisse nō nasci, proximū q̄ ocysime aboleri. qd enim mihi istud ostētas, qđ homini/aut non uis ex inuidia/aut nō potes ex imbecillitate largiri? nūq̄ hanc a te vitā mihi dari expetiui. q enī poterā quo tpe non eram? nunc qñ ad eam imprudens te ducēte peruenī, & tuā istā immortalitatē in oculis habeo, alterutrum te rogo, aut huius ipsius ignorātiā, aut cum cognitione habitum & lætitiā. tamen si quā tu mihi vitā nascēti præbuisi? quē halitum, quē spiritū viuēti subministras? define cœlū cō

6 De differentia Philosophiæ

uertere si potes. qđ si nō potes, quanti tandē istud beneficium est putādū, qđ mihi primū nō postulāti, dein de ēt coactus dedisti: pulchrum sanē illud est Ciceronis in Rheto. IIS HABERI gratiā nō oportere, qđ necessario profuerint. dedisti mihi olim qđ nō postulabā, da nunc qđ postulo. si dare non vis & potes, oī odio es dignus. si nō potes & uis, oī contēptione ac despectu. præterea quis tu mihi, aut quis tibi ego, si nulla vnq; inter nos cōiunctio futura est? si quidē tu in summo semp, ego autem q; diu uiuo in imo, post mortē ēt infra imum. at non debes appetere qđ supra te est. qđ enim si vitā quoq; istā quā uiuis nunc, tibi ppetuā & sempiternā fieri cuperes? nōne merito stultus habereris? ego nō video quē stultitia futura sit, si appetā qđ bonū est. bonum est autē valentis vitæ perpetuitas & æternitas. quā ego quidē non magis affecto q; volandi facultatē, nō ob id sane qđ expetēda nō sit, sed ppea qđ me non spero cōsecuturū. neq; tñ me alas non hñe queror aut doleo, quū volantia oīa infra me videā pp vsum rationis. at vō de immortalitate quā mihi cōlū istud tuū quotidie ostētat, quæ tandē cōsolatio adhiberi pōt, quū intelligo & cogito me illā obtinere nō posse? num forsitā qđ filios relicturus sim? quasi vero hoc oībus cōtingat. aut si cōtingat, vlla sit mihi cum mortuo cōitas. qđ enim patri meo nūc pdest, qđ nūc ipse sim, si nullus illi est interim sensus, nulla cognitio? præterea hoc nihil aliud est dicere, nisi singulis nō esse dolendū, qđ ad vniuersos nō puenit. quæ quidē sunt argutiæ philosophorū. Cæterū his vel Nero ille Romano? crude lissimus rñdeat. me, inquit, mortuo, terra incēdio mī sceatur. quid enim mali cōtingeret hominibus si nulli essent hoīes? an nō generi humano melius cōsulā

foret, si sublatū oīno nihil neq; corpore/neq; aīo me-
 li sentiret? q̄ hoc modo superstes, tot rerū aduersa-
 rū, tot periculorū, deniq; ipsius mortis assidua formi-
 dine cōsistari? etenim ego sic statuo: aut melius esse,
 eum nunq; fuisse, q̄ ne nunc quidez sit/q̄ nūc nō esse
 eum qui oīum fuerit: aut inter hunc atq; illum nihil
 prorsus interesse. ex quibus omnibus nihil aliud su-
 peresse intelligis qđ dicat, nisi Deorū istorū, quos P̄hi
 inducūt, si noster mortalis est animus, felicitatē nr̄is
 augeri miserijs, qui. v3. nos velint esse, quos miseros
 fore nō ignorēt. præterea oēm sapientiam cognitio-
 nemq; veritatis tāto miseriorem vnumquēq; facere,
 quāto quisq; & synceriorē eaz & p̄fectionē fuerit cō-
 secutus. & cōtra: quāto quisq; lōgius a veritate & co-
 gnitione naturæ, rerūq; oīū diuināz aberrauerit,
 tāto futurū feliciorē: ac multo deniq; amplius gene-
 ri humano p̄desse mēdaciū q̄ veritatē. qđ quidē ad
 omnis religionis euerfionē pertinet necessario. quo-
 rū sanē in Philosophia Platonis nihil vnq; dici po-
 terit, quippe apud quē planissime cōstet, aīos hoīum
 esse imortales atq; diuinos: hoīesq; posse, si velint,
 cū Dijs aliqua familiaritate cōiungi. at istud alijs for-
 tasse quidā de plebe P̄hi dixerint, Aristoteles nō nū-
 quā dixit. Fateor, quinetiā dico illos esse oī odio di-
 gnos, qui illius sn̄ias ad hoc torquent, sic illi quidez
 p̄fessi quo vitæ genere potissimū delectētur. attamē
 nō minimā ille alijs sentētię huiusce mām dedit, qui
 tam obscure sn̄iaz suā enuntiauit, vt et in contrarijs
 torqueri possit. si quidē nulli adhuc inuenti sunt qui
 vere se Aristotelicos appellari voluerint, qui nō ad
 hanc animi mortalitatem facile declinarint. At Pla-
 tonicus ne dici quidez vnq; poterit quispiā, qui non
 immortalitatz omni ratione tueatur. taceo mundi

8 .. De differentia Philosophiæ
illam æternitatem, quã alterius istius generis Philo-
sophi ita esse contēdunt, vt nullum illius authorem
sue opificē omnino constituent: quo vno quid Deo
tribuere maius potuissent si illū laudare voluissent?
maximo enim Deo, maximum omniū operuz fuerat
tribuendus. taceo in moribus voluptatem, ad quam
libenter feruntur qui ita philosophantur/vt se totos
morituros & opinentur, & contendant. quorum ni-
hil apud eos qui Platonem sequuntur inuenias, sed
hæc omnia religioni nostræ, hoc est, veritati & iusti-
tiæ amica & consentanea. quod quidem q̃ hic vere
a nobis dicatur non calūniæ/aut conuitia cuiuspiā
in Aristotelem, qualia Trapezuntij in Platonem, sed
quū exempla innumerabilia indicant, tum ratio quę
omni exemplo superior est, quam hic libellus suo lo-
co explicabit, demonstrat. quibus de causis commo-
to mihi, quum Adamus, vir e nostris & Latinæ &
Græcæ linguæ peritissimus se nuper Ticino ad nos
recepisset, retulissetq; sermonem de comparatione
Platonis atq; Aristotelis habitum inter duos viros
doctissimos, Polycarpum nostrum, & Callistum Pla-
centinum Platoniciæ Philosophiæ laudatores secta-
toremq; eximium, placuit eum sermonem, vt ex ore
illius excepi, monumentis cōmendatum ad te mitte-
re: qui quum Platoni semper vnice faueris, nihil ta-
men vnquam religione nostra antiquius habuisti: cu-
ius etiam tuendæ augendæq; gratia, & in istam pro-
uinciam Christianissimam ab hoc Sanctissimo patre
nostro Paulo. III. Ponti. Maxi. maxima cum sa-
pientia es missus, & nuper ab eodez in istud amplissi-
mum Sanctissimumq; Cardinalium collegiū assum-
ptus. sed ne te diutius teneā, iam Callistus loquatur,
suamq; hac omni de re explicet sententiam.

POLLICARPVS, CALLISTVS.

QUAM opportunè te nunc, Calliste doctissime, in hac vrbe conspicio: quæ literarum antiquitatisq; gloria, meo quidem iudicio, nulli cedit earum vrbiuz quæ clarissimæ habentur. **CALL.** & ego te, Polycarpe humanissime, quam libenter: qui nuper, credo, e Gallijs aduenisti. sed quæ tandem causa coëgit te, vt Rodulfum tuum, virum adeo & Illustrem & omnium ætatuꝝ memoria dignum, illic relinqueres, & Ticinense hoc Gymnasium reuiseres? qđ quidem mihi eo magis mirum videtur, qđ illum dignitate auctum audio: quippe quē hic pater Sanctissimus Paulus. III. hic inquam nostri sæculi clarissimus Sol, in collegiuz Cardinalium assumpserit. **POLY.** Ad breue, vt spero, tēpus reliqui, Calliste. ac ne reliqui quidem. qui enim illum possum, cuius mihi tam in memoria hæsit & nomen & dignitas? cæterum ingens desyderiũ, & Italiæ, & huiusce Hectoris omnium patronoꝝ meoruꝝ antiquissimi, a quo tam diu abesse non poteram, impulit me vt huc volarem. **CALL.** vbi vero nunc ille est? qui dum te domi habet, vna tecũ hoc Augustini tēplum, vt audio, frequētare cōsuevit? num apud virum Illustrem fratrem suuz Ticinensem episcopum? **POLY.** Non est apud illũ, qui paucis diebus ante, Romam, puto profectus est: sed in suo oculo rusticatur. suum enim ocellum vocat ille interdum prædium hoc qđ in Ticinēsi agro habet ab vrbe non procul. cuius amœnitatē tibi describerem, ni putarem tibi notam esse. **CALL.** nota

hæc mihi sunt, Polycarpe. sed quid tandē est, qđ me tam opportune offendisti? ne cuncteris diutius, si qđ est quod me velis. instat enim mihi iter in crastinus. POLY. quonam quæso te? dolet enī mihi istuc vehementer. quippe qui tecus esse plures dies cogitarē. CALL. Placentiam scilicet: quo me & nostroz instituta ac leges, & ipse in patriam amor, vocant. POLY. recte tu quidem in patriā. sed illud alterū sanē nolim. verum hoc planē incōmodi secum istiusmodi familiæ ferunt, cuiusmodi hæc tua est, inquam ex voto, vt audio, acciri assumiq; voluisti, vt nullas patiātur esse diuturnas amicitias. itaq; in illud crimen prorsus videntur incidere, qđ ab ijs qui de amicitia scribunt, damnari solet. dicunt enim similia esse hæc inter se, SOLEM TOLLERE DE MVNDO, ET AMICITIAM DE VITA. si quidem inter plures duobus, aut, ad summū, tribus, amicitia esse non potest. CALL. quum dicis amicitias, Polycarpe, nō sentis te fructus amicitiaz dicere. verum amor erga Christū in nostri generis hominibus, tales amicitias non ille quidem tollit, vt dicis; quum in causa sit potius vt etiam inimicos si quos habemus diligamus, sed tamen consumit quodāmodo atq; instar incendij deuorat, vt plane extare non possint. cæterum de amicitia alias. nunc iam mihi explica illud apertius, propter quod tæ lætum esse mea præsentia dicebas. POLY. Nosti puto, Calliste optime, hæc sæcula eo genere hominū abundare, qui in Philosophia se unū Aristotelem sectari dicant. itaq; nusquam adhuc fui quin plures offenderim, quibus cum sermones facile conferre licuerit. quāquaz ex tam multis admodum paucos amabiles iucundosq; sim expertus, si de his loquere qui iaz nunc in eiusmodi studio consue-

sunt. est enim alterum genus recens eorum qui Græcas literas cum Latinis iungendas putant: cui generi quum plurimum faueam, nondum accidisse video, ut in eo me notitiæ/aut memoriæ alicuius pœniteat, nam alterius illius generis plerique non linguæ ac sermonis modo, sed etiam mentis atque animi barbaria quadam id Philosophiæ genus quod amplexi sunt, vel vitro usque adeo cõtaminatum habent, ut etiã si quid florum ex ea sapientia collegerint, id ego multitudine spinarum horrere soleam. nullo tamẽ in loco defuerunt, quorum sermoni interesse voluerim: quum ex ijs qui se Platonicos dici gaudeant, aut plane nullos, aut quæ paucissimos ubique conspexeris. sed nuper quum Mediolani in corona essem de more, orta quæ esset cõtatio de formis illis exemplaribus atque æternis, quas Plato constituere videtur, ego quæ me sermonis gratia Platoni assentiri dixissem: quidam qui se in primis Aristotelicum videri volebat, ne a conuicijs quidem aduersum me abstinere potuit, tanta illum rabies inuasit, quod Platonem magis probare sum visus. toleraui hominem iam cano capite. sed tanta me Philosophiæ Platoniciæ perdiscendæ cupiditas inuasit, quo facilius rabiosulos istos nonnunquam possim ad vehementiorem latratum impellere, risum quæ ex ea re maiorem ipse interim concipere, ut nihil mihi potius faciendum esse iudicauerim, quæ ut Platicum aliquem conuenires, cuius sermone disciplinæ illius peritior fierem. itaque factum est, Dei puto illius benignitate quem omnis boni authorem ac potius fontem Plato quoque agnoscere videtur, ut tu primus occurreres: quippe cui ætate nostra principatum in eo genere sapientiæ ab omnibus vno ore deferri audiam. opto igitur, nisi vehementer grauaris, a te mihi, & breui

quadam & perspicua oratione tradi ea in quibus Aristoteles a Platone magistro dissentit. frustra enim ego arbitror conari, si quæ sunt, qui illos in omnibus prorsus idem sentire contendant. an mihi persuadeat quispiam in ijs quæ ad formas illas & species sempiternas attinent, nullam esse inter illos discordiam, quæ vix ullus sit locus in quo Aristoteles, si modo vel minima detur occasio, non eas conetur pro viribus non modo ex animis hominum delere, sed etiam de rebus penitus tollere: atque adeo mihi primus hoc quæso expediri, qua causa impulsus Aristoteles, quæ alias Platonis sententias multas oppugnet libenter, nulli tamen vehementius aduersetur, quàm ei quæ ex præcipua illa æterna constituit: tum quibus argumentis ea esse demonstrent Platonici. nam ita sum argumentis Aristotelicis circumuentus, ut vix putem fieri posse ut quispiam ea esse mihi persuadeat. cupio ergo ex te audire quid tandem ad illa respondere consueveritis.

CALL. utinam ille finis, Polycarpe, quæ dixisti. sed vereor ne & tibi & alijs omnibus/qui me talæ prædicant, si modo prædicant, amor quidam & animus, ut sit, in hanc partem quæ in illam propensior imposuerit. sunt enim multi ac prope innumerabiles, præsertim in hac ipsa familia nostra, quæ quum ab Augustino profecta sit, regularis etiam Græco nomine appellatur, quibus ego facile in disciplina Platonica concesserim. eorum vero qui nullum huiusmodi vitæ genus secuti sunt, Corbetto tuo in primis. quæ tu vero omnibus Platonicijs anteferre debueras, ad quem te non confugisse Mediolani quum esses vehementer miror. ille enim ex Græcorum fontibus tantos Platonici sapientiæ haustus tibi aspersisset, ut facile sensurus fueris omnem hanc tuam sitim extinctam. POLY. cõsu-

giffem, Calliste, ni ille reip. negocijs implicitus, nunc Mediolano abesse cogeretur. CALL. Age igitur qñ: ita vis, geram tibi morē, ne de omni omnino spe tibi decidisse videaris, vtq; me audaciæ potius atq; impudentiæ cuiusdam accuses, dum tam arduis obsecrisq; rebus imiscere me audeo, q̃s rusticitatis ac peritiniaciæ, si tibi tam ṽehementer id flagitanti non obsequar. Nō est igitur, Polycarpe, qđ dubites eas esse species quas Plato Ideas vocat. sunt enī illē. sed Aristoteles quum earū rerū quæ ad sensus nostros pertinent, ortum ipsæ & interitum sentientes, ipsius ortus causam/tum gignenti alicui in eodez genere/tuz etiam soli ipsi assignasset: sempiternis autem quāuis illas nostri sensus attingant, nullum prorsus authorem dedisset, cui id qđ existunt ac sunt acceptum referant: neq; easdē ab eiusmodi formis motum accipere arbitraret: vt in sententia maneret, sibiq; ipsi constaret, eas tollere formas cogeatur. si quidē eas omnino censebat inutiles, quæ neq; motum vllum corporibus sempiternis afferrent, neq; mortalibus & caducis nascendi crescēdi ue essent authores. qui tamē Philosophus ne Deo quidem illi antiquissimo & supremo, (quod interpretes nonnulli ostendere conati sunt,) tribuere potest hanc causam, vt ab illo sempiterna omnia quæ ad sensum pertinent, id ipsuz habeant qđ existunt ac sunt: quando non vnum illum omnis cœlestis motus authore constituit, sed orbūz singuloz singulos. si ergo velit sibi ipsi consentanea dicere aut nullum dicat necesse est sempiternoꝝ rerū quas sensus attingit patrem ac propagatorem: aut si omnino aliquem, totidem plane existendi, quot mouēdi constituat. cur enim huius vnum, illius aut plures? sed si hoc extremū auit dicere, continuo formis

De Ideis.

illis exemplaribus saltem in hac parte manus dare cogat. non enim illi existendi authores ac patres quidquid usquequaque dissimile sibi ipsis progignent, sed quod planè aliquam progredientis ferat imaginem. quod ipsum in idæ rationem incurrat necesse est. apparet ergo peripicue Aristotelis hanc oportere esse sententiam, ut nulla sit ratio siue causa quæ effecerit res & sempiternas, & ad sensum pertinentes: verum eius generis omnia temere ac nullo prorsus authore extitisse, certum quendam finem duntaxat spectantia dum mouentur: quum Plato summum illum principem Deum omnis tam intelligibilis atque a sensu materiaque; seiunctæ naturæ, quam eius quæ ad sensum pertinet, opificem autoremque; planè constituat. hic igitur cardo est, hic fons: hic, ut dicunt Rhetores, omnis inter Platonem atque Aristotelem controuersiarum status. alter factus esse mundum docet, alter non factus esse contedit. si factum Aristoteles villo modo fateretur, nunquam illas æternas rationes facientis vitare posset. POLY. video quid dicas: nolle. v3. Aristoteles, quidquid quod sempiternum sit, quauis percipi aliquo sensu possit, villo causæ efficientis genere indigere: quod tamē velle illud quidam ex ijs qui commentaria in illum ediderint, ostendere conati sint. verum si Platonici quoque sempiternum id fatetur esse quod semper fuerit, qui fieri potest ut idem factum esse demonstrant? CALL. factum eo modo dicunt, quo imagines atque umbras fieri a corporibus cernimus. sed festinas Polycarpe. veniam ego huc quoque, quo me ante tempus vocas, quum erit tempus. nunc autem quod de idæis superest accipe. rogasti me puto, ut tibi quibus argumentis Platonici eas esse convincant, explicarem. POLY. Id quidē certe. CALL. audi igitur, dum tamen scias, me nullum hic meum

inuentus prolaturus, sed quidquid dicam e libris Platonicoꝝ tanq̃ e fonte quodam haustus. Cæterum erit fortasse comodius, prius quid intelligant, quum ideam dicunt, planus facere, q̃ quod ideæ sint re uera, conuincere. quanq̃ igitur omne opus Platonici affirmant ante esse / ac longe quideꝝ perfectius in artificis prouidētia / q̃ vsquā alibi, non tamē rerū artificialiꝝ illis placet esse ideas, ut domus aut nauigij, sicut nec eorum quæ præter naturā eueniunt, ut grauedinis, tabis & similibus: nec rerum singularum, ut Platonis aut Socratis: nec vilium, ut surculi, palæ, squalloꝝ: nec eorum quæ ad aliquid referuntur, ut maioris aut minoris. quāquā eadeꝝ hæc cuncta paulo post nobis multo diligentius repetenda sunt. nūc ad institutum nostruz redeamus. Idea igitur, quidqd est, si consyderetur quatenus ad Deum ipsum pertinet, nihil est aliud quam ipsius Dei intelligentia æterna atq; perfecta. ut uero ad nos, id primus qđ ad intelligentiam nostram uenire potest. si autē ad materiam referatur, erit mensura. qđ si ad hunc mundum sensibus nostris patentem, erit Idea exemplar. qđ si p seipsam exquiratur quid sit, eadeꝝ erit essentia. placet enim hoc potius uti vocabulo, q̃ altero qđ est substantia. itaq; hoc modo Ideam definiunt: reruz quæ natura constant, exemplar æternum. esse autē Ideas hoc modo demonstrant. aut Deus est mens quædam atq; intelligentia, aut quidpiam quod uim intelligēdi habeat. quoz alterutrum si fatearis, sensa illi esse, eaq; æterna atq; immutabilia, fatearis necesse est, nisi uelis hæc omnia in diuinam mentē uenire extrinsecus, ac Deum quendam alieni operis contēplatorem statuere. iam ergo hac ratione formæ quædam rerū æternæ non esse non possunt. quas in Deo ita putare

Idea qđ sit.

esse inanes, vt in statuarij cuiuspiam animo, statuas, nulli rationi consentaneum est. quæ enim in seipsis muta & vitæ expertia sunt, apud Deū & rationem & vitam habeant necesse est: vita enim ille est & ratio. & quemadmodum e fonte præter aquam nihil vnq̃ deriuaueris, sic e uita & ratione prorsus nihil præter vitam & rationem. quæ vero ipsi nouimus & vitæ & rationis expertia, ea simulachra sunt aliorū & imagines. qđ si materia dum simplex nudaq̃ intelligitur, & ex sua ipsius ratione in notitiā venit, nullis neq̃ mensuris neq̃ terminis coërcetur, quomodo eas mēsuras eosq̃ terminos a se ipsa accipiet, quum in seipsa talium rerū nihil possideat? superest ergo vt a præstantiore quodā & qđ extra ipsam sit penitus, id accipiat. quod si detur, necessario erunt Ideæ, mensuræ quædam omnis materiæ expertes in materiā venientes eamq̃ coercentes. præterea si hic mundus non casu neq̃ temere & sua quadam sponte extitit, non solum materiā habebit ex qua constet, sed etiam authorem vnde hanc formam acceperit. qui sanè author si non extra se ipsum intuetur qđ agat, sed ex sua ipsius sapientia potius omne profert exemplar, fieri nō poterit, quin ita Ideas esse fatearis, vt materiā fatearis. atq̃ hic vides qđ iniquus, quāq̃ iniustus sit, quamq̃ ignobilem quādam Philosophiā inducat, qui ita mūdum semper fuisse contēdit, vt opificiū eius Deo illi supremo vniuersiq̃; huius regi ac domino denegare ausit, eundemq̃; quasi operarium quēdam ac baiulū, alieni operis impulsorem constituat. POLY. non alieni, Calliste, si, vt quidam volunt, suum ipse cœlus non solum mouet, sed etiā informat. quō autē informatum opus non suæ formę opus dicatur? CALL. dicunt istud quidem illi, Polycarpe, sed ipse idē non dicit

dicat Aristoteles. sui homines torquent interpretes,
coguntq; ea dicere quę ne somnians quidē ille vnq;
sibi ipsi persuasit. sed concedamus. nonne idem cēset
animā quoq; esse vnusculusq; animati corporis for-
mam? quis tamē ausus dicere se esse suę animę opus?
ego quidem meum corpus dicam, & meam animā;
itemq; animę meę corpus, si ita videtur, & contra,
mei corporis animam: vt sic vnaquęq; anima suum
habeat corpus. nunq; tamē dixerim vllū corpus esse
suę animę opus: sed totum hoc quod ex anima con-
stat & corpore, alterius cuiusdā opificis esse vel opī-
ficium vel opus. quare si Deum, cœli sui formam esse
vsq; vult Aristoteles, sanē idem dicere poterit a suo
Deo moueri suum cœlum, suū autem opus nequaq;.
& cuius tandē hoc erit opus qđ ex Deo forma cōstat
& hoc cœlesti corpore? ita uides quem exitus uanis-
sima opinio sortiatur. Sz, vt eo reuertar vnde tu me
abduxisti, si Aristoteles mundum hunc Deo tanquā
suum vel opificium vel opus tribuendum putauit,
neutiq; satis recte suā Philosophiā instituit: quippe
qui omnium quęcunq; Deo tribui possunt maximū
atq; admirabilissimum silentio præterierit: qđ autē
multo leuius sit, multoq; minori pretio æstimandū,
tam magnifice, tantaq; verborū atq; argumentorum
copia expolierit. Cæterum ostendam tibi, ne sensisse
quidē hoc vnq; Aristotelem: primū ex eo, qđ nullo
modo credibile est, euz qui in omnibus suis libris tā
accurate tamq; vltra modū de ostreis, de vmbilicis,
de foetu vteroq; feminarū, disputarit, hac de re, qua
nihil vnq; neq; magnifcentius neq; illustrius philo-
sophia omnis inuenit, tacitū fuisse. deinde qđ eos
repræhendens qui mundi huius ortū vllum esse opī-
nentur, quo sanē in loco nulla est disputatio de tem-

pore, nulla mentio, sed de causa tantum, absurdum,
 „ inquit, est, ac potius eorū vnum quæ fieri, nullo mo-
 „ do possunt, rerum sempiternarum aliquem ortum fa-
 „ cere, quibus verbis aperte significat, se ortum ex cau-
 sa antecedente ab ortu/sive ex tempore/sive ad tem-
 pus non distinguere. qđ ipsum facere Platonez dubi-
 sare non possumus: qui quum de anima loquens in
 Phædro ortā esse dicat, qđ ipsum de sua causa intel-
 ligi necesse est, in Timæo tursus eandem ortu carere
 affirmat: qđ de tempore sine vlla dubitatione est ac-
 cipiendū, ita hic iam nunc habes, qua ratione Platon-
 nici, quæ sempiterna fatentur eadez, orta esse dicant.
 Cæterz Aristotelica ista sententia hoc ipso deterio-
 est, qđ ne vnum quidem illum Deus, qui maximus di-
 citur, ad mouēda/sive vt tu dicis, informāda omnia
 idoneum censet, verū illi socios mouendi sive infor-
 mandi alios quosdam Deos adiungit. nam quum or-
 bes coelestes etiam ipso docente Aristotele, sint ejus-
 dem inter se naturę omnes, nulli neq; solutioni neq;
 interitui obnoxii, & tam ipsi q; ipsoz motus æterni,
 sequebatur vt quibus Dijs assignati essent hi orbes
 ad mouendū, eiusdem inter se item naturæ cunctos
 esse oporteret, si distributionez hanc atq; assignatio-
 nem iustam & proportionis ratione constantem esse
 volebat. ac tanto dūtaxat supremum illum Deus cæ-
 teris antecellere, quanto supremus orbis reliquis qui
 intra illuz continentur antecellit: qua quidē ratione
 Romanū Pontificem hoc tempore cæterarūz vrbiū
 pōtificibus/reliq; sacerdotibus antepone-re cōsue-
 uimus, non nos quidē illum ex hominū aut sacerdo-
 tum numero eximentes, sed quū cæteris suū singil-
 latim sacerdotiū tribuerimus, illi maximum atq; am-
 plissimū tribuentes, quod ipsum quam supremo illi

Deo conueniat, ipse viderit. certe ne Arabicus quidē
 Auicenna ille tantæ apud medicos authoritatis vir,
 istud aduersus Deum peccatum ignorasse uidetur. q
 quum ceteris illis ab omni materia seiunctis menti-
 bus, aut orbē aliquem singulis, aut astrum assignaue-
 rit, hunc vnum e numero, dūtaxat eximens, supremū
 quidē omnium constituit, verum neq; orbem illi ser-
 orsum, neq; astrum vllum assignauit. quomodo au-
 tem hic laudare Deum poterit, qui e tot causarū ge-
 neribus, nullum illi concedat, vt Deo par est? non ra-
 tionem efficientē, non formā, non finem? nam de for-
 ma ipse viderit, si modo, vt tu dicis, cœli formā Deū
 ita esse vult vt ex vtroq; vnum quiddam existat. de
 fine autem quis tam hebes quin intelligat? si neq; es-
 sentię neq; naturæ singularū rerum, sed motus dū-
 taxat finem esse Deum vult, neutiq; illi maiestati talē
 finē cōuenire? Sed redeo ad formas. nam alia quorū
 ratione Ideas esse conantur ostendere, si intelligētia;
 inquit, ab opinione, quāuis vera, differt, etiam id
 qđ ad intelligentiā pertinet, cum eo qđ in opinione
 positū est, differt. intelligimus enim quæ certa sunt;
 opinamur autē quæ incerta & mutabilia, quæq; sen-
 sus nostros fallere possunt, sunt igitur diuersa. quæ
 intelligimus ab ijs quæ opinamur. quare quēadmo-
 dum ad sensum pertinentia quædam prima sunt; ita
 erunt etiam prima quædam ad intelligentiā. hæc por-
 ro esse quas Ideas vocamus fateri nos omnis cogit
 necessitas. sed quis tādē eas cernere potest? quis mor-
 talium altius fitas intueri? nempe non is qui oculum
 animi obrutum atq; obcæcatū vitioꝝ sordibus ha-
 beat: sed qui mentis puritatem assidua exercitatione
 virtutum sit adeptus. POLY. vix credas, Calliste,
 quam sim omni oratione tua delinitus. iamq; prope

modum istas Platoniorum species mihi cernere videor. sed velim tamen a te aliquanto distinctius Aristotelicis argumentis responderi: ut possim confidentius istos irridere, qui philosophorum veterum libros a nullis mortalibus intelligi posse iactant, nisi ab ijs qui plane sine omni utriusque linguæ cognitione omne tempus aut in scholis illis suis litigiosis, aut in omni forde omniq; barbarie refertis libris lectitandis consumpserunt. CALL. an non legisti, Polycarpe, quid de hoc genere hominum Cicero tuus & sentiat & loquatur? POLY. legi & alibi & in Tusculanis questionibus, esse quosdam qui suos libros ipsi legant cum suis dūtaxat, & si qui præterea sint, qui eandem licentiam scribendi sibi permitti uelint. CALL. nō hoc dico, Polycarpe. POLY. quid igitur, quæso? CALL. In libris de Diuinatione legitur hoc quod dico, ni fallor. POLY. quid tandem? CALL. de Democrito sermo est, puto. POLY. nunc memini, Calliste, nempe Physico hominum genere nullum esse genus arrogantius. CALL. istuc ipsum. cæterum ut tibi honesta flagitanti gratificer, conabor ego quidem nunc ea tibi referre, quæ, ut nuper dicebam, ne utiq; inueni ipse, sed in libris Platoniorum lecta memoria comendavi. attamen, si vicissim mihi rem gratissimā facere cupis, rogo te, ne hæc vnq; in vulgus istorum quos paulo ante memorauimus, efferas. satis erit si hæc tuis istis heroibus Rodulfo & Hæctori imperas: quibus viris nihil non modo illustrius, sed ne elegantius quidem/aut doctius orbis habet terrarum. quod si in Gallias tuas reuertaris, Budæo etiam & Fabro, & si quis suut Budæo Fabroq; similes ne inuideas licet: quorum sanè iam & in Gallia & in Germania haud exiguum numerum offendere poteris. Non reprehensum

dunt ergo Platonici Aristotelem quasi eum qui ipse fallatur dum Platoni resistit, quem non ignorat eorum omnium qui a Socrate & Platone profecti sunt callidissimum: sed de homine conqueruntur, qui nescit usque philosophari, nisi de eius doctrina nomina detrahat, quo dictitante ac docente, oem ipse & doctrinam & sapientiam est adeptus, non ille quidem hoc Platonis exemplo faciens, qui Socrati magistro omnem suam tribuit philosophiam, quique non omnes omnino sine ullo discrimine superiores damnat, sed alijs quidem aduersatur, alios autem se ingenue sequi proficitur, quum ille si quos reprehendit, nullius nomini parcat, si quorum inuentis utitur, omnium nomina occultet, ut sic aliena tutius usurpet pro suis: qui sane mos valde est a sapientissimi cuiusque moribus alienus. quem tamen sic quoque laturo facile videretur, si non comodi sui causa vel ad calumnias verteretur plerumque. quis enim illi concedat, quod in conclusione omnium librorum quos de ratione differendi conscripsit, ipse sibi tribuit vniuersum? gloriatur enim illius artificij apud superiores non partem quidem fuisse, partem non fuisse, sed omnino nihil fuisse. quum tamen & Archytæ scripta ad idem artificium pertinentia etiam tum extarent, quorum ipse nonnulla usurpat, & Plato prior eiusdem artis principia tradidisset, eademque arte ipse in omnibus libris & scriptis suis euidenter usus esset, artemque & rationem differendi vocasset, non tanquam eam quæ nondum extitisset inuenta ue esset, sed qua plane omnes uterentur. Ceterum ut illuc veniam quo me reuocas, ne illud quidem vacare calumnia intelligunt, quod ab illo dictum est: post Socratem primus extitisse qui sermonem de Ideis in scholas Philosophorum introduxerint, vnum sic Platonem

notans. vñ. apparet enīz p̄spicue Pythagoreōs quoq;
ante Platonem eandēz rationē secutos: vt ex Timæi
locui libello facile discere possumus: qui cœluz hoc
ex intelligibili exemplo deducens, alterius mundi, q
Ideæ vocabulo significetur, simulachruz constituit.
Alibi item quūz Platonici formas illas sempiternas
eodē dūtaxat, quo hęc subiecta sensibus, nomine ap
pellari affirmant, natura vero longe inter se diuersa
• constare, ipse violentiaz quandā afferens non modo
his illas cognomines/sed etia; cognatas demonstrat;
,, non enīz, inquit, propterea inter se cognata nō erūt;
(permitte mihi cognata ea dicere, quæ Philosophi
,, vocant vniuoca.) quod illa quidem sint sempiterna;
,, hęc autē solutioni interituiq; obnoxia. nam & lōgi
,, tēporis candorē, inquit, vnius diei cādori nihilomi
,, nus haberi cognatus opz, hoc est, & nomine & rei ip
,, sius genere conuenientē. at Platonici calūniari scient
tem hoc loco affirmant Aristotelē. neq; enim nō vñ
debat ille si vnius diei candor, longi tēporis cando
ri & nomine & definitione conueniret, non tamē cō
fici ex eo, vt quæ immortalī natura constant, ijs itēz
quæ ab ortu ad interitū quantūz in ipsis est, tēdunt;
vlla cōmunionē naturæ iungerentur. nā priora illa
quidquid sunt, æque finita vtrāq; terminatāq; sunt,
ac p̄pterea etiam proportionē cōparabilia. horū autē
quūz altera terminis careant quibus vel existant vel
sint, altera intra suos terminos cōhibeātur, fit ex eo
vt nulla vnq; sibi proportionē respōdere possint. q̄
ergo necessitas cogit nos fateri, id q̄b in illis priorib;
bus accadat, in his item accidere & non seruat hic ipse
Aristoteles eas demonstrandi leges, quas alijs obser
uandas p̄scripsit. P O L Y. audio, Calliste. sed si Pla
tonici quoq; mundum hunc carere initio temporis

volunt, quomodo non erit suo exemplari comparabilis? qđ si comparabilis, cur non eiusdem rationis? GALL. discas paulo post, nihil qđ sensibus subiectū sit, habere immortalitatem a seipso. cæteruz quid ad nos, si ipse Aristoteles vt nos vehementius redarguat, concedit nobis mortalitatem? attende igitur quę sequuntur. nam dicunt hoc plane nostri, formas quidē esse rebus sensum habētibus cognomines, at nullo modo cognatas. idq; ita esse necessario ex suis ipsorum principijs euidenter ostendunt. intelligibilia enim illa, horum sensibilibium quasi simulachrorum & imaginum suarū exemplaria constituunt. imagines autē suo exemplari quis cognatam affirmare aufit? nisi fortē etiā illud velis, Herculis aut Alexandri statuas eiusdē esse naturę, cuius Herculem & Alexandrum. Sed quid ait Aristoteles vt hæc exemplaria Platonica funditus euertat? ex ijs, inquit, quę dicunt de ratione sciendi conficitur vt formę sint earum rerū omnium, quę sit aliqua scientia: & ex eo qđ vnum in multis dicitur, negationū quoq; quę vero intelligimus quidpiam, eo dissoluto etiā dissolubilem. POLY. nunc memini, Calliste, a me hæc apud Aristotelē sepe & lecta & audita: semper tamen æque ab auditione atq; a lectione inperitus abiisse. nunc si tu id potes qđ nemo ex istis qui publice se Aristotelicos profitentur, potuit, vt nullus mihi scrupulus superfit, efficere, tum tu id facile obtinueris, ut non modo ea quę Platonicoz sunt propria discere, sed etiā Platonici fieri, si modo possis, & isti sectę me protus addicere, cupiam. GALL. conabor Polycarpe. sed opz prius exponere, quid ij dicant, quibus Ideas esse placet, tum ijs quę ab Aristotele obscurius sunt dicta, eam quam quæris, lucem inferre. Dicunt igitur

ab animo ubi rationes rerū sensibus subiectarū ita
 pceptæ sunt, vt eas scientia sua contineat, tum in eo-
 dez animo multo exquisitius ac perfectius eas ratio-
 nes se habere q̄ in rebus habent sensum ipsis habenti-
 bus. Atqui ipsum hoc exquisitius ac perfectius ne
 utiq̄, inquit, animus accipere ab huiusmodi rebus
 potest, quando illud in seipsis ille non habet, sed nec
 animus ex se ipso potest qđ nusquā sit concipere. nā
 nec opiniones mendaces ijs de rebus haberi quę nō
 sint, verum tum & falli & falsa opinari animum, quā
 ea quę sunt vsq̄ non inter se recte coniungit. super-
 esse ergo vt ab alia quadam longe præstantiore ac
 perfectiore natura, hoc, quod dicunt, perfectius earū
 rationum quibus res subiectæ sensibus constant, in
 animus veniat. aduersus hæc Aristoteles, si ex ratio-
 nibus quæ scientiā aliquam conficiunt, tanq̄ ijs quę
 absolutiores sint illis ipsis quæ rebus ad sensus per-
 tinētibus adherent, formas esse oportet, erunt, inq̄,
 formæ omniū rerum quarū sit aliqua scientia, ex in-
 tellectu vero alicuius rei, quæ iam interierit, si modo
 animus qđ nusq̄ sit intelligere nequit, erunt etiā re-
 rum dissolubiliū singulay singulæ species, reliquum
 vero quod idem Aristo. ait, & ex eo qđ vnus in mul-
 tis dicitur, negationum quoq̄, sanē sensum hunc ha-
 bet, aiunt qui Ideas esse contendunt, si multę sint res
 in quibus aliquid deprehendatur qđ vnum sit atq̄
 idem, ijs ipsis hoc vnum atq̄ idem neutiq̄ temere
 aut casu solere cōtingere, quin etiā fieri nullo modo
 posse/ vt fortuito quodam euentu quælibet res/ aut
 semper/ aut sepius simili ratione disponantur. proin-
 de si qua sint, quæ vnum aliqđ non aduentitium ge-
 nus sed innatū, & vt dicitur, per se, obtineant, ijs vni-
 quidpiā seiunctum atq̄ extrinsecum necessario præesse

oportere, a quo ipsa, quum plura sint, illud vnū atq;
 idez accipiant. aduersus hoc Aristoteles, & ex eo, in-
 quit, qđ vnū in multis dicitur, negationū quoq; naz
 si vnū quidpiā eximiū multis hominibus pesse opz,
 qđ ipsis eam rōne qua hoies sunt, præbeat, oportebit
 itez oibus quæ sunt extra genus humanū, vnū quid-
 piā præficere, qđ illis eam qua nō hoies sunt, largia-
 tur. si quidē non minus ea ratio, siue quo alio nomī
 ne dicēda sit, qua hæc taz multa nō hoies sunt, vnum
 quidpiā est in ipsis, qđ ea qua hoies eo ipso noie sunt,
 in hominibus hæc Aristoteles. ego vero quales &
 cuiusmodi esse Ideas velint, qui eaz patroni sunt, &
 quo pacto se hñe quuz exposuero, tum aduersus ea qđ
 obijcit Aristoteles, dicere aggrediar. sic eniz facilius
 apparebit viri callidissimi argumēta partiz calūnijs
 similia esse, partiz nō id cōficere qđ dicit. Nostri igiē
 qui Ideas in rebus ponūt, huiusce cœli opificez & au-
 thorem Deū illū optimum atq; maximuz non per se
 omnino simplr q; cōstituunt, sed alterius cuiusdā na-
 turæ atq; essentiz prius, qđ & ipsi illi maiore cogna-
 tione iūgatur, & quū sempiterna sit, semp eadez simi-
 liq; rōne se habeat. cœli vero huius eūdē architectus
 fabricatorēq; non p seipsum utiq; sed per illam siue
 essentiam siue naturā. tum eam ipsaz naturā in vnuz
 intelligibilē mundū quasi coagmentatā & confictā
 intelligunt. quē Timæus Locrus Idanicū vocat, vt si
 tu dicerēs exēplarem. hunc ex omnibus omniū gene-
 rum formis, quas ēt mentes vocare possumus, vnum
 eūdēq; intelligibilē cōstruentes, menti cuidā perfe-
 ctissimæ atq; absolutissimæ, tanqđ pfecto ac regi mo-
 deratoriq; suo subiiciūt: cui post summū illū ois bo-
 ni authorē & fontē Deū, secūdas in principatu impe-
 rioq; vniuersi partes assignāt. hanc mentē illo p seip

sum intelligibili mundo exéplari vñaz, cœlū hoc sensibus nostris patens fabricatā esse. vbi vides parum abesse, quin eadē quæ de filio Dei & verbo & cōstructione vniuersi a Christianis dicūtur, etiā Platonici sentiāt. nā si illū quoq; intelligibilē mūdū per eandem mentē a sūmo Deo effectū dixissent, neq; secundas in impio/ sed equales illi partes tribuissent, nihil ab eo qđ in sacris Christianoꝝ libris cōtinet discerpissent. Mūdū igit hunc sensibus subiectū, alterius intelligibilis simulachrū atq; imaginē esse aiunt, nihilq; planē taz in vniuerso qđ in partibus nō ab illo altero hñe, eoꝝ quæ causis suis indigeant. causis porro indigere oīa quæ in rebus sint, quæq; sunt. priuationes aut & frustrationes, & quidqđ deniq; in id recidit qđ nusq; est, nullā omnino cām postulare, ac potius q̄ eiusmodi sunt, defectione causę cūcta euenire. neq; itē negationes. nā qđ ea cā defit, qua efficiē contraria affirmatio, ex eo vno oriē negatio. eoꝝ vero qđ ppter ppositū hic solent existere, nullam prorsus illi cām hñi. qñquidē talia pluriū causarū concursu, hic euenire demōstrant, quaz vnaquæq; illuc referatur. neq; vero vnā aliquā fortuitaz accidentiumq; rerū cām illic intelligi posse. sed nec eoꝝ quæ ad infinitatem aliquā pertinet, priuatim propriā dūtaxat vllaz illic inueniri cām. omniū enī quaz hic infinita habetur, vnicā illic. formā esse, qđ causaz officio fungatur. nā infinitatis eius qđ ad quātitatē refertur, oīno quaz illic sunt expertia esse. quin etiā summū illum Deum quē supra oēm essentiaz collocant, ab omni prorsus multitudine abhorrere. vnum quippe illuz esse rōne exq̄sitissima. at illi intelligibili mūdō suaz quidē iaz hærere multitudinē, verū finitaz & quę nullo modo infinita dici possit, siue id vi quadā latēte, siue re ipsa

actuq; intelligas, hunc aut sensibus patentē mundus
planē ad infinitatē iam tum, vt captus est ipſius, per-
tinere pp materiā, cui primaria quadā ratione infinitū
quiddā adhæret. At vero ſi quæras vnde infinitū
hoc materia ipſa traxerit, fatebor equidē non aliudē
q; illinc, non tñ illic quoq; infinitam eſſe: qñ ne irra-
tionalium quidē mutarūq; rerū, quæ hic habent, for-
ma illic irrationalis vlla agnoſcitur: tametiſi natu-
rarū quas eſſentias appellamus, & eoꝝ q̄ per ſe iſtdeꝝ
naturis adhærent, & eaꝝ affinitatū quæ vocari habi-
tudines ſolent, illic & ſpecies & exēpla eſſe dicimus.
habitudinū quidē ppter ea qđ ne illa quidem ſuis ha-
bitudinibus inter ſe atq; affinitatibus carent. ex quo
ſieri vt habitudinū illarū, has alteras imagines & ſi-
mulachra eſſe oporteat. quāq; nolim te, rerū ipſarū
q̄ ad aliqd referūtur, quatenus referūtur, eſſe formas
ſeorſum vllas ſuſpicari. eoꝝ autē quæ per ſe naturis
adiuncta ſunt planē eſſe ſpecies dicimus, qđ non ſine
ſuis adiunctis atq; attributis illa quoq; ſupiora intel-
ligātur. nā in illo qđ & vnum & ſupra oēm naturā
intelligi diximus, tanq; in eo qđ ſumme ſit vnū, neq;
eſſentiā, neq; adiunctū eſſentiæ, neq; auctū, neq; agē-
di ſiue efficiendi vim diſcerni. in formis autē illis ac
mētibus de quibus loquimur, tanq; iſs quæ illi ſummo
æquari non poſſint, eſſentiæ quidē adiuncta ab ipſa
eſſentia diſtingui, efficiendi autē viz ab efficientia ſiue
actu nequaq;. at i his q̄ hic habent naturis, ad illā ſu-
periorē diſtinctionē, hanc alteram item accedere. ita
ſequi, vt quæ illic intelligimus, mediū quēdam locū
obtinere videātur, inter illud vnum, qđ ſupra omne
naturam ſiue eſſentiā eſt, & quæ hic ſenſibilia appel-
lamus. Expoſui tibi, Polycarpe, res obſcuriſſimas q̄
planiffime quamq; breuiſſime potui, reliquū iaz eſt,

vt ad ea quæ ab Aristotele obiecta sunt, respondeamus, ex ijs, inquit, quæ dicunt de ratione sciendi, conficitur, vt formæ sint earum rerum omnium, quarum fit aliqua scia. hoc Platonici nõ inficiabunt, siue earum fit scia, quæ semp sunt per seipsas, siue earum quæ alijs per se ipsas adhærent, non tñ omniuz similiter: sed eorum quæ hic in genera finita diuiduntur singulas esse in singulis generibus formas. eorum aut quæ in infinitum quiddam recidere nouimus, vnam duntaxat in oibus. qđ ipsum iam tibi cuiusmodi sit, exemplo euidētius ostēdaz. quāq; enim hic noster numerus abire in infinitum potest, non tñ numeroꝝ illic infinitas ponimus formas, sed vnam duntaxat quæ quuz singularis sit, tum oia quæcūq; distinctæ ac per se huic nostro numero attribuunt, cōprehendat. eadē ratio est eorum quæ ad has nostras magnitudines dimēsiōesq; accidunt. vnicā quippe illic magnitudinis atq; indiuiduam formā intelligunt. harū porro formarum hoc esse officiū, vt animos nostros illuminent, quo & numeros mathematicos, & magnitudines explicatiue possint percipere. hæc aut mathematica, ymbrae esse & simulachra, intelligibiliuz. illaq; ab his ita referri, vt ab his simulachris atq; ymbra, quæ in aqua conspiciuntur, ipsa sensibilia, item quæ opera manu confici solent ab hominibus, ea singillatim in illa hominis specie quā illic intelligūt, omnia cōprehendi. vñ opifices oēs alia alios vi captuq; mētis percipere. ita prius singula instrumentorum genera in suis animis cogitatione ipsa informare, deinde rebus ipsis quæ ad sensum pertinent, manū artificem ad mouere. eorum aut quæ fortuita dicuntur, neq; per seipsa, sed præter propositū eueniunt si forte vlla scientia existit, qñ ea pluriū causarū concursu suum exitū sortiunt, quarum

vnā quāuis illuc referri iam diximus, animum nostrum illinc itē accepto lumine, eiusmodi scientiæ & cognitionē adipisci. hæc aduersus ea quæ de multiplici rōne sciendi obijcit Aristoteles. ad illud vero qđ ait: & ex eo qđ vnum in multis dicitur, negationū quoq; nihil necessariū confici rñdebunt. quibus cūq; enim illa hominis species seipsam impertiuērit, his ut hoīes sint eam causam fore, quibus autē nō se impertiuērit, ea huiuscemodi causæ defectione, oīa prorsus relinqui in diuerso genere, vt nō hoīes sint. qđ autem ait: quā vero intelligimus quidpiā, eo dissoluto, etiam dissolubiliū: ex eo nequaquā sequi facile demonstrant, vt multiplicandæ sint species. vnā quippe illam quæ oībus in eodē genere dissolubilibus præest, non minus satis esse dissoluto vno quouis eorū quæ quotidie intereunt, ad renouandam in animis de eo ipso cogitantū quidpiā, eiusdeꝝ ipsius imaginē, q̄ ad vnum qđuis nondū existens, nūc demum in lucē producendū. hæc sanē & eiusdem generis alia Platonici aduersus ea quæ ab Aristotele obiecta sunt, proferent, in quibus nihil planē nō suæ ipsorū doctrinæ consentaneū, nihil a suis ipsorum elementis atq; principijs discrepans enūciabunt. sed ad alia deinceps quæ alicuius momenti sint, nunc iam transeamus. item euenit, inquit, vt non primus sit binarius, sed numerus. at enim, inquiunt, qđ tandem impediat numerū illum vnicū & exemplarē, ita ipso et binario antiquiorē esse, vt ipsum binarium solemus huic numero nostro qui & dilatari & multiplicari potest, pponere. Ait præterea: nisi aduentitia quadā ratione & ex euetu participetur species, fore vt essentiarum dūtaxat sint species: ad qđ dicent Platonici, si pter ipsas essentias & ea quæ essentijs siue naturis

ex euentu attribuuntur, nihil esset omnino, tum vero habiturū locū id qđ ab Aristotele hoc modo dictū est. sed quū pter hæc duo tertium item quiddā in rebus existat: (pleraq; enim non ex euentu trñ. sed certa etiā & stabili ratione & per se essentijs adiungi solent.) quāti demū faciēda est istiusmodi ratio: etenim quāuis eoꝝ quę ex euentu fiunt vnūqđq; ad ea quibus cōtinētur ex proxime adhæret, non illa certa ratione & per se feratur, non tñ penitus ab eadē illa ratione est alienū, quādoquidē talia vniuersa plurium causarū cōcursu solent existere: quaz; vnaquæq; rōne certa & per se agit, quidquid agit, neq; vero huiusmodi causarū euenta ab illa per se cōstanti rōne omnibus omnino modis seiuncta sunt nec itez si qua ex euentu fieri dicūtur, his ipsis nulla prorsus cōitas cū illis est quæ per se existūt, sed illis planē ipsa hæc adhærent & affinitate quadā iungūtur. quam rem sanē exēplo tibi facile possuz ostēdere. finge instāribus ludoz diebus, qui R omani dicūtur, Solē defecisse. rogo te, num ppterea defecit Sol qđ ludi instabant? aut num ppterea ludi instabant qđ Sol deficeret? nempe tu neutrum horū ppter alterū euenisse rñdebis. attamen quibus de causis defecit Sol eæ ipsæ causæ ratione stabili & per se eclipsim Solis fecerunt. & lex siue institutū vetus de ludis R omanis non ex euentu sed per se tales ludos cōmisit. qđ autē sub vnū & idē tēpus vtrūq; horuz incurrerit, ex cōpositione seu cōmensione ambitus redivisq; vtriusq; inter se effectū est. huius porro cōmensionis alia fuit causa vel alię, quaz; vnaquæq; id qđ ad se attinuerit effecerit. non ergo necesse est oīa, aut essentias facere, aut essentijs attributa ex euentu. neq; item ipsa hæc quæ ex euentu fiunt ab ijs prorsus seiungere quæ per se & certa

ratione contingunt. Item, si sit, inquit, eadē species & forma? & eorū quibus formæ seipsas impertiūt, erit sanē aliqua inter ipsa cōitas. si autē non eadez sit species, uno utiqz tantū eodemqz erunt utraqz nomine, nec præterea ulla erit alia utriusqz cōicatio. at enim qui Ideas in rebus ponunt horum utrūqz negabunt/ neqz uero illi concedent/ aut alia quadam cōi specie indigere exemplū atqz imaginē, aut si una cōitate vocabuli sociant, cognominaqz inter se sunt, vt reuera sunt, nullam idcirco utrōrūqz esse societatem. ac ne Aristotelé quidez ipsū hoc negaturū clamabunt, si modo sui ipsius esse memor velit. quāuis enim quæcūqz in rebus esse dicuntur non oīa inter se cognata ille fateatur, at saltez cognomina, hoc est sola nominis societate coniuncta non negat. quō enim tantus vir ignorare potuit, ea quæ cognomina ipse nunc vocare ex nominis cōitate sum ausus, ipsi autē Philosophi æquiuoca appellant, alijs quidem partibus non cōicantia inter se esse, alijs uera cōicantia? nam neqz Romuli statua ab ipso Romulo omni prorsus comunitate disiuncta est, neqz omnino quæuis imago a suo ipsius exēplari. at enim, inquit, neqz aliarum rerū scientiā quidqz adiuuant. quippe q̄ aliarū rerū essentia ipse non sint. essent enim in illis ipsis. neqz ipsidem vt sint quidqz opis ferunt, qñ in ijs neutiquaz sunt a qbus participantur. at Platonici hoc loco hominē interrogabunt, vtrum putet de aliqua imagine exq̄sitius cognoscere eum qui etiam de exemplari cognouit, an q non cognouit? qđ si non alius est dicendus q̄ qui cognouit, quō ergo scientiam non adiuuant? si vero harū rerū illæ causæ sunt, quō his vt sint illas quidqz opis ferre negat? atqui non solum, inquit, sensibilibium rerū exemplaria sunt species, verū

etiam sui ipsarū, veluti genus earum partiū quæ itez
locum obtinent generis. quare & exemplar idem erit
& imago. at enim illi rñdebunt, si vni & eidem cōtin
geret, vt vnus atq; eiusdem & exemplar & imago
esset, absurdam sanè rem & minime rationi consen
taneā fore, tanq̃ si eidem tribueremus vt eodez ma
ius idem esset & minus. nunc aut quid prohibeat tā
dem qđ vnum & idem sit, alterius quidē imaginem,
alterius vero exēplar esse? an non statuz cuiuspiam
quæ ipsa quoq; imago est, aliam p̃terea imaginez pi
ctor efficiet? nonne item in aqua eiusdez statuz ima
go reddetur? ait p̃terea, quāuis species sint, non ta
men fieri ea quæ fiunt nisi sit qđ moueat, & alia fieri
multa, vt domum aut annulum, quoq; esse Ideas ne
gant. quare perspicuum est, inquit, licere illa quoq;
quoq; Ideas esse aiūt, talibus de causis & esse & fieri,
de qualibus ea quæ nunc dicta sunt, non autez ob ip
sas species. sed ne hoc quidem concedent Platonici,
opificia hæc quæ ab arte proficiuntur, sine suis
exemplaribus fieri, quāquam ipsa hæc per se negent
consistere. fiunt enim ob illa quæ in ipsorum opifi
cuz animis antea concepta sunt. quin etiam hinc ar
gumentum accipient, quo Ideas esse demonstrant. ea
quippe quæ natura efficiūtur nō modo nō deterio
ris causæ vsu operaq; indigere dicent, vt fiant, quam
artificiosa istæc, sed ne æqualis quidez ac paris. quin
potius quā hæc illis præstantiora sint, hæc itez præ
statiore causa vti oportere dñ fiunt. Sed dixerit for
sitā Aristoteles, in mente Solis omnium quæ nascit̃
tur exēpla contineri, nec vllis p̃terea opus esse exē
plis quæ per se ipsa consistant. constat enim, ab Ari
stotele Solē ortus rerum nascentiā auctorez consti
tui. nostri autē aduersus hęc illud dicent, si ea quæ na
tura

tura fiunt similiter a Sole fieri cerneremus, vt artificiosa ista a suis artificibus, facile tibi concessuri essemus, o Aristoteles, nullis p̄terea eē opus rationibus, q̄; quæ in Sole cōtinerētur. nunc aut̄ istiusmodi op̄ificia omnia q̄; diu p̄ntes habent artifices/ ab ijsdemq̄; tractātur & manu attingūtur, tātis per proficere atq̄; ad perfectionē absolutionemq̄; suam tēdere. quod si forte inchoata a suis authoribus relinquātur, nō vltra quidquā progredi aut promoueri, tanq̄; artificibus ipsis non manus tantum quibus illa tractabant atq̄; expoliebant, sed exēplaria quoq̄; hæc quibus informabant secū auferentibus. eorū vero quæ natura fiunt pleraq̄; videmus non minus vbi Sol lōgius recessit, q̄; duz adest incrementū accipere & perfici. qđ in ijs maxime cernitur & plantarū & frugū generibus quæ cito perficiūtur. ea quippe animaduertimus noctu non minus absolui q̄; interdiu, nec vnquā interea vllas crescentiū species confundi/ aut cōmisceri: vtpote quum tali in tēpore Solis ista tua mens ne quaq̄; perficiendi author constitui possit. quēadmodum ne has quidem mentes quas participātes vocamus, sine certis quæ sibi cōiuncta habeant corporibus, nihil planē efficere posse in reliqua corpora. cūctis enīz corporibus & situ certo & figura opus esse ad ea quæ passura sint aliquid. quoz nihil Soli ad ea quæ natura fiunt tali in tēpore ad esse videmus. sed nec a seipsis quidem tunc perfici talia audebis dicere. nulla enīz vis latens in actum progredi solet, nisi ab altero quodā eodemq̄; euidenti actu promoueat̄ur. nec vnq̄; si quid sola vi latente perfectū est, id ēt re ipsa perfectū euadet, nisi alterius cuiuspiam opera euadat, qđ re ipsa perfectius sit. his adducti rationibus Platonici auctum illuz quo tunc talia perfici vī

dent, formis hisce, atq; exemplaribus viuus & intelligentibus tribuunt. hasq; ipsas a rebus sensibilibus distinctas species bifariam diuidetes, tum in eas quæ ad efficienduz quidquid efficiunt per seipsas idoneæ sunt, tum quæ idem minime efficere valent similiter, priores illas his sempiternis rebus quas cernimus quæq; ad nos proprius attinent causas & exēpla cōstituunt: hasce autē alteras, hisce rebus cunctis q̄ nascūtur assidue atq; intereunt, adiutore quidē Sole ipso indigētes, qui ipsis materiam admoueat, vbi vero materiā a Sole acceperint, ipsas quoq; in illam exercentes vim suā per se. neq; vero illi aut philosophiæ nouū genus inducunt, aut nouarū quarūdam causarū authores sunt, vt calūniatur Aristoteles: sed causarū potius plenū absolutumq; numeruz rebus quæ sunt attribuunt, quem ille diminutū imperfectumq; reddit. nam quū ille item causas in quatuor genera diuidat, triuz quidē opera æque vti videtur atq; omnes qui a Platone pfecti sunt, tum finis, tum materię, tuz eius quæ mouendi initium præbeat. formæ aut quæ reliqua est, neutiq;. nisi forte id dicat, quæ vnicuiq; harum ad sensum pertinentiū reruz forma & species adest, hanc se loco eius generis causę habere. qđ si dicat, facile conuincetur, non hanc esse causam ipsam, sed alterius cuiuspiāz causę effectum quoddam siue opus. nam, vt rez oēm plenius perdiscas, scire te opz, a Platonis finē quidē ipsum, qđ est omniū causarū præstantissimum genus, principi illi omniumq; regi Deo non motuū soluz, sed essentia: quoq; atq; omnium quæcūq; sunt assignari. species autē has, & vitæ præditas rationes, exemplaria item constitui rebus quæ sunt. at initiuū motus attribui animæ illi ac mēti quæ huic cœlo perfecta est. materiā vero materiæ

illi ex qua vniuersum hoc coelū constat. qđ si rerum singularum quę a natura proficiſcūtur materiā huic vniuerso acceptam refert necessario, cur formā quę multo q̄ materia nobilior est alteri vniuerso ac nobiliori quidē denegare audeat? ita nostros rebus quę sunt, plena reddere genera causarū. neq; vero ab illis quidq; proferri, qđ non positis a se principijs cōsentiat. Aristotelē vero in eo maxime repræhēdi quod sempiternis essentijs siue naturis nullū authorez seu propagatorē assignet, neq; ex omnibus omnino quodpiam, cui qđ sint acceptū referant: quę si a seipsis habent, vt sint, cur non etiam vt moueātur? at Plato & qui ab ipso denominātur Philosophi, rebus q̄ sunt, principem illum omniumq; regem Deū præficiētes, hunc ipsum omniū aliorū quę in lucez aliquid proferant patrem & procreatorē, omniū quęcūq; sapienter quidpiam efficiant effectorez constituunt. nihilq; planē eorū quę sunt, non ad illuz referunt. Habes Polycarpe, sermonem de Ideis bene longū: quę si tu in vulgus efferas, vereor vt laturo sint, non illi quidem vere Peripatetici homines, sed isti laruz atq; vmbre Philosophorū, de quibus initio dicebamus: qui male de seipsis, male de omni genere humano merētes, nihil vt veruz probare possunt, nisi qđ a pueris ipsi didicerunt. POLY. vtrū tibi taz longus fuerit sermo tuus ipse videris, qui laborasti fortasse dicēdo: mihi certe nunq; quidq; breuius visum est. neq; amplius puto futurū, qđ de Ideis Platonice dubitez. qđ vero de Philosophis dixisti, habendū omnino arbitror illum delectū, quem initio diximus, vt si qui vnaz istā sordidam ac barbaram sapientiam cōplexi sint, cum his nihil tale cōmunicem. fin erit quispiaz liberalior, qui neq; a cultu neq; ab vrbāritate literarū omnisq;

sapientiz abhorreat, Græcæq; linguæ aut ipse non omnino imperitus sit, aut eius peritiâ in alijs putet laudandam, huic scilicet nihil horû putem inuidendum. sed quû præter Ideas illas de quibus dixisti, alia multa in Philosophia esse intelligam, in quibus Aristoteles a Platone diuersus incedit, rogo te, Calliste humanissime, vt qđ iam inchoasti perficias. ne si imperfectuz opus relinquo, & manum & exēplar, vt de artificibus paulo ante dicebas, tecum auferas. egoq; earûdem reruz desyderio vsq; tenear. CALL. quādo semel hoc theatrum sum ingressus, gerenduz tibi morez arbitror, Polycarpe. cæterû nolim existimes, me laborasse, dum hoc quieto genere dicendi sum vsus: ac multo quidez minus qđ in illis concionibus vulgaribus soleam: in quibus & contēdendum sæpe longius est, & clamandum vociferandumq; v̄hemētius. Ergo vt reliquû tibi soluam qđ debeo, tenendû tibi etiâ atq; etiam arbitror, qđ ab initio dictuz est, a Platone principem illum regemq; vniuersi Deum, cunctæ primuz intelligibilis, & a materia sensuq; seiunctæ naturæ authorem / patremq; constitui, deinde per eam naturam, cœli huius vniuersi: quum Aristoteles illum neq; cœli neq; alius cuiuspiâ sempiternæ naturæ authorem, hoc est, effectorem atq; opifcem vsquâ fateatur, tameti ab eodez interim vult ipsum hoc coeluz moueri. qđ si quisquâ est qui in libris suis vsq; Aristotelē tale quidpiâ scripsisse cōtēdat, rogo hunc ne cunctes, sed locû proferat ex quo sententiæ suæ fidē vel minimā faciat, dūtamen ne hominez torqueat, eoq; modo tanq; in quæstione, cogat ea dicere, quæ ne somnianti quidem ipsi vnquâ in mentem venerint. hæc ergo quuz prima fit differentia, quæ ad Ideas illas pertinet, de quibus dictum est.

L T E R A erit de eo qđ est: qđ Græci a
 cōmodius participio significāt, ens ap
 pellantes. huius entis nomē ipsūz dūta
 xat, nōn etiā naturā rebus vniuersis si
 militer conuenire author est Aristote
 les. atq; hoc ipsum vel primus omniū magna cū lau
 de excogitasse existimat, qđ nulli eoz, qui ipsum an
 tecefferant, in mentem venisse creditur. ei quippe qđ
 vnum sit aduersatur libēter Aristoteles, multitudinē
 aut principioꝝ & generum fauet. non potest, inquit,
 inueniri eius qđ est vlla definitio, quæ rebus quoeq;
 sub eo qđ est cōpræhensis, conueniat. quasi vero vl
 lum eoz decem generū, quibus Aristoteles principa
 tum tribuit, definiri possit. ac non potius attributis
 quibuscūq; & notionibus vnumqđq; eorum explicetur.
 quid ergo tandē ei qđ est attribui poterit, quod
 non omnibus rebus quæ sint itē possit attribui? quæ
 vniquā notio eius qđ est, proferetur, quæ non omnia
 quæ sunt, complectatur? quid porro mirū si ab infi
 ma specie ad supremū genus ascendētibz non solū
 notiones atq; attributa, sed etiam verba deficient?
 neq; tñ supremum illud quidquid est suo iure priuā
 dum est. non enim verba si deficient, res quoq; ipsas
 deficere necesse est. certe si quid ei qđ est attribui nō
 potest, id ei qđ non est attribuetur necessario. ita in
 nullo eoz decez generū quæ prima putantur, reside
 re poterit, sed plane ad id qđ nihilū dicitur, pertine
 bit. quō ergo id qđ est, vocē sola, non enī re ipsa cō
 ueniet omnibus illis decem a Pythagoreo Archyta
 sumptis generibus, si nihil ad ipsum p̄inet, quod nō
 ad eadē illa pertineat? at qui, inquit ille, id quod est,
 alia quidē magis, alia vero minus participāt. cogno
 mina ergo tantūz inter se sint, necesse est, quæcunq;

sunt, non etiam eiusdem generis & cognata. aduersus
hoc Platonicus ita nititur, ut dicant, ex eo quod alia
magis alia minus sint, neutiquam id confici quod ille
ait. quaerunt enim dicturus ne sit ille, candorem in
niue, ei qui in lana sit, candori, cognominem tantum
esse non etiam cognatum? quod si candidiori minus can-
didum, cognomen, hoc est, æquiuocum, dici non debet,
tur quod minus est, ei quod magis, dicendum? atqui in re-
bus, inquit, alia sunt quæ antecedunt, alia quæ sequun-
tur, ut homo atque animal, quorum id quod prius est,
non secum trahit id quod posterius, nam quod posterius,
nam quod est animal, non continuo id est homo. at
vero posterius esse sine priore non potest, quod enim
est homo, idem continuo animal, sed videamus quate-
nus hæc Aristoteli ratio possit præcedere, ut id quod
est non sit commune genus omnium quæcumque sunt, nepe
non negabit ille, omnibus numeris unum esse com-
une genus, quod numeri appellentur: quorum tamen nullus
est qui non alter antecedit, quid ergo aut antecessio
aut consecutio impediatur id quod est, ne sit genus om-
nium quæcumque sunt? certe simplicia omnia concretis
atque coniunctis priora sunt, attamen quis unquam
sub eodem genere/ vel naturæ/ vel essentiæ/ vel substantiæ/
tam quatuor illa quæ prima dicuntur corpora/ quæ
omnia quæcumque ex illis concreta sunt, comprehendere
negauit? at enim hoc subire cogemur incommodi, in-
quit, si propterea quod nomen eius quod est, omnibus quæ
sunt conuenit, rem quoque ipsam ac rationem conuenire
putemus, ut non modo id quod est, rerum quæ sunt, fa-
teamur esse genus, sed etiam unum, ita duo æqualia ge-
nera, quorum neutrum alterum antecedit, omnibus quæ
sunt, præfecta erunt, quod neutiquam fieri potest, quæ-
vero difficile sit altera duo hisce duobus similia in-

uenire, quorum nomen quū multis conueniat, neutrum tñ ipsorum cognominacione, sed utrūq; cognacione ad omnia illa pertineat. Socratē enim & hominem esse & ad ridendū aptum dicimus: quarū appellationū vtrāq; non ipsa loquendi cōsuetudine solū, sed etiam veritate naturæ, Socrati, Platoni, & cæteris tribui solet planissime. quid ergo impediat ne id quod est, etiā vnū dicatur, neq; tamē ipsum hoc vnū sit genus, sed id qđ est tantum? neq; hic refert qđ homo sit species, nosq; de genere cōtēdamus. vtrorūq; enim hac in parte eadem ratio fit necesse est, tametis hīsce rebus præficere genus cōsueuerimus, quæ ipsæ & finitæ sint & diuisionē suscipiant, ea vero quibus infima præponitur species & infinita numero, & singula protinus indiuidua reperiātur. quod si idem in aliquo genere pertinaciter exigat, age sanè, id nunc verbi gratia accipiamus qđ animal dicitur. si quis ergo animal non ea ratione definiat, qua sensu præditum est, sed qua imaginum & visorum capax, vt ab ostreis & conchis cæterisq; eiusdem generis id ipsum distinguat, ac deinde id illi tribuat quod ex hac ipsa ratione, omnium est animalium proprium, vt ad gressum itionemq; idoneum appellet, non id quidem perperam facturum fuerit. hoc enim modo utrūq; alteri cōtinet, & quod proloquium ex hīsce duobus verbis cōstruetur, in cōtrarium cōmutatum suam nūquam amittet veritatē. omne quippe animal erit ad gressum idoneum, & item contra, quidquid ad gressum idoneum fuerit, idem cōtinuo animal. nihilo tamen minus animal omnibus quæ sub ipso cōtinentur præficietur, vt genus, neq; vnquam negabitur, quin illis quæadmodum vocabulo ita & natura conueniat. at si quis, inquit, hoc ipsum cōmutet, neq; qđ rationis,

„ particeps dicimus, animali tribuat differentiam, sed
 „ habitus possessionemq; rationis, vt ex hoc appareat,
 „ vsum differentiarum huiusmodi esse oportere, nunquā
 „ omnino dicetur possessio rationis animal. nam ali-
 „ quod quidē animal vel habens vel possidēs rationē
 „ dici poterit, at rationis possessio vel habitus nullum
 „ prorsus, quādo igitur in eo qd est, contingere idem
 „ non potest, (nihil enim vnquā proferri, aut etiā ex-
 „ cogitari in rebus poterit, cui non conueniat appella-
 „ tio eius quod est,) id quod est nunquā fuerit genus.
 „ Platonici autē aduersus hoc primū illud dicunt, non
 „ necesse esse si quid in ijs generibus, quæ vel inferio-
 „ ra, vel succedentia, vel subiecta dici possunt, contin-
 „ gat, idē in supremo quoq; contingere. nihil enim pro-
 „ hibet, aliqd priuatim illi supremo tribui, quod reli-
 „ qua obtinere non possint. deinde eum qui ista dicat
 „ manifesto niti mēdacio. nam si illi placet rōnis pos-
 „ sessio differentia, vt eam quæ est, particeps rationis, fa-
 „ cilis euitet, nos vicissim, inquit, placere nobis pro
 „ genere dicamus, nō animal, s; habitū formamq; ani-
 „ malis. reddat ergo vel Aristoteles, vel quiuis alius
 „ differentiā, quæ ad habitū formamq; animalis perti-
 „ neat. & quā tandē redditurus sit: num forsitā. huic
 „ quidem habitui formæq; eam quæ est particeps ra-
 „ tionis attribuet. ipsi vero animali rōnis possessionē?
 „ & quis tandē hæc monstra sermonis ferat? vt vllum
 „ quidē animal dicat rationis quādam esse possessionē,
 „ formam vero aliquam & habitū animalis, quiddam
 „ particeps rationis? nempe dubiū nemini esse debet,
 „ quin rationis particeps differentia ad ipsum animal
 „ feratur. (aliqd enim animal rationis est particeps.)
 „ possessio autē rationis, si locū differentiarū vllū obti-
 „ net, ad habitū formamq; animalis, vt hoc pacto ani-

malis habitus quispiam, sit rationis possessio. Quo-
 sanè mō si generibus suas differētias assignarimus, nī
 hil in ratione loquendi continget incōmodi. Vides
 hoc loco Polycarpe, Græcos tuos multo audacius
 & planius enunciare quæ volunt. omnia enim hæc
 quæ ego duobus, aut et tribus verbis magno cum la-
 bore extuli, illi vno dūtaxat enūciant facilius, rōna-
 litatē & animalitatē suo arbitratu, pro eo qđ ego tū
 possessionē rationis, tum habitū animalis dixi, fingē-
 tes. nam si differentiā suo generi aptam esse oportet,
 non dicetur animal rationalitas, neq; animalitas ra-
 tionale, sed animal rationale, & animalitas rationalis,
 quæ tamen duo postrema vocabula Romanæ
 linguæ decus suscipere non potest, haftenus quidem
 illud sit a nobis ostensum, rationes eas quibus nitū-
 tur qui id qđ est, rebus cognomen solum, non etiam
 cognatū esse contendūt, non conficere id qđ volūt,
 sed esse debiles admodum atq; infirmas. Superest iaz
 vti ratiuncula quadam ostendamus, ne posse quideꝫ
 aliud rebus esse id quod est, quā cognatus & genus.
 nam si ab eo qđ vnum sit, & summe quidē vnus, cun-
 cta proficiscūtur, quāquaz ea vel innumerabilia esse
 quis fateatur, fieri tamen nunq; poterit, quin vnum
 quidpiam & cōmune inter se possideant. qđ quidem
 quid aliud tandē fuerit q̃ id qđ est, & hoc ipsum nō
 cognomen & æquiucum, vt illi aiunt, sed cognatū
 & vniuocum, vt nos dicimus? omnia enīz vide-
 mus, vt illud verius sint quidquid esse possunt, ad
 vnum tanq; ad principium quoddaz suum tendere.
 quantoq; magis vni propinquant, tanto etiaz magis
 esse. neq; hoc Aristoteles ipse negabit, qui quodaz in
 loco ait: ea quæ sunt nolle in mala rep. versari, Ho-
 merico interim versiculo nitens, quo ille declarat,

non esse principum ac regum bonam multitudinem, sed vnum principem regemque; esse oportere, valde ille quidem sapienter hoc sentiens si verba spectentur, at si rem attendamus malum ipse in ea quæ sunt remp. introducens, quippe qui id quod est in plura diuidat, neque vnum sicuti est esse patiatur. quod si velis id quod est tanquam genus diuidere & sub eo collocare proximas species memento duas illas primas sub eo subijci oportere, essentiam quidem vnam, essentiae vero attributū, quod accidens vocant, alterā. ita erit essentiae proxima diuisio, in corpus, & incorporeā naturam. & reliquæ eodem ordine sequentur diuisiones.

I V S D E M vero criminis reus etiam illic tenetur Aristoteles ubi minora ea facit quæ ad vniuersum pertinent, quæ quæ in parte spectant, dum singulares priuatasque essentias, primas esse, & principatum in ijs quæ sunt obtinere dicit: genera vero earum & species illis minores habendas docet ac secundo loco constituit. quod si essentia, ut ipse quoque Aristoteles confitetur, est eorum quæ sunt quod maxime est, quum id minus sit quod aliquam obtinet partem, quam id quod vniuersum, idem prorsus in essentiae ratione contingat necesse est. ubi tamen si de eo loqueretur vniuerso quod rationem amisit vniuersi, haud sanè magna cum difficultate probari posset quod dicit. nam id quod vniuersum dicimus plerumque ab vniuersali ratione sciungimus, veluti quoties non omnem hominem / sed aliquem, non omne animal / sed aliquod intelligimus. nunc autem non illud accipit vniuersum, quod de suo iure decesserit, sed simplici absolutaque, ratione vniuersum, simplici absolutaque, ratione genus & speciem, in hanc fortasse adductus sententiā, quod homo sit aliquo inter-

dum animali præstantior, & aliquo item homine Socrates. at vero ubi & vniuersus est, & ius retinuit vniuersi, nihil tale intueri licet. nam si nihil refert vtrius omnem hominem dicas an omnes homines: oēs porro homines nulla re alia cum singulis hominibus differunt, quā quod illi simul & coniunctim, hi vero disiectim ac seorsus intelligi solent, quā tandē ratione fit dictum, homines singulos iure essentiae ac naturae, omni homini esse præponēdos, magisq; esse illos ac verius q̄ omnem hominem, nisi etiam omnia quæcūq; disiectim capiūtur plus & essentiae & naturae obtinere dicamus, quā quæ coniunctim: & hoc quidem ipsum forsitan ex ipsius Aristotelis instituto non omni caruerit ratione: quippe qui cum eo quod vnum est, libenter litiget, eius autē qđ est scissione ac multiplicatione in primis gaudeat. id enī quod est, ille vnū esse non vult, quēadmodū antea dictus est. At Platonicī huic generi doctrinæ vehementer repugnant; dicuntq; ab illo principe Deo non cuiuspiam hominis gratia naturā hominum vniuersam, sed humanæ naturæ vniuersæ gratia, singulos editos institutosq; homines. ipsam porro naturam hominū vniuersam, totius ratione præditæ naturę gratia, & omnino partem vniuersi, non vniuersum partis gratia ab initio institutū. illud quoq; aiunt, vel ipso docente Aristotele in ijs libris quos de demonstrandi ratione cōscripsit, multo esse præstantiorē scientiā cognitionemq; vniuersi, quā scientiā cognitionemq; partis. quod certe nunq; concedi poterit/nisi & essentię magis particeps planeq; verius sit vniuersus q̄ pars, & ob hanc causam præstantius. ita vides non cōstare sibi ipsi hac in parte Aristotelē. Nos autē nunquā tale quidpiam dixerimus, nisi etiam illud concedere,

non totum sua parte esse maius, sed partem suo toto maiorem, velimus.

4

H V I C item simile est illud quod idem ait: quod in vniuerso consideretur ratione obtinere materiæ, formæ autem quod in parte. e contrario quippe dictus multo fuerit verius. quod enim in vniuerso spectatur, totum quiddam est, quod aut in parte, pars. forma vero ipsa ac species utique in toto magis existit, quam in partibus. si quidem efficacius quocumque atque evidentius est quod ad vniuersum pertinet quam quod ad partem. vniuersus enim si vniuersali ratione accipitur & ipsum est efficaciter atque aperte hoc est, actu, & singula quæ intra se quasi partes in toto concludit, non vi quadam latente, sed actu & re vera cõplectitur. quod autem sub ratione partis accipitur ipsum quidem re vera est atque actu, vniuersum vero possidet non sub ratione vniuersi, sed quoad ex illo daturat quiddam sibi assumit, quod ad se pertineat. denique quod in vniuerso spectatur perfectum quiddam est, quod autem inus obtinet partis, imperfectum.

5

A C ne illud quidem ab eodem satis recte dictus videri debet, ut quod sensu ipso percipi potest, sensu ipso sit antiquius, quousque ex eo illud plane tollatur, quo nihil constantius ac certius: ea quæ sub eandem ratione cadunt, quæ apud Græcos ad aliquid dici solent, & in cõparatione ac relatione cõsistunt, simul esse necessario, neque eius generis alterius quidpiam dari posse, quin alterius continuo sequatur, & cum eodem simul proferri intelligatur. aut enim ille hoc dicit tanquam aliquando futurus sit sensus, aut tanquam vnquam futurus. si nunquam futuro sensu: tum quæro qui fieri

possit, vt aliquid esse dicatur, quod ad eum sensum pertineat, qui neq; sit nunc, neq; vnquā futurus expectetur: si autem illo aliquādo futuro, haud dubium est, quin eum futurū intelligat, qui esse possit. at enī hoc pacto quis non videat neutrum esse actu, sed vi quadam latente vtrūq; : nam & illud quod ad sensus pertinere putatur, facultate quadā occulta ad illum pertinet, cuius facultatis exitus/siue actus expectat. nunc enim sentiendi vim habet tantum, non etia; re ipsa sentitur. & ipse item sensus si nōdum re ipsa existit, neq; euidenter suo munere fungitur, at in eade; facultate eademq; ui occulta quin insit, negari salte; non potest. Vides Polycarpe, q̄; ego nūc labore; vt ad antiqui candoris normā in loquēdo redigam qđ iuniores Philosophi non satis v̄sitate actum dicere solent atq; potentiā. dico igitur si futuro aliquñ sensu dicit esse aliquid qđ ad sensum pertineat, vtrunq; futurum simul potētia, actu vero alte; vtiq; altero prius nunq; qua ratione iam cōfectus vides nō posse dari quidq; quod ad sensum pertineat ipso sensu antiquius. nisi forte de ipsis naturis atq; essentijs loquere simpliciter atq; absolute, nō de his quæ ad ali quid dicuntur & in cōparatione consistūt. quod ad confusionem generū pertinere non ignoras.

OLLVNT item aliam quandā notionē cōmunē ac certam Peripatetici, q̄ est eiusde; rei affirmationē ac negationem nunq; eodem tēpore veraz vtrāq; reperiri: quod genus contradictionem solent vocare. volunt enim id qđ indefinitus vocāt proloquium vel affirmes idem vel neges, verum nihilominus inueniri. neq; me latet, quibus argumentis id extorquere conentur: sed satis mihi est, si tibi

nunc ostēdo in hoc quoq; a Platonicijs viris diffen-
tīre eos q Aristotelē sequātur. nostri enim indefinitā
negationē ex vſu cōi omniū tam qui scripserint ali-
quid quā qui loquātur, & præterea ex ijs rationibus
quas de primis & secūdis essentijs nuper audisti, nun-
quā ad partem referri, sed semper ad vniuersum de-
monstrāt, aut locuz aliquē proferāt Peripatetici vel
apud ipsum Aristotelē, in quo ille negationē indefi-
nitam nō ad vniuersum/sed ad definitā partē retule-
rit. cōem vero vſum maxime indicat Euangelium no-
strū: nō erat, inquit, illi locus in diuersorio. qđ pro-
fecto nihil aliud significat, quā nullum illi fuisse lo-
cum. qđ si est, vt re vera est, quū contraria affirmatio
semper de parte accipiatur, sequet̃ necessario, vt nun-
quā/aut vera/aut falsa simul possit depræhendi. naq;
qui dicit nō est illi locus, sine vlla dubitatione, hoc
dicit, nullus est illi locus. qui vero dicit, est illi lo-
cus, hoc planē dicit, aliquis illi est locus, nullus au-
tem locus/& aliquis locus ita sibi inuicem aduersan-
tur, vt nunquam/neq; in veritate/neq; in mendacio
conungi sociariq; possint.

7

ED est aliud quiddā eiusdeꝝ rationis,
qđ item Aristoteli a Platonicijs neutiq;
concedi solet. nosti puto in ratiocina-
tione cōplexionē q̃ a Græcis confectio
diciť, duo sumpta antecedere, quę pro-
loquia Latini veteres nominabant, posteriores autē
dixere ppositiones, quum eaz vna dūtaxat proprie
hoc nomine dicēda sit, altera vero non ppositio sed
assumptio. hoz proloquioꝝ alterum maius atq; am-
plius, minus alterꝝ appellāt. huic minori semp̃ similē
esse oportere cōplexionē tam pro cōcesso habet dia-
lecticis, quā oēm numez esse/aut parē/aut imparē.

minus aut habet qđ partē cōplectitur, eo qđ uniuersum. minus negans qđ; affirmans. minus id qđ simpliciter nullo addito modo effertur, eo cui necessitatis modus additus sit. illo aut ipso quod sine modo simpliciter enuncietur, minus id putant in quo, siue ut sit aliquid, siue ut fiat, contingere dicimus. quāqđ non satis apte ptingens a Latinis dicit qđ Græci uocant endechomenon. cuius uerbi illa uis est, ut alicuius rei neq; affirmatio neq; negatio necessaria sit, sed utrum uis duorū æque fieri posse. proinde et utrumuis concesseris nihil te incōmodi subiisse. quæ quidem non ut tibi ignota cōmemoro / sed ut ordinē rerū sequar nō p̄mitto. sed qđ est tandē qđ hac in partē Aristotelis non cōcedant Platonicī? nepe qđ ex duobus proloquijs altero necessario, altero simplici, necessariā p̄fectionē educit. ex hoc. n. illud aiūt eueri qđ & certissimū & cōstantissimū est: cōfectionē minori proloquio similē esse oportere. nam si mediū, qđ uocant, ipsum est qđ primum extremo conciliat & cōnectit, nunqđ fieri poterit, ut alia hoc ratione illi cōnectat, quā qua ipsum extremo coniunctū est. quare si illud ipsum necessariā habeat rationē, erit item ipsi extremo, necessaria ratione coniunctum. qui sanē modus vnus est, nec alius præterea, necessariæ cōfectionis. at si idem mediū cum illorū utrolibet necessario nō hæreat, ne primum quidem cum extremo unqđ hærebit necessario. ita nulla poterit sequi necessaria cōfectio. at Aristoteles vult si duo proloquia antecesserint, uerbi gratia, quidquid currit mouetur necessario, currunt autem oēs hominēs, cōfectionem quæ sequitur necessariam esse: mouetur ergo omnes homines necessario. ceterū sic quidem necessario conficiatur, non tamen ipsa necessaria est cōfectio.

De differentia Philosophiæ

ENIO nunc ad ea quæ de anima philosophatus est: ut in ijs item ostendam quæ inter nos atq; illum sit differentia. nos igitur a Platone accepimus, illud quidē quod omni essentia & natura superius est ac sublimius, vnum esse simpliciter, vsq; adeo ut neq; essentiā, neq; vim seu facultatē, neq; efficientiam siue actus eius vsquā discernamus: sed ita hæc tria in illo coniuncta intelligamus, ut vnus atq; idem omnia sint. ex quo illud confici haud dubium est, ut in supremo Deo & esse/ & posse/ & efficere, siue magis placet, essentia/potētia/actus/nullo modo distincta habeātur, hoc est, ut alias sit, alias possit, alias efficiat: sed ut simul/ & sit/ & possit/ & efficiat. quæ autem infra illum intelligūtur, uel rationes, uel formę, uel mentes, de quibus diximus, quum de Ideis ageremus, eas non item habere existimamus, neq; simpliciter unas esse uolumus, sed earum efficientiam siue actum ab earūdem essentia ac natura discernimus. vim autem ac facultatē ab efficiētia, hoc est, ut more Philosophorū loquar, potētiam ab actu, non omnino: propterea quod quum ipsę immobiles sint, nulli ui latente quidq; habent adiunctum, sed omnia quę cūq; ipsis adsunt re ipsa atq; efficaciter sibi habent præsentia. at in anima tria hæc planē discreta atq; distincta intelligimus, & alias illam esse, alias posse, alias efficere, ut pote quæ modo hanc rem, modo illam cogitando & intelligendo, moueatur. & alia quædem genera animarum sic, humanā vero non soluz, ut dictum est, ut modo hoc, modo illud intelligendo de hoc ad illud moueatur, sed etia; ut modo intelligendo, modo non, uel contra, ex hoc in illud uicissim mutetur: ita illam quidē neq; semper, neq; omnem

nem eorum quę sunt cognitionem re ipsa atq; actu, sed vi potius quadam latente habere. at Aristoteles hanc quoq; immobilē esse contēdit. qui si eo motu immobilē intelligit, qui per locū fit, recte sanē intelligit. sin autē simp̃r omnis generis motu, (non enim hoc ille planē admodū explicat,) non item recte. qui enim hoc? quū de cognitione in cognitionē assidue mutetur? aut etiā, (qđ quidem in anima humana cōcedit ille,) ex intelligente non intelligēs, & cōtra, intelligēs ex nō intelligente passim fieri soleat? sed hæc hæctenus. illuc reuertor vnde digressus suz. Platonicus igitur eas diuisiones quas diximus vsurpant. Aristoteles autē nihil planē videtur distinguere: quippe qui mentem omnem sua ipsius essentia & natura efficiētiā esse, hoc est, actum simpliciter, doceat. at enī qui istuc potest illi in hominis mente procedere? vel quomodo hæc suam ipsius essentia re ipsa & actu retinebit, vbi intelligere suoq; fungi munere defierit? nōne essentia suam vna cum efficacitate actūq; amiserit, si ipsa sit actus? itaq; & peribit non intelligens, & rursus intelligens reuiuiscet? vides igit, Polycarpe, quāto cautius quātoq; sapiētius hac quoq; in parte Platonici nostri ipso Aristotele philosophentur.

N eadem philosophiæ parte idem eos exagitare non desistit quicūq; disciplinas recordationes quasdam esse aiunt, & discere reminisci. qui tñ Philosophus, (vt facile ex libris possumus qui de ortu seu generatione animalium inscripti sunt, colligere,) animū hominis hoc corpore antiquiorem coce dit. an tu fortasse quosdā illius non bonos interpretes imitatus, hanc calūnię maculā homini vis inungere, vt ab illo dicas animos hominū existimatos esse

mortales: & cui tandē bonæ aut seriæ rei iudex fuit
cognitor merito præficiatur, qui tam manifesti men-
daci, tam perniciosæ fallaciæ suffragator ē se nō pu-
deat profiteri: certe oportebat hominēs qui se Peri-
pateticos dici cuperent, aliqua affici verecūdia, quæ
authori ac duci suo infamiaz hanc, hoc ignominiaz
dedecus adscriberent, vt animos hominum ille vsq̃
mortales putaret. vides ergo interdū Aristoteli plus
honoris a Platoniciis nostris attribui, q̃ a suis. siqui-
dem nostri facile ostēdunt, nunq̃ illum huic senten-
tiæ planē repugnasse. in libris aut quos de anima in-
scripsit, itemq̃ ijs q de philosophia appellari solent,
non obscure fauisse. quare de homine, hoc primum
querūtur, q̃b vel contra sententiā suā, animæ recor-
dationes oppugnet. aiuntq̃ fieri nullo modo posse,
si animus corpore sit antiquior, temporeq̃ illud an-
tecedat, vt aliud sit discere q̃ reminisci. quid enī il-
lum impediēbat antequā in corpus ingrederetur, si
modo vsq̃ erat, ne itelligeret, ne cerneret, ne cognos-
ceret? q̃b si cognoscebat, & in ipso ingressu in cor-
pus illam cognitionē amisit, cur postea eandem reci-
piens, reminisci dicendus non est? sed tu fortasse ri-
debis hanc Platonicoꝝ sententiā, quæ animos no-
stros nobis ipsis, aut potius nos ipsos his corpibus
antiquiores veluti somniare videatur. quāq̃ id iure
optimo non magis Platoni q̃ Aristoteli tribuas, si
modo illum velimus sibi ipsi consentanea dicere. ve-
rum hæc si tibi vt homini christiano ridicula vidē-
tur, propositū quidem hoc tuum cōmendo qui chri-
stianę religioni sedulo faueas: melius tñ ac iustius te
facturū putauerim, si homines primū quideꝝ cōmife-
ratione quadā prosequaris, deinde illoꝝ industriam
& solertiam omni genere laudis afficias: qui illius hu-

minis expertes, quod omni coelo omniq; natura superius est, nulloq; diuino spiritu afflati, sed humanis tantum cogitationibus instructi, tam propè ad illam veritatem accesserunt, quàm qui tenent, ab vno se diuino spiritu accepisse profitetur. an vero tu vllis Platoniciis argumētis, vllis physicis humanisq; rationibus animæ immortalitatem tueri te vnquam posse existimas, nisi eandem eo saltè genere ortus, quod ad tempus pertinet, carere affirmaueris? nam quin de causa sua orta sit negare nullo modo fas est, nisi quis a seipsa id quod est, quodq; existit planè habere illam velit. vnico verbo oēs illi conatus Platonici, omnes illæ tam longæ fustæq; tamq; artificiosæ probationes, euertentur, humiq; prostratæ tenebuntur, si videlicet vnū illud obieceris: quid quæso immortalè hanc prædicas, o bone Plato, quæ orta est? an ignoras quæcūq; ortum habeat, eadem interitu, si modo physicè humaneq; loquaris, carere non posse? quod quidè quū ita sit, non tamen si Christiani & principiū temporis & immortalitatem tam ipsi animæq; etiā huic mundo tribuunt, stultitiæ arguendi videntur, qui parenti & auctori vtriusq; deo illi summo, hanc facultatem attribuunt, vt eidem rei & principium tēporis atq; essentia, & immortalitatem dare possit. quas ob res neutiq; ego velim a te irrideri philosophos, si qui animos corporibus antiquiores ostendere conati sunt, verū & miseratione potius aliqua, & omni laude dignos iudicari. Sed redeo ad Aristotelè, quem Platonici mirantur in tam multis voluminibus, quæ de moribus scripserit, nusq; prorsus immortalitatis animorum vllam mentionem fecisse. qua vna ratione ad tractandos hominum mores, ad studiū honestatis animis inferendum, ad vitam omni genere virtutum illustrandam,

nihil omnino aptius, nihil vtilius, nihil efficacius, excogitare poterat. quanto melius Plato, quanto sapientius, qui hoc quasi fundamēto ubiq; nitit' omnis iustitiæ. an tu vllis legibus, vllis præceptis aut disciplinis hoies superbissimos atq; opulentos, itez reges ac tyrānos cohiberi posse existimas, nisi illis animoruz immortalitatē obijcias ac persuadeas? ea vero subla ta quæ tādē felicitas in hominem cadere potest, cui sit haud multo post moriendus? sic sanè nulli erunt homines multis tyrānis feliciores, quos plerūq; vīdemus ad extremā vsq; ætatem nihil non suæ libidini abunde suppeditantes indulgisse. At hic tyrannus, inquis, vbi ad mortē propius se accedere intellexit, tum maxime discriutari incipit, qđ omnia illa quibus fruebatur sit amissurus. quid quæso te? non ne is qui omnia virtutū genera tantis cruciatibus corporis, tanta animi sollicitudine est adeptus, si mō vnq; est adeptus, scit se omnia illa in morte amissurus? negare non potes. & ille quidem tyrānus se penumero omni ab initio ad finē sua vita potitus est. statiz eniz ille est aggressus sibi omnia permittere, omnia indulgere: ut de illo vere possis cum Terentio tuo dicere: VIXIT DVM vixit bene. hic aut studiosus, vbi oī patiētia, omni abstinentia se multos annos torquēs exercuit, vix tandē quinquagesimo ætatis anno, aut etiam multo serius ad habitū illuz virtutis tantis laboribus ac doloribus expetitus, puenire potuit. quo quum peruenit, tum statiz intelligit, in proximo sibi esse mortē: omniaq; illa sua tam solida bona, tantis difficultatibus cōparata, in auras & in ventos, vt dicitur, abitura. an tu possis hunc reuera illo altero feliciorem putare, nisi sis vel alicui scētæ, vel alicuius viri amici tui opinionibus addictus: quas vt omni

ratione tuearis, ne aduersus quideꝝ animi tui sententiaꝝ recuses contēdere? certe non potes. cuius porro felicitatis capacē constitueris cum qui inopia, mendicitate, paupertate, in omni vita laborabit? qui perpetua seruitute premetur? qui infirmitate, turpitudine, diminutione corporis cōsistabitur? vides planē, o Polycarpe, post hanc vitam aliqua esse bona cōstituenda necessario: quæ Aristoteles, quāuis animorū immortalitatē tuentibus, vt dictuꝝ est, alicubi suffragatus, nulla tamē vsq; constituit. qđ ipsum & Alexandro & quibuscūq; alijs, ad libidinē suaz sententias magnorū virorū torquētibꝝ, occasionem præbuit affirmandi, ne immortalitatē quidē illam, quā dico, animis hominū tribuisse Aristotelē. Platonicoꝝ autē ea sentētia est, vt qđ ex homine præter corpus supest post hanc vitam, id vnum & verissime & maxime sit homo appellandus. qđ si quid superest, quēadmoduꝝ superesse ne Aristoteles quidē negat, id pfecto, hoc mortali & infirmo onere deposito, multo felicioris vitæ agendæ facultatē adipiscatur necesse est. ita fieri non pōtest, quin post mortē aliqua bona, & his quidē ipfis multo veriora esse fateamur.

AET ER. V M volo item in ijs quæ ad virtutū omniū rationes pertinent, tibi ostēdere, quæ nāq; sit inter nostros & eundē Aristotelē differentia. ille igit vñāquāq; virtutem, mediocritatē esse contendit. vitium autē, quum duo extrema constituat, in alterutro semper consistere. mediocritatem porro hāc & extrema, ipsaz animi motionū ac perturbationū intelligit: tametsi quūq; mediocritatis nō vnum sit genus, non satis ille quidē perspicue significat, de quo ipse interim loquatur, nisi quodā in lo-

co, & paucis quidem verbis, vbi viro forti ac fidenti
 suos fines præscribit, ac eidem quæ timenda, quæ nō
 timenda proponit. ibi enim apertius aliquāto vide-
 tur, oēm suam hac de re explicare sūtiā, vitio enīz tri-
 buit, si quē terræmotus/ ac fulmina/ aliāq; eiusdeꝝ ge-
 neris non terreant. ex quo apparet illum non genere
 & qualitate distinguere quæ a medio illo recedunt,
 quo fortitudo cōcluditur, sed magna paruaq; re: vt
 non male Cicero tuus interpretatus esse videat, quū
 dixit, placere Peripateticis illam mediocritatem, quæ
 est inter nimium & parū. duo autē hæc non in qua-
 litate rerum spectātur, sed in magnitudine. ita vides
 ab illo quāquam in qualitate, virtutū habitus collo-
 cētur, earū tamē fines ac modos ad quātitatem refer-
 ri. At Platonici aduersus hoc acerrime præliantur;
 omneq; illud in quo infit turpitudine, quāuis magnū,
 quāuis paruum dix- ris, nihilominus timendū existi-
 mant, in quo vero ea nulla sit, contra: id vtīq; omne
 intrepide ferendū: vt. v3. quidquid pertinet ad laudē
 ex illorum sententia, non magnitudine ac modo, sed
 solo genere a vitio distinguatur, neq; uero illi ter-
 ræmotibus aut fulminibus non terreri quēpiāz pro
 vitio ducunt: quæ neq; ipsa turpia sunt: neq; redde-
 re hominē deteriore possunt. quinetiā stultū esse ar-
 bitrantur, fulmina cōtemiscere, non ob id solū qđ
 feriri fulmine, haud turpe est, vt pōte quū ea nostrī
 pars, quæ vna re vera, hominis appellatione digna
 est, eo modo exuatur hoc graui mortaliq; onere: ac
 præterea ne nostræ quidē sit potestatis talia vitare,
 ut sic uel laudī uel vitio nobis sit tribuendū: sed etiā
 qđ hæc ipsa primum ex earum rerū numero sunt, quæ
 raro admodum eueniunt: & expectatione talīuz reꝝ
 cōmoueri ac turbari magna stultitia est: deinde qđ

qui talia formidat, non plus proficit, quā qui vel in-
 trepide expectat, uel securus cōtemnit. aduersary enī
 tēpestatem, aut truculentā bestiam qui timet, aliquā
 se ratione muire ac tueri aduersus illas potest: at q
 fulmen pauescit, qđ nulla unquā prouidentia cauit,
 quo tandē elleboro sit dignus ut ad sanitatē reuoq
 tur. Preterea quum bonū & sapientē uirum contra-
 rijs animi motibus cōmoueri nihil impediat, duz fi-
 dit ac metuit, dum cupit aliquid, rursusq; contēnit,
 bona tamen re & non bona, item turpi ac non turpi
 illa omnia metientē, ex hoc ipso sequetur, ut qui hęc
 omnia cōtraria ratione suscipiat, quiq; & uitiosissim
 mus sit, & ab omni sapiētia alienus, in aliqua medio
 eritate nō secus atq; ille studiosus consistere uideat.
 Aristotele interim omne uitium in extremis collo
 cantē, nā qui sine delectu omnia cōcupiscit tam quā
 oportet, quā quā nō oportet, is neutiquā dum eor
 um quā oportet cupidus est, in uitium aliqđ labi-
 tur: neq; item qui oīa contēnit tantisper, duz ea quā
 oportet contēnit, sed dum ea quā nō op; quare hor
 rum uterq; nō omnino / aut usquequaq; uitiosus &
 prauus habebitur, sed semiuitiosus quispiā potius. at
 ille flagitiosissimus qui bono & sapienti uiro ex ad-
 uerso longissime est collocandus, is maxime fuerit, q
 omnia quaecūq; cupienda expectadaq; sint, ipse negli-
 gat ac paruifaciat: quaecūq; autē contēnenda ac retinē-
 cienda, ipse affectet atq; expectat. quare hunc quoq;
 tanq; cum qui contrarijs utrinq; motibus æque uta-
 tur, neutris tñ bene utatur, ad utraq; pertinere dice-
 mus. nam eundē simul in mediocritate quadam sua
 consistere: quippe qui neq; oīa concupiscat, neq; om-
 nia aspernet: simul quā longissime a bono & sapien-
 ti uiro recedere intelligemus, quum eor quā oportet

ret nihil uel petat uel fugiat, nisi forte offenderis, quod dixerim in mediocritate, ubi potius in medio fuerat dicendum, ne tu uocabulis utere tuo arbitratu, in extremo quippe hic non erit, nisi ille quoque alter in aduerso extremo colloce: quandoquidem hic non minus suis quibusdam extremis clauditur, quam ille.

11

P P A R E T praeterea ubique de eo genere boni longius accuratiusque sit discernendum: in quo uno felicitas humana consistat, quodque unum quantum in homine intelligatur, maxime et distinctum sit appellandum, propterea quod ipsi Deo maxime conueniat: non aliud illud dicere quam contemplandi uoluptate, quibus sane in sermonibus ille uoluptatem ad caelum tollit, ut uidelicet longe uberiores materiae Epicuro praefereendi uoluptate omnibus alijs bonis Aristoteles, quod Aristippus, aut alius quispiam praebuisse uideatur. Atque qui a Platone profecti sunt non ite: sed ipsum siue honestum est dicendum, siue pulchrum, id genus boni constituunt, cuius boni contemplatio quoque dum particeps sit, & bonum & uoluptas, & quod quid aliud placeat, efficitur, nam si uoluptas contemplatis est bonum ex eo quod is contempletur, contemplatio sane ipsa simpliciter absoluteque fuerit bonum, uel eam sequatur uoluptas, uel non sequatur, si autem contemplatio est bonum ex eo quod habeat uoluptatem adiunctam, ipsa utique fuerit simplex bonum uoluptas, uel contemplantibus nobis, uel quidam aliud agentibus, utraque autem ratione, & qua uoluptas, & qua contemplandi ut sit bonum fieri neutique potest, nisi tertij cuiuspiam beneficio, quod utrique contra haereat, simplex quippe atque unum id esse bonum oportet, quod coelitus ad nos & ab uno illo quod est omni naturae & essentiae

superius transmitti cōsuevit, quodq; reliqua omnia nisi participauerint bona esse non possunt. Præterea ratione quoq; & ea breui ostēdemus ne bonū quidē esse omnino contēplariū istam voluptatē. nos. n. ipsos tum præcipue lætos tali voluptate sentimus, quum vel ex obliuione ad memoriā, vel ex ignorantia ad scientiā reuocatū aliquid contēplamur. quum aut in eiusdē rei contēplatione, quæ nobis ex multo tpe nota sit, memoriæq; hæserit diutius perstamus, non item. qđ si bonū esset talis voluptas, quū ex hoc sequatur, vt quidquid suauius iucūdiusq; sit altero, idem eo ipso qđ. v3. minus & suauitatis & iucunditatis habeat, & melius sit & magis expetendum, oportebat eam contēplationē quæ sit quū ex obliuione ad memoriā aliquid reuocauimus, magis expetendam esse altera illa in qua quis perpetuo sciens & memor pseuerarit. nūc aut qđ nisi stolidus utiq; atq; amens nō illā ppetuitatē cognoscendī alteri illi cognitioni & lōgo qđez interuallo anteponat, q̄ amissa repetit? ¶ Sed iam satis longa oratione mihi vsus videor, Polycarpe, & tu fortasse domū cogitas, vt cum Hectore tuo sis, si forte ille rure in vrbē redierit. POLY. mihi vero illa, si vnq; breue quidq; breuissima vīsa est. neq; est qđ tam propere domū reuisam, Calliste, quū diei bona pars adhuc superfit: neq; Hæctor nisi sero admodū repetere vrbē soleat. tibi autē ego non pauca video supereffe dicenda, ni fallor. nam & eorū q̄ ad principē illam & diuinā philosophiā pertinent, non nihil mihi videor videre adhuc in quo illi viri dissentiant, qđ tu nondū tetigeris, & de phÿsica parte ne verbū quidē vllum planē fecisti. vide igit, quæso, ne tuum hoc erga me officium imperfectum / inchoatumq; relinquas. CALL. an tu me cum Aristo

tele certare de rerum natura postulas, qui a suis Peripateticis hac in parte potissimū Deus quidā terrenus, ac planē dæmon est existimatus? qui sanē dum suum principem ac ducem tanto pretio æstimāt, recte illi, quidem, qñ & reliquæ sectæ ac familiæ eodez de suis iudicio semper vſæ sunt: dum autē reliquos idēz sentire volunt, ac præsertiz Platonicos, in magno errore versantur. quippe qui Aristotelez ijs anteponi velint, quos ne somniantes quidē vnq̃ ipsi legerint: & illi credant accusanti cæteros, quoz nullum vnq̃z defensorem audierint. at qui par erat, viros Philosophos & sapiētes non in dicta causa condēnare quēpiam. eoq̃; minus idiplos facere oportebat, qđ illoz familias nullas amplius videant. an tu Planci illud: vulgatissimum nunq̃ audisti, CVM MORTUIS, NON NISI LARVAS LVCTARI? sed redeo, illuc vnde digressus suz. Aristotelez Platoniei nostri non modo in Physicis rebus, sed etiam in reliqs admirantur, sic tñ vt illi Platonem suum longo intervallo anteponent. atq; huius sui iudicij argumentus, illud habent certissimum, quod a Platone didicerit Aristoteles, & illius auditorē ac discipulum se per viginti annos præstiterit: & pleraq; ac pene omnia q̃cūq; monumentis cōmendauerit, a Platone accepta, noua aliqua scribēdi forma adhibita, in paucisq; nō illi reuera, sed ijs quorum ille personas in dialogis induit, aut etiaz quibus ipse a Platone profectis, post mortē illius infensior esse cōperat, contradicēs, immutauerit, suaq; vt videantur effecerit. verum vt tibi præstem qđ me debere contendis, anteq̃ physice particulæ quidq̃ attingam, vnum etiā nunc ex illius de Philosophia libris proferam, qđ Platonicis nostris, tanq̃ recte dictum probari minime solet.

V A E S I T V M est apud veteres Phi- 12

losophos, necessitas ne sit vnde omnia proficiscatur, quæcūq; in rerum natura fieri siue existere videm⁹, an & liberius aliqua existant, nulla tali necessitate co-

gente. nunq; ergo defuerunt siue qui in hanc partem, siue qui in illam disputarent. horum quæ pars omnia & fieri & existere necessario ptendit, duobus his præsertim niti solita est proloquijs: vno quidē, quæcūq; existant quin aliqua de causa, hoc est aliquo authore existant, fieri non posse. altero aut, quidquid omnis causa agat, hoc illas & necessario & certa finitaq; ratione agere. Aristoteles igit quā videret si hæc duo concessa fuerint, sequi necessario, vt nihil cogēte necessitate non fiat, ne hoc ipsum cōcederet, altera quōnis parte tanq; firmiori ad tuendum suscepta, quō. v. eorum quæ existunt non omnibus prorsus, sed aliquibus dūtaxat hæc existendi necessitas sit adiuncta, aduersus alterum de duobus illis, quæ diximus, proloquijs fertur. & illud quidem, quō omnis causa quidq; agat, & necessario & certa finitaq; ratione agat, non tollit: quippe quæ illo ipse iam ante sit abusus in ijs quæ de sempiterno motu, conscripsit. ex quo, si illud tolleretur, sequeretur, vt sibi ipsi contrarius esset. altera autem, quō ex duobus reliquum est, oppugnat, & ex ijs quæ fiunt, aliqua esse quorū causa quærenda non sit, hoc est, quæ sine authore fiant contēdit. ita notionē evertit, quæ nulli vnq; neq; docto neq; indocto homini incerta ambigua ue, nisi forte vni ipsi Aristoteli, fuit. qui tñ nihil prorsus nisi ab alio quopiam moueri vult. ego vero hoc ipsum, quæcūq; v. mouentur, aliquo authore moueri, alterius illius proloquij beneficio atq; ope magis valere, q̄ ipsum per se existi-

mauerim. quum enim quiddam mouetur inde vel exi-
 fiat, vel fiat, vnde ipsum mouetur, (in ea enim ipsa re
 quæ mouetur singulorū ortus quidam est & procrea-
 tio motuū, si quidem illud verum sit, quiddam fiat,
 authore aliquo fieri, illud item verum fuerit, quiddam
 moueatur, mouente aliquo moueri. At Aristoteles
 aliquarū rerum quæ fiant sublata causa, nihilominus
 hoc sibi constare arbitratur, quod aliquo mouente ne-
 cesse sit, quæcūq; moueantur, moueri. neq; perspicere
 videtur, si concessum sit, nonnullarū rerum causam
 quærendam non esse, siue ortus cuiuspiā, vt ipse ait,
 authorem nullū esse, iam quæ de Deo habetur opi-
 nio, multo & debiliore, & obscuriore apud illos fu-
 turā, qui ex ijs quæ sub sensum cadunt, illum esse co-
 natur ostendere. planè enim videtur homines ex hoc
 quasi principio, quod nihil sine sua causa fiat, in cogni-
 tionē diuinæ naturæ venisse. nam quū intra hoc vni-
 uersum fieri quædā intueretur, quorū causæ penitus
 occultæ abditæq; essent, & nihil tamē sine sua causa
 fieri pro cōperto haberent, ad cuiuspiam diuinitatis
 opinionē cōfugere cogebantur. cæterū quid afferes-
 tandē quod vnde fiat, siue vnde oriatur, causa aut nula
 la sit, aut quæreda non sit; num forsitan cōsilia deli-
 berantiū ad huiusmodi genus pertinere dicēda sunt;
 nam hoc videtur Aristoteles ipse in ijs libris sentire;
 quos de elocutione, vel, vt vulgus loquitur, de interpō-
 sitione, inscripsit. videmus quippe illud, inquit, ex
 eo quod consulant, aut aliquid agant rerum futurarū
 esse principiū. at enim istud planè falsum est, quod vlla
 cōsultatio sit futuri cuiuspiā principiū, tameti quo-
 rūdā causa dici potest. eius enim rei de qua deliberāt
 ipsa neutiq; principiū est consultatio. si quidem hu-
 iusce ipsius aliæ videntur antiquiores esse causæ, ea

videlz quæ nos circûstant negocia. constat enim plañissime nisi nos eiusmodi circûstent negocia, vt de ijs deliberandû consiliûmq; capiendû esse videatur, nos nunq; quidq; deliberaturos. an non idez Philosophus vult, ex aliqua vi latente, nihil in actum erûpere, nisi alius quidam euidentis actus antecedit, qui vim illam in lucẽ & ad huiusmodi functiones promoueat: hocq; ipsum proloquium, & alter item, qđ omnis causa quidqđ agat, necessario agat, vsurpans, sempiternitatẽ motus conatur ostẽdere? si quid igit recẽs existat ac fiat, id profecto occultiore aliqua vi in apertum opus prodeat necesse est. in hoc porro ipsum nunq; prodibit, nunq; cõmutabitur, nisi alia qđam functio euidentis antecedit, quẽ talẽ cõmutatiõnem efficiat. hæc autẽ quin eiusmodi/siue generatiõnis/siue ortus author cõstituenda sit, negari nõ põt. ita nihil omnino vnq; proferetur, qđ fieri sine causa intelligatur. qđ tamẽ ipsuz fieri posse confirmat Aristoteles quodã in loco eius operis, qđ vel de Philosophia, vel de ijs q̃ phycas res consequũtur, inscribi solet: vbi. v3. nõ oia necessario fieri conatũ ostẽdere.

ED venio iam ad pauca quædam, quẽ 13
phyficã particulã attingere vidẽtur, in
quibus Platonici ab Aristotele dissent-
tunt. illi eniz quũ & duplicẽ velint esse
motũ, nec cognatũ hunc illi sed cogno-
minem dũtaxat, hoc est, æquiucum, hunc quidem
in eo quod mouet constituunt, efficacem. v3. atq; ad
agendũ idoneum, illum vero in ea re quæ mouetur,
diuerfi generis, & ad patiendũ comparatũ. Aristote-
les autem hoc nequaq; verum esse cõcedit. aduersus
quem illi acerrime nitũtur: hancq; afferunt rationẽ,
quod ea vis duplex quum sit quæ ad mouendũ perti

net, vna quidem motus ciendi, in eo ipso qđ datum est alteri motū, altera patiendi, in ea ipsa re que motū passura est, rōni valde consentaneuz sit, vtriq; facultati actū qui maxime deceat assignare: & priori quidē illi, quæ ad motus ciendos idonea est, motum efficacem, huic aut posteriori, quæ mobilitas merito appellanda esse videt, alteruz illum patiēdi tribuere. sed veretur forsitan, ne hic actuosus motus, motus quū sit, qñq; non moueatur quo in loco facile intelligis, quā ab omni formidine alienā rem timeat. qđ enim prohibeat, actuosum hunc motū ipsum nō moueri, dum inouet, quuz interdum ipse author motus reperiatur immobilis? nam de altero illo quidē motu qui ad patiendum est cōparatus, idem planē affirmari nullo modo potest. at de priori illo efficaci & agente ne affirmetur, quid tandem impediat?

14

”
”
”
”
”
”
”

ON probant item illi qđ idem Philosophus de natura & arte scriptū reliquit, absurdus est, inquit, si quid efficiat qđ sapiam, huic nullū finem putare esse propositū, licet illud ipsum efficiens, consilium capere non videant, atqui, inquit, ne ars quidez consultatione vtitur. nā si ars esset in ligno, nunquā illa consultaret quid ageret, sed eadem ratione opus suum efficeret, qua natura. Quærunť igit hoc loco Platonici, qui fieri possit, ut ars nomē suum retineat posthac, si non anteq; opus aggrediat consilium capiat, aut quid tandez aliud sit, cuius beneficio ars id ipsum obtineat qđ est, si rationandi, prouidendi, cogitādi, sollertia non est? qđ ipsum quidē si quis auferat ab arte, se nō videre qua ratione ars mansura sit amplius. porro autē, quomodo ad quēuis propositū finem vel ars vel natura perueniet, si nulla sit mens,

nulla viua ratio, quæ intra seipsam prius illuz finem
 cõceperit: eteniz si ars, vel ipso dicente Aristotele, imi-
 tat naturã, nequaquã oportuit naturaz ab arte supera-
 ri, sed illud ipsum, qd artẽ efficit, quoq; vno ars om-
 nis maxime cõstat, multo prius atq; excellẽtius in ip-
 sa inesse natura. qd si in arte quidpiam cernimus con-
 filij sapientiæq; experts, vt instrumentũ, vt ministrũ,
 quẽpiam, non sanẽ in eo artem constituimus, sed in
 ipso artifice. itidem ergo si quidq; ratione & consi-
 lio carens in natura cernitur, non vtiq; in eo natu-
 ram illam quæ effectrix est operis, collocamus. est
 enim natura Dei lex atq; institutum. Dei porro insti-
 tutum ratione & consilio carere non potest. Plato
 etiam Dei voluntatem id esse quod vocabulo natu-
 ræ significetur profiteri non ueritus est. nosti autem
 id vñ censent uenisse Aristoteli, quod Anaxagoræ
 maxime venit. ille enim quum mentem sanẽ quandã
 huic uniuerso præfecisset, oratione longius progres-
 sus, eius prope vniuersæ oblitus uidetur: quippe qui
 nusquã ferẽ amplius eandem usurpet, sed ad impieta-
 tẽ potius eam qua Deus oĩno esse negatur, declinet.
 sic Aristoteles ubi certos Deos huic cœlo præfecit,
 in plurimis deinceps ac potius in reliquis oĩbus, scri-
 ptorũ suorũ locis, nullã diuinitatis videt retinere me-
 moriã, sed ad illã potius Anaxagoræ impietatẽ quo
 ad eius fieri potest, diuertisse: quod neq; hoc ipso in
 loco de quo nũc agimus, neq; usq; alibi de Platone
 affirmare possumus. ille eniz quũ duas esse artes dei
 mōstret, Deo unã, homini alterã tribuens, utrãq; ra-
 tione ac mēte subnixã ostēdit. ita humanæ qdẽ huic
 humana opera omnia, diuinæ autem illi, quæcunq;
 a natura proficiscuntur, adscribit. quod ipsuz ne Pin-
 darus quidem tuus, o Policarpe, ignorasse videtur;

qui quodā in loco, Deus præstantissimæ artis author poëtica quadam ac dithyrambica voce significat. sed remitto te ad sextum eorū librorū, quos Bessarion aduersus Georgium Trapezuntium edidit. eum quippe librorū ille de arte & natura inscripsit, arrepta occasione ex ptouerbia inter duos illius ætatis principes viros, Theodorum Gazam, & Plethonem Constantinopolitanum. hic enim Pletho, qui & Georgius Gemistus est dictus, quantus in disciplina Platonica fuerit, non solum idem Platonis sectator, defensor, amator Bessarion eodez in libro, sed etiam eiusdem æmulus atq; aduersarius Theodorus in libello, quæ de mensibus scripsit, honorifice admodum testificat. ab huius viri libello quæ de Platonice atq; Aristotelice philosophiæ differentia scripsit, potes tu quid suspicari me præterea ex his quæ nunc protuli, hausisse, quod sanè ego non inficior: sed tamen scire te oportet, & omnia hæc, & alia multa eiusdez generis apud nostros in scholis publice decantari solere.

15

SE Q V I T V R ut de quinto illo corpore, quod præter elementa quatuor, constituit Aristoteles, quid nostri sentiant, in mediū proferam. duabus igit potissimum coniecturis ille adductus excogitasse quintum corpus uidetur. harū una est, quod penes nos ignis recta ferri cōspicitur, quū cœlorū planè in orbem feratur: ut nullo modo igneus putari probabile sit cœleste corpus, quod ab igneo motu sit alienum. altera quod dari aliquod corpus oporteat quod neq; ullis suis partibus, neq; ipsa uniuersitate sit dissolubile, sed ab omni interitu usquequaq; alienum: quum elementa hæc quāuis tota immortalia sint, partibus tamen assidue oriantur, itemq; intereant. hoc autem

est nulli generi interitus obnoxium corpus, coelum esse
 constituendum necessario. haec ratio priori illi ita occur-
 rit nostri: quum terre, inquiunt, maxime propria sit imo-
 bilitas, eam tamen extra locum suum deprehensam, recta fer-
 ri nihilominus aduertimus: quare simul ac locum suum
 inuenit, non amplius fert, sed quiescit, tanquam ea quae ad
 hoc ipsum magis comparata sit natura. quid ergo incom-
 modi sequatur, inquiunt, si quis igni extra locum suum
 deprehenso idem accidere arbitretur? ut quaquam
 ipsius proprium sit in orbem ferri, in alieno tamen
 loco id patiatur, quod reliqua omnia pati uidemus?
 eorum quippe vnumquodque ubi suum locus deseruit,
 festinare cogitur, ut ad illum qui ipsi a natura tribu-
 tus est reuertatur. ita quum omnium linearum recta
 breuissima sit, per eam fertur necessario, ut quiceler-
 rime possit ad assignatum sibi a natura locus recur-
 rat. Ita vides ex hac priore ratione nihil omnino perfici
 quare quintum illud corpus in rebus natura ponamus.
 nam & ignis erit coelum, & ignis ubi extra locum suum fue-
 rit, recta feret, ut diuersitas loci, diuersitate motus ef-
 ficiat. at ubi in suo proprio fuerit, tum ite suo proprio mo-
 tu sine villo incommodo, hoc est, in orbem mouebitur.
 quam rem crinitae quae vocantur stellae maxime declarant.
 singamus enim particulam illius quinti corporis quam-
 pia alibi deprehendi. vtrum ergo illic quoque deprehensa in
 orbem versabitur, an recta feret quo ad locum suum inue-
 niat? At ista, inquit, quatuor, quaeque non vniuersa solu-
 tur, partibus tamen in se inuicem commutatur: quum coelum ip-
 sum vsquequaque sit omnis dissolutionis atque interitus
 expertus. non ergo hoc eiusdem cuius illa naturae. qua sa-
 nem ratione Aristoteles coelum hoc quaeque sensibus nostris
 patens, tamen immortale per se & omnis solutionis ex-
 pers confecisse se existimat. quod ipsum tibi nup dicebas,

nusq; oîno cōcedi a Platoniciis, quū de Ideis loqueremur. illi quippe nihil suapte natura posse imortale aut indissolubile esse demonstrant, qđ certis dimensio- nibus p̄stet. an nō vides cœlū h̄re partes, planeq; scis- sile ac diuiduū esse vsquequaq; & quantū in ipso est dissipabile? qđ si etiā illi corpora cœlestia imortalia solutionisq; expertia fatent̄, id quidez animæ benefi- cio illis cōtingere arbitratur. qđ Aristoteles quoq; si dedisset, quum eiusmodi corpora aiata cōstituat, multo philosophatus esset cōmodius. nūc aut̄ dum ostendere conatur, corpus aliqđ suapte ui & natura h̄re imortalitatē, corporeæ naturæ id tribuit, quod vnus Dei propriū esse, ne pueri quidē ignorant. naz si bonū est immortalitas, vnde quæso accipiet̄ vnq; nisi ab aliqua mēte, & ab ea re in qua sit vita & quæ- dam solers agitatio? stolidū enīz quidpiā crassum ue & corporeū, quid boni tandē ex se vel sibi vel alteri sine cuiuspiā mentis opera & auxilio sufficiet? nostri aut̄ superiores oēs imitati, quatuor non amplius ea corpora cōstituūt, ex quibus vniuersūz hoc constat, ignem, aërem, aquam, terram. quoz ignem & terram maxime sibi inuicē esse cōtraria. ignez quidem ob re- nuitatē ac raritatē leuissimūz, proinde et̄ superiorem omnibus innatare. terrā aut̄ ob densitatē omnium esse grauissimā; & ob eam causam infra reliqua oīa subidere. aërem vero atq; aquaz media horū collo cari, ideo qđ & raritatē & dēsitatē media quadam ra- tione participēt. eadē porro fuerit in motu & quētē ratio. Rursus enīz terra atq; ignis maximam inter se obtinebūt in ijs diuersitatem. inter quæ aër & aqua media regione collocata, mediocri itez litigio dissi- debūt. nā quū terra omni tpe sit immobilis, merito ignis sempiterno motu ciebit̄, hinc reliqua duo pro

rata portione minus magis ue erunt ad suscipiendū
motum idonea. aër quippe ætheri ac cœlo continus
tus & proximus, eodem prope modū motu quo illa
versabit. quāto enim situ & loco propior, tāto etia;
motu similior. aqua aut terræ adhærescēs & inatās,
tam obscuro motu ciebitur, nisi ficubi aut vêtis agi-
tetur, aut ad inferiora descēdat, qđ genus ipsi non na-
tura ptingit, vt quiescētī sifis nōnunq; videri possit.
ita immobili terra pmanente, aqua iaz motus capax ef-
fecta, lōge ab aëre mobilitate vicef. hūc porro ignis
vsq; adeo supabit, vt necessario semp futurus sit mo-
bilis. qđ si semp mobilis, non alio pfecto genere mo-
tus mouebit qđ in orbē. in rectū enim si ferat, finem
motus inueniat necesse est. ita fiet, vt ét suam illā mo-
bilitatez amittat. hac sanè natura, hoc genere corpo-
ris, & euz quē aëre superiorē ætheris noīe vocant, &
oē supremū illud, qđ cœlū appellant, cōstare volunt
Platonici. ita vt nullū aliud simplicissimū ac purissi-
mū inueniri possit corpus pter illud ipsum cœleste.
nā hæc qđ nos proxime ambiunt siue circūstant, quis
nō videat planè ex oībus iuncta concretaq; eē, aquā,
aërem terram? ab vno tñ illo nomē accipere, quod
in singulis dominetur? qđ quidem de cœlo ipso, cui
pars vniuersi nobilissima assignata est, nefas est dice-
re. ex quo planissime illud sequi vides, vt terra qđ infi-
mum atq; ignobilissimū locū sortita est, simplicita-
tem suam elemētōz omnium maxime amiserit.

AETHERVM hac in parte ille risum 16
mihī ét mouet nōnunquā: qui quā ani-
mata esse astra non neget, ea tñ suapte
natura immobilia cōstituit. moueri au-
tem tātis per duz ad orbis motū, in quo
fixa hærent, mouentur. quæro enim quo animę gene-

re animata illa esse velit, quæ per se immobilia sint: num eo forsitan quod ostreis & cōchis alijsq; eiusdē generis tribuere solemus?

17

H V I C simile est qđ de Sole conat ostēdere, illum nō suapte natura/ sed motu calefacere. quæro igitur, cur non lunæ idē caloris effectus cōtingat. num ppea qđ tardior fit huius/ q̃ illius cōuersio? quādoquidē a suprema illa, quæ citatissima est, longissime recessit: at oportebat huic tarditati vicinitatē opponere. si quidē corpora omnia quæcunq; pos sunt in alijs qđpiā efficere, quanto illis magis appropinquant, in quæ vim suā exerceant, tātō facilius qđ possunt, in illa efficiūt. oportebat ergo lunā quæ cursus tarditatē breuitate interualli sarciebat, neq; minus neq; obscurius corpora nostra calefacere q̃ Solem, si quidem huius motus in causa fit/ cur ea calefiant, non vis & natura.

¶ S V P E R E R A T vt nonnulla alia quæ ad eandem materiam spectant superioribus adderez, vt de grandine, de orbe lacteo, de ea orbis terrarum parte quæ inter Cancrū & Capricornū sita est: sed vereor, ne odio quodā hominis, quē si cum Platone nō conferas, nunq̃ satis laudare possis, hæc uidear persecutus. qđ ipsum nunq̃ mei ppositi fuit. Præterea umbras de vrbaniis ædificijs vides iam longē emitti maiores: vt ne te quidē diutius ab Hectore tuo desyderari velle fas sit: qui iam dudum, vt hic puer significare videtur, domi te amantissime expectat. vale igitur. **P O L Y.** & tu, Calliste, omnium quos ego vniquam audierim, & sapientissime, & facundissime, iterum atq; iterum, vale.

LIBELLVM hunc meus, Polycarpe, de comparatione Platonis atq; Aristotelis, vt ipse titulus indicio esse potest, quasi filiam quãdam nubilem, uiro & maximi animi, & claritatis eximie Rodulfo Pio, Cardinali Episcopo Faentino, despondeam. quem sanè libellum illi ego quum essem, quasi pater filiam in manum daturus, splendore illo, illa magnitudine. hominis repente obsecatus ac deterritus sum. itaq; quodam timore perculsus, ne apud patrem filia cõsenseret, ad te confugi, vt pro necessitudine q̃ mihi tecum singularis intercedit, has nuptias maturares. constat enĩ in matrimonijs quoq; apud maiores id fieri solitũ, vt essent qui pronubi voceretur. horũ vnus tu instar, puellaz viro conciliabis: dabisq; interim operam. vt quãq; hic veluti ancilla quãdaz suo regi nuptura esse videatur, ea tñ conspectũ illius non reformidet. naz illum ego quidẽ scio, modo ipsa ausit accedere, humanissime excepturum venientẽ. atq; adeo vna cum ea matrẽ quoq; eius mitto, quæ, vt ipse habitus indicat, Græca est, quo & cõfidentius accedat, & illi fama integriore iungatur. quæ si parum compta, & nullo aut perexiguo corporis ornatu instructa videbit, inopiæ id paternæ adscribas velim. nosti enim quanta ille taliũ rerũ paupertate laboret. qđ nisi maternã dotẽ secum attulisset, fuerat ille quidem, qua est erga omnes liberalitate, etia; indotatũ habiturus. matri ergo puellæ quãcunq; secum afferet suppellectilem, acceptam referre vos oportebit. cuius tamen doris tali descriptione haberi rationem illa voluit, qualis ea est, quæ hanc epistolam sequitur.

1 **D**E Ideis. sint ne Ideæ. tuz quid sint, & cuiusmodi sint. quid ue illas oppugnanti Aristoteli a Platoniciis responderi soleat. quo in loco etiā illud ostenditur, quid de Deo Peripatetici, quid Platonici sentiant.

- 2 Vnum ne sit genus omnium earum rerum quæ sunt, id quod est, an decem prima genera sint, quorū nulum sit superius genus. ipsum autē quod est, solo vocabulo ad ea quæ sunt pertineat.
- 3 Num genera & species minus sint quā singularia, & scōo loco ad essentiæ rationē pertineant, an cōtra.
- 4 Vtrum ad materiā spectet vniuersus potius q̄ pars, an contra, pars quideꝝ materiæ, formæ vero vniuersum rationem obtineat.
- 5 Sensu ne antiquius sit, id qđ ad sensum pertinet, qđ vocant sensibile. an simul vtrunq; natura.
- 6 Verum ne sit qđ de indefinito proloquio siue enunciato docent Peripatetici, qđ vtiq; verum idem siue affirmes siue neges inueniatur.
- 7 Vbi miscētur duo proloquia, necessariū alterū, alterum simplex, non sequi inde necessariam conclusionem, sed simplicem.
- 8 Num immobilis sit anima, & an actus.
- 9 Vtrum re uera qui discunt reminiscantur. item anima immortalis ne sit apud Aristotelem. & num aliqua bona post mortem constituenda sint.
- 10 Num virtutes mediocritates dicendæ, vt contendit Aristoteles.
- 11 Summum ne bonus sit voluptas quæ in contemplādo percipitur.
- 12 Vtrum quæ fiunt omnia, fiant necessario, an & aliqua liberius, & vtrum dandum sit aliquid in ijs quæ

fiunt, cuius causa efficiens nulla fit.

Motum in ijs quæ ad naturam pertinent duplicem 13
esse, agendi vnum, patiendi alterum.

Vtrum ars, item natura, consilio vtatur, dum ali- 14
quid agit.

Dari ne quintum quoddam corpus oporteat, præter 15
elementa quatuor.

Quam recte Aristoteles corpora cœlestia animata 16
constituat.

Recte ne idem motu calefacere Solem velit, non vi 17
& natura.

Series Chartarum.

a b c d e.

Item.

α β γ

e duernus. cæteri quaterni.

Γεωργίου τοῦ Γεμιστοῦ ὧν καὶ Γλήθανος περὶ
 ὧν Ἀριστοτέλης πρὸς ἐπιδάσκοντα διαφέρεται.

Ο Ἰὺ μὲν ἡμῶν παλαιότεροι καὶ Ἑλλήνων καὶ
 Ρωμαίων Γλάττοντα Ἀριστοτέλους πολλῶ τῶ
 μέσῳ προετίμων. τῶν δὲ νῦν καὶ μέλιστα τῶ
 πρὸς ἐσπέραν οἱ πολλοὶ, ἅ τε κείνων σφοδρότεροι
 οἰόμενοι γεγονόσαι, Ἀριστοτέλη πρὸ Γλάττοντος
 θαυμάζουσιν, Ἀβερῶσι τινὶ Ἑρραβί παιδιδύμωνι
 μόνον Ἀριστοτέλη φάσκοντι, τέλειόν τι τῆς φύ-
 σεως εἰς σπουδὴν ἔργον ἀποτελέσθαι, ἀνδρὶ δὲ μὲν
 τ' ἄλλα σπουδαίῳ οὐκ εἴν οὕτω ῥαδίως εἰπεῖν ἔ-
 χοιμε, ὅν μόντοι περὶ ψυχῆς λόγον, οὕτω φάσ-
 κω, ὡς καὶ θνητὸν αὐτὸν τίθεσθαι. καίτοι ὅς
 γ' εἴν Ιαυτὴν τὴν ἀμαθίαν ἱσχυράνοι ἀμαθαίνων,
 τίνας ποτ' εἴν σπουδαίου πράγματος κριτὴς γέ-
 νοιτο ἄξιος; καὶ ταῦτα οὐδ' Ἀριστοτέλους Ιαυ-
 τὴν δοκουῦτος τὴν ἀμαθίαν ἀμαθαίνειν; χρὴ
 γὰρ τ' ἀληθῆ λέγειν καὶ μὴ συκοφαντεῖν ὅν εἴν
 ὁρᾷ, καίτοι πολλοὺς γε τῶν πρὸ αὐτοῦ σεσυκο-
 φαντησέτω. ἀλλ' ἐμοὶ οὐδ' εἰ συκοφαντῇτιν ἀνα-

πιστευομένων δι' αὐτὸς εἶναι δοκεῖ. ἔπειτα δὲ καὶ
 οὐκ ἔστιν οἱ πλάττει μᾶλλον τὸν ψῆφον τίθει
 ταί, ἢ μᾶλλον τούτοις τε χερσὶν ὁμοῖαι καὶ κείνοις, ἢ καὶ
 σφόδρα φιλονεικῶς ἔχουσιν, ἐπαγορεύοντες.
 βραχέα περὶ αὐτὸν διαφέρουσι τὰ ἄνθρωποι ἐξ ἑαυτῶν
 καὶ διαίξονται τὴν ἀνθρώπου τ' ἀνθρώπους ὁ μακρὸν λαὸν
 πύμονον, οὐ μακρὰς οὐδ' ἐριστικὰς, ἀλλ' ὡς οἱ ἄλλοι
 τε διὰ βραχυτάτων ποιούμενοι τὰς ἀποδείξεις.

Περὶ τὸν μὲν οὖν πᾶν τὸν βασιλεῖα θεὸν πλάττει
 πᾶν, δημιουργὸν τῆς νοητῆς καὶ χωριστῆς πᾶν
 τῆ οὐσίας, καὶ δι' αὐτῆς τοῦ πᾶντος τοῦδε οὐρανῶ
 νοῦ τίθεται. Ἀ' εἰς τέλει δὲ, δημιουργὸν μὲν
 οὐδὲν οὐδὲν αὐτῶν φησὶν εἶναι, ἀλλὰ μόνη
 τοῦ οὐρανοῦ τοῦδε κινητήριον. καὶ ἡ μὲν οἰόματος
 εἶναι γε δημιουργὸν, ἔπειτα οὐδὲν αὐτῶν λέγει, φησὶ
 λαὸς ἂν ὁρῇ τίθεται τὸν αὐτὸν φιλοσοφῶν, ὃ μὲν
 μέγιστον τοῦ θεοῦ ἔργον ἀποσιωπῶν, ὃ δὲ πρὸς
 τοῦτου μᾶλλον μόνον σεμνύνων. ἀλλὰ φαίη ἄν τις.
 ὡς καὶ τέλος αὐτῶν, καὶ τελικὸν αὐτῶν τίθεται
 ἀλλ' οὐδὲ ἄλλο φανήσεται πᾶν σεμνῶς λέγων,
 οὐδὲ ἀξίως τοῦ θεοῦ, εἴ γε οὐ τοῦ εἶναι οὐδὲ τῆς οὐ
 σίας ἐκείνου ἀλλὰ τῆς κινήσεως μόνης τέλος αὐτῶν
 τίθεται. ἡ δὲ οὐδὲ οἰόματος δημιουργὸν τοῦ
 πᾶντος εἶναι τὸν θεόν, διὰ τοῦτο οὐδὲ λέγει ἄλλο

σου, οὐ ποτε αὐτὸ καὶ πολὺ ἔτι ἐν φαυλοτέροισι
 εἴη, μήτε λέγων, μήτε δεξιζὼν ὅτι καὶ βασιλεὺς τῶν
 φιλοσοφίας δογματῶν, καὶ ὁ μόνος φιλοσοφίας,
 ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν τελευτήσαντα φρονιμώτατον
 ἀνθρώπων, ἡμεῖς γε μὴν δεξιζόμενοι οὐ δεξιζόμενοι
 εἰσιν. πρῶτον μὲν οὐκ ἄλλος ἦν, δεξιζόμενοι
 οὕτω καὶ βασιλεὺς ἀποστασίου, πενήτη χροῦ
 τῶν βασιλέων ὅτι περὶ ἐμβρύων καὶ ὄσφρων καὶ
 τοῦ δεινότερου περαιτέρω πολυπραγμονώτα.
 ἔπειθ' ὅτι καὶ τῆς αἰτίας γενέσεως ἀριθμὸν ἀπο-
 στήδυσιν, οὐ χρόνον λέγων οὐδὲν ἄλλ' αἰτίαν,
 ὡς δὴ οἱ ἄλλοι εἰσὶν οὐκ ἄλλοι λέγοντες αὐτῷ ἔκ-
 τίθετε, ζῶντοίς μεμφόμενος ἐπὶ γὰρ ἀτοπὸν δὲ καὶ
 ὅτι γόνεσιν ποιεῖν αἰτίαν ὄντων, μᾶλλον δὲ οὐκ ἔστι
 ἀδυναμία. εἰς οὗ δὴ λόγος ἔστιν Ἀριστοτέλης, ὡς αὖτε
 καὶ ἄλλοι ἴσως πινέει, τῇ κατ' αἰτίαν γονέσει καὶ τῇ
 χρονικῇ δεξιζὼν ἐπεὶ δὲ ἀνάγκης, οὐκ ὡς
 περὶ τὰ πᾶσι τὴν ψυχὴν οὐ μὲν τῶ φαίσεσθαι ἀγέ-
 νητον, δηλονότι τῶ χρόνῳ, γεννητὴν δ' αὖτ' τῶ τι-
 μάειν, δηλονότι τῇ αἰτίᾳ τιθέμενος, δὴ λόγος ἔστιν
 οὐ πάντως ἐπομονίᾳ τῇ κατ' αἰτίαν γονέσει καὶ
 τῇ χρονικῇ δεξιζὼν. εἰ δὲ αἰτίαν τὴν οὐκ ἔστιν Ἀρι-
 στοτέλης νομίζει, δὴ λον ὅτι οὐδ' αὖτ' γονέσιν πινέει
 αὐτῷ δεξιζόμενοι. εἰ δ' οὐ γονέσιν, οὐδ' αὖτ' διμμερὲς ἔργον
 αὐτῷ οὐδὲν. καὶ περὶ μὲν ζῶντων ἰσχυρῶς.

β' - Εἴπε δὲ καὶ καὶ γὰρ ἄτοπον Ἀριστοτέλους εἶναι θεῶν
 ἔξω πεπεγμένον εἶναι. δικνέμων γὰρ τοῖς
 σφαίρας καὶ κινήσεις αὐτῶν τοῖς χαριστοῖς νοῖς
 καὶ οὐσίαις, μίαν καὶ τῇ θεῷ τοῦτο σφαίρα καὶ
 καὶ κίνησιν ἀποκρίνεται ἀντιμεριστὸν αὐτῶν τοῖς με-
 τ' αὐτῶν πρῶτων νοῖς. ἔξω δ' ὅσον ἔχει τὸ ἄτοπον
 οὐκ ἔστι ἀντις συμπίδοι. ἀνάλογον δὲ αἷς δια-
 νέμεται ἔχειν τὰ διανεμόμενα, ἢ μέλα καὶ λεῖ-
 κος διανεμήσιν ἐστὶν, ἢ καὶ αὐτὸς Ἀριστοτέ-
 λης ἐν τοῖς περὶ δικαιοσύνης ἀξιολογῶν λόγους. ὁ καὶ
 οὐκ ἔστι αἷς σφαίρα καὶ πᾶσι τοῖς ἀλλήλοις
 τῆς αὐτῆς. σώματα γὰρ ἀπαστα ἀφαστα
 καὶ ἔχουσι καὶ τ' αὐτῶν Ἀριστοτέλη, καὶ ἀίθρα αὐ-
 τὰ καὶ καὶ κινήσεις αὐτῶν. οὐ καὶ ἀνάγκη καὶ
 τοῖς χαριστοῖς ἐκείνους νοῖς, οἷς αἱ σφαίρα καὶ
 αὐτὰ διανεμῶνται τῆς αὐτῆς οὐσίαις ἀ-
 παντας εἶναι ἀλλήλοις, καὶ οὐδ' αὖτε αὐτῶν
 τοῖς ἄλλοις οὐκ ἀριθμὸν, ἀλλὰ τοσούτων μόνον
 ὅτι περὶ χροῦ καὶ πρὸς τὸν αὐτῶν, ὅσον ἢ αἷ-
 πονονεμήσιν αὐτῶν σφαίρα τῶν λοιπῶν σφαί-
 ρων. αὐτὴ δ' ὅτι οὐκ ἀξία τοῦ θεοῦ τούτου εἶναι
 ὅτι περὶ καὶ, οὐδ' αὖτε ὅτι οὐδ' αἷον, ἐπεὶ καὶ Ἀριστο-
 τέλης ὁ ἄρα φωνεῖ τὸ τοῦ λόγου τοῦτο ἄτο-
 πον, τὰ μὲν ἄρα καὶ σφαίρας τοῖς ἄλλοις χα-
 ριστοῖς νοῖς καὶ αὐτὸς καὶ τ' αὐτῶν Ἀριστοτέλη

θικνέμεν, τῶ δὲ δευτέρῳ οὐκ ἄξιον, οὐ σφαιρεῖται
 οὐδὲ μέαν ἀπνέμων, πῶν πάντων ὁμοίων οὐ
 περὶ θησιν. ἀλλὰ περὶ μὲν ζώοντων ζοοῦτος
 ἔρηται.

γ' μέλει μὲν δὲ καὶ ἐπὶ τῷ ζῷ ὄντος ἐκείνῳ ὁμοί
 οῦν μέαν, ἢν αὐτὸς ἁριστοτέλης ὡς σφόντι οἶεται
 ὁμοίωσιν, καὶ οὐδὲν πῶν πρὸ αὐτοῦ ἐπὶ
 νοῦν ἐληλυθόσιν. οὐκοῦν ἡμεῖς μὲν τὸ ζῷ
 ὄντος τὰ μὲν καὶ μὴ, τὰ δὲ ἢ ἢ ὄντος μετέχον, καὶ ὁ
 μόνον ἀλλήλοισι ἀξιοῖ ἔπαισι τὰ ὄντα, οὐκ ἂν
 εἴη ὁμοίως ἀξιοῖ, (οὐ γὰρ δὲ τὸ εἶναι τῶν ἐρίων λελυθῶν
 ζῷ οὐ χιόνι ἢ ὄντος, ὁ μόνον οὐ τῶν ἐρίων λελυθῶν
 κόν, τῶ οὐ χιόνι,) οὐδέ γε ἡμεῖς τὰ μὲν
 πρῶτα πῶν ὄντων ἔπαισι, τὰ δὲ ὕστερα, καὶ τὰ
 μὲν σωσιζόντα ὁμοίως, τὰ δὲ οὐ σωσιζόν
 τα. πῶν γὰρ ἀριθμῶν οἱ μὲν πρῶτοι οἱ δὲ ὕ
 στεροι ὄντες, ὁμοίως οὐχ ὁμοίως ἀλλήλοισι, ἀλλὰ
 τῶ αὐτῶ λόγῳ ἀριθμοὶ πάντες εἰσὶ. καὶ ἐπὶ τὰ
 πρῶτα πῶν ὄντων σωσιζόντων, ὁμοίως τ' ἄλ
 λα σωσιζόντα σωσιζόντα, πρῶτα ὄντα πῶν ὄντων
 πῶν σωσιζόντων, οὐδὲν γὰρ ἢ ὄντος οὐσίαι αὐτὰ
 τε καὶ τὰ ὄντα αὐτῶν σωσιζόντα ἐστὶν οὐχ ὁμοί
 οῦς. οὐδέ γὰρ γὰρ τοιοῦτο μέλει ζῷ νοῦν ἢ
 ξίωσεν. οὐδέ γε ἡμεῖς ἀλλότῃ ζῷ ὄντος ἀντιθε
 τήγοιται, οἷον περὶ οὐ, διὰ τοῦτο οὐχὶ γένος

Β' - Εἴτι δὲ καὶ καὶ γὰρ ἄτοπον Ἀριστοτέλους εἶναι τὴν θεοῦ
 ἔξωθεν πεπεγκυμένον εἶναι. δικνέμων γὰρ τοῖς
 σφαίρας καὶ κινήσεις αὐτῶν τοῖς χωριστοῖς νοῖς
 καὶ οὐσίαις, μίαν καὶ τὴν θεῶν τούτων σφαῖραν τε
 καὶ κίνησιν ἀποκείμεν ἄντι μεριστὸν αὐτῶν τοῖς με-
 τ' αὐτῶν πρῶτων νοῖς. ἔξωθεν δ' ὅσον ἔχει τὸ ἄτοπον
 οὐθὺν δὲ ἄντις συμπίδοι. ἀνάλογον δὲ αἰσθη-
 νέμεται ἔχειν τὰ διανεμόμενα, ἃ μέλαι καὶ λεῖ-
 κὰ διανεμήσεις ἴσασθαι, ἢ καὶ αὐτῶς. Ἀριστοτέ-
 λης οὐ τοῖς περὶ δικαιοσύνης ἀξιῶσι λόγοις. ὁ καὶ
 οὐτὸν οὐκ αἰεὶ σφαῖραν πᾶσιν ὁσίων ἀλλήλοισιν
 τῆς αὐτῆς. σώματα γὰρ ἀποκτείνονται ἀφ' ἑαυ-
 τῶν ἔχουσι καὶ τ' αὐτῶν Ἀριστοτέλη, καὶ αἰσθητοὶ αὐ-
 τὰ τε καὶ αἰ κινήσεις αὐτῶν. οὐ καὶ ἀνάγκη καὶ
 τοῖς χωριστοῖς ἐκείνων νοῖς, οἷς αἰσφαῖραν γε
 αὐτοὶ διανέμονται τῆς αὐτῆς οὐσίης ἀ-
 ποκτείνονται ἑνὶ ἀλλήλοισιν, καὶ οὐδ' ἀνάγκη αὐτῶν
 τοῖς ἄλλοις οὐκ ἀριθμὸν, ἀλλὰ τοσούτων μόνον
 ὑπερέχοντα τὴν πρὸς βύτατον αὐτῶν, ὅσον ἢ αἰ-
 πονονεμήματα αὐτῶν σφαῖρα τῶν λοιπῶν σφαί-
 ρων. αὐτὴ δ' ὅτι οὐκ ἀξία τοῦ θεοῦ τούτου εἶναι
 ὑπεροχὴν, οὐδ' οὐδ' ὅτι οὐκ ἀξία τοῦ δῆλον, εἴπερ καὶ Ἀρισ-
 τέναις ὁ Ἀριστοτέλης σωεῖς τὸ τοῦ λόγου τούτου ἄτο-
 πον, τὰ μὲν ἄλλα καὶ σφαῖρας τοῖς ἄλλοις χω-
 ριστοῖς νοῖς καὶ αὐτῶς καὶ τ' αὐτὸν πῶς Ἀριστοτέλη

θικνέμει, τῶ δὲ θεῷ ζῶντι οὐκ ἄξιον, οὐ σφαιραῖον
 οὐδὲ μέγαν ἀπενέμων, τῶν πάντων ἰζηρίων ὡς
 περὶ ἴησιν. ἀλλὰ περὶ μὲν ζῶντων ἱσαυτοῦ
 φησὶν.

γ' Μέλειμα δὲ καὶ ἐπὶ τῷ ζῶντι ἐκείνῳ ὁμο
 νυμείαν, ἣν αὐτὸς Ἀριστοτέλης ὡς σφόντι οἶεται
 ἰζηρίων, καὶ οὐδὲν τῶν πρὸ αὐτοῦ ἐπὶ
 νομῶν ἐληλυθούσι. οὐκοῦν δὲ καὶ μὲν ὅτι ζῶ
 ὄντως τὰ μὲν μέγαν, τὰ δὲ ἥϊον μετέχον, καὶ ὁ
 μῶνυμα ἀλλήλοισι ἀξιοῖ ἔπαι τὰ ὄντα, οὐκ ἂν
 εἴη ὁρθῶς ἀξιοῖ, (οὐ γὰρ δὲ ὅτι τῶν ἐρίων λελυθὲν
 ζῶ ὁ χιόνι ἥϊον, ὁ μῶνυμα ὅτι τῶν ἐρίων λελυ
 κόν, τῶ ὁ χιόνι,) οὐδέ γε δὲ καὶ τὰ μὲν
 πρότερα τῶν ὄντων ἔπαι, τὰ δὲ ὕστερα, καὶ τὰ
 μὲν σωθεύοντα ὀάτερα, τὰ δὲ οὐ σωθεύον
 τα. τῶν γὰρ ἀριθμῶν οἱ μὲν πρότεροι οἱ δὲ ὕ
 στεροι ὄντες, ὁμοῦ οὐκ ὁ μῶνυμα ἀλλήλοισι, ἀλλὰ
 τῶ αὐτῷ λόγῳ ἀριθμοὶ πάντες εἰσι. καὶ εἴ τι τὰ
 πρεσβύτερα τῶν νεώτερον σοιχῶν, ὅτι ὡς τ' ἄλ
 λα σῶματ' αὐτῶν, πρὶν ὄντα τῶν ἰζήτων
 τῶν σωτῆρεσιν, οὐδὲν γὰρ ἥϊον οὐσίαι αὐτὰ
 τε καὶ τὰ ἰζήτων σωθεύοντα ἐστὶν οὐκ ὁμο
 νυμῶς. οὐδεὶς γὰρ ὅτι τοιοῦτο μέγαν ζῶντι ἥ
 ξίωσιν. οὐδέ γε δὲ καὶ ἄλλο τι ζῶντι ὄντος ἀντιθε
 τηροῦται, ὅτι ὅτι περὶ αὐτοῦ, διὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν

Digitized by Google

(σημειώσεται,) οὐδ' ἂν γούος εἴη τὸ δὲν. πρῶτον μὲν
 οὗτο οὐκ ἀναγκάσιον, ἥντι τοῖς ἐπὶ μέρους γούεσι
 συμβαίνει, εἴδω καὶ τῷ ἀνατάτῳ γούεσι συμβαί-
 νειν. εἴδω γὰρ καὶ λυσι εἶναι ὅτι ἐκείνῳ ὁ ἀνατάτῳ,
 ὃ μὴ τοῖς ἄλλοις γούεσιν ὑπάρξει. ἐπειτα καὶ τὸ
 εἶδος εἶναι ὁ λέγει. ὃ γὰρ αὐτὸς τὸ λογικότητος ἀ-
 νκατλάτῃ, ἵνα μὴ τὸ λογικὸν ζώου ἀλλ' ἢ λογικῆ-
 τῆς ἢ διαφορᾶς, ἡμεῖς αὐτῷ τὸ ζώότητά ἀνκατλά-
 σωμεν, ἐπειτα ἀναγκάσιον τὴν τῆς ζώότητος
 ἡμῶν ἀποδιδύναμι διαφορᾶς. τίνα ποτ' οὗτο ἀπο-
 δώσει; εἴ γὰρ δὴ τὸ μὲν λογικὸν τῇ ζώότητι, τὸ
 δὲ λογικότητι τῷ ζώῳ διαφορᾶς ἀποδώσει. καὶ
 τίς ἂν αὐτὸ ἀνάσχοιτο τοῦτο εἰς τὸ λόγων τὰς
 μετ' οὐδὲν παρενομομαῖτος; εἴ μὴ δὴ λὸν ὡς ζώου
 μὲν τὸ λογικὸν διαφορᾶς. ἡ δὲ λογικότητος, εἴπερ
 ἄρα, οὐκ ἂν ἄλλου εἴη διαφορᾶς ἢ τῆς ζώότητος.
 καὶ κατηρησέσθαι μετ' ἀπὸ γούος τῆς διαφο-
 ρᾶς ἐκείνῃ, ἢ καὶ ὁ τῆς μετ' οὐδὲν τῶν λόγων εἶ-
 ναι νόμος, ὡς μὲν οὗτο ἀποδίδει ἄριστοτέλει οἱ ὁ-
 μώνυμον τὸ δὲν πειρώμενοι διδύναι λόγοι τοσαῦ-
 τὰ εἰρησώ. εἰ δὲ ἡμεῖς καὶ ἀποδείξαι αἴτιον
 ὅτι ἂν οἶόν τε εἴη τὸ δὲν ὁμώνυμον εἶναι. ὃ γὰρ
 ἀφ' οὐδὲς ἀπικνύται πρῶσι, καὶ ἄκρως οὐδὲς, καὶ
 πομπάτε ἢ καὶ πομπλησθῇ, ἀμύχανον ὅμως μὴ οὐ
 καὶ εἶναι ἔχον καὶ κοινὸν ἀπικνύται ἀλλήλοισι.

πρὸς αὐτὸν οὐκ ἔστιν ἡ ἀλήθεια, καὶ ὁ
 νοῦς οὐκ ἔστιν ὁ νοῦς, οὐκ ἔστιν ὁ νοῦς, οὐκ ἔστιν ὁ νοῦς.
 φησὶ δὲ περὶ καὶ αὐτῶν ἡ ῥητορική, τὰ ὄντα μὴ
 ἐξελίξαι πολιτεύεσθαι καὶ οὐκ ἀγαθὸν
 πολυκοιρανίᾳ, εἰς κοίρανος ἔστω, τῷ μὲν λόγῳ μὴ
 λακκουμένῳ λέγων, τῷ δὲ ἔργῳ αὐτῶν ὅτι
 κακοπολιτεῖαν ἐς τὰ ὄντα μάλιστα ἐσθλὰ τῶν
 πρὸς αὐτὸν οὐκ ἔστιν. ὅν

αἰσία   συμβεβηκός

εὐμα   ἀσώματον

εὐφυχον   ἀφυχον

ζωον   φυτον

λογικόν   ἀλογόν

αἰὶός   ἀγγελος

παγκράτης   πλάττω

7
 Α' τῆς δ' αὐτῆς ἀμειβόμενης ἔχει τ' αὖ καὶ τὸ ᾧ
 ἀπολωὺς κηρύσσον ἐλαττωμένῳ τοῦ κηρύττει μέρος, οὐ
 σίας μὲν πρώτους καὶ κυριωτάτους τοὺς κηρύττει
 κηρύττει λέγονται, τοὺς δ' εἰδήτε καὶ γένη αὐτῶν
 φιδιτέρας τε οὐσίας καὶ κείνων μείους. ἢ δ' ἡ οὐσία
 καὶ κηρύττει αὐτῶν τὸν Ἀριστοτέλην ᾧ μάλιστα ὄν. καὶ
 τοῦ κηρύττει μείων ὄν. ᾧ κηρύττει μέρος, ἐς οὐσίας
 λόγον ἡττον ἂν εἴη. καὶ ἢ μὲν περὶ τοῦ κηρύττει
 λαμβανομένου κηρύττει ἐλεγεῖται τοιοῦτον, εἴχεται
 ἂν λόγον. ἐστὶ γὰρ καὶ ᾧ κηρύττει οὐ κηρύττει
 λαμβάνειν, μὴ πάντας ἀλλὰ τινὰ ἀνθρώπων λαμβ
 εἰναι, μὴ δὲ πᾶν ζῶον ἀλλὰ τί. νυνὶ δ' αὖ
 περὶ τοῦ κηρύττει οὐ κηρύττει φαίνεται τὸν λό
 γον ποιηόμενος, ἀλλὰ περὶ τοῦ ἀπολωὺς κηρύττει οὐ,
 καὶ τῶν ἀπολωὺς γενῶν τε καὶ εἰδῶν, ὑπὲρ κείνης
 ἔσως τῆς οὐνοῖας σωματικαῶς. ἐκὼ γὰρ ὁ
 ἀνὴρ τοῦ πινὸς ζώου ἐστὶ ὁ τελεστήων, καὶ ὁ σωματικῆς
 τῆς τοῦ πινὸς ἀνθρώπου. ἐπὶ δὲ τοῦ κηρύττει
 λαμβανομένου κηρύττει, οὐκ ἐστὶ ᾧ τοιοῦτον εἶπαι.
 ἢ γὰρ ὁ πᾶς ἀνὴρ, οὐδὲν τῶν πάντων ἀνῶν δια
 φέρεται, οἱ δὲ πάντες ἄνθρωποι τῶν κηρύττει κηρύττει
 πάντων ἀνῶν, οὐδὲν ἄλλω ἢ τῷ ὁμοῦ καὶ χω
 ρεῖς διαφέρουσι, τίν' αὖ ἔχει λόγον, τοὺς κηρύττει κη
 ρύττει ἀνθρώπους, κυριωτέρας τε οὐσίας εἶναι τοῦ
 πᾶντος ἀνθρώπου, καὶ μάλιστα εἶναι, ἢ μὴ ἄρα

τῶ τοὺς μὲν χωρὶς τὴν δ' ὁμοῦ λαμβάνειν ἢ
 ἴσως δι' ἡμετέρας μὲν αὖτε τὴν Ἀριστοτέλειαν ἢ
 ἴσως πρὸς λόγου, διὰ τὸ πρὸ μὲν οὐκ ὡς τοὺς πολυ-
 λατὸν ἀνθρώποις πολεμεῖν, τῇ δὲ τῶ ὄντος καὶ τοῦ
 καὶ μάλιστα χωρεῖν. ἡμεῖς δ' ἔκ ἀν' ἐπιμέλειαν τ' ἀν-
 θρώποις λογιζόμενοι καὶ τὴν θεὸν οὐ τοῦ πινὸς οὐκ
 ἀνθρώπου τὴν ὅλην ἀνθρωπείαν φύσιν, ἀλλὰ τῆς
 ὅλης ἀνθρωπείας φύσεως οὐκ ἐκ τοῦ καὶ δέκα
 τῶν ἀνθρώπων διατιθένται, αὐτὴν τε τὴν ἀνθρω-
 πείαν φύσιν τῆς ὅλης λογικῆς οὐκ ἐκ φύσεως, καὶ
 ὅλης μέρος οὐκ ἐκ ὅλου, οὐχ ὅλον οὐκ ἐκ μέρους
 ἀπεργαζόμενον. ἴσμεν δὲ καὶ τὴν τοῦ καὶ δέκα
 ἐπιστήμην τῆς τοῦ καὶ δέκα μέρους βελτίωσιν, ἢ
 καὶ αὐτὸς ὁ Ἀριστοτέλης οὐ τῇ ἀποδείκτικῇ, ὡς
 περὶ αὐτοῦ ἐκλαθέμενος, ἔχει. ἔκ ἀν' ἐκ βελ-
 τίαν ἢ, ἢ καὶ μάλιστα οὐκ ἐκ καὶ δέκα βελ-
 τίαν ἢ. ἀλλ' Ἀριστοτέλει μὲν ἔκ ἀν' πρῶτον οὐ
 τοῦ καὶ δέκα καὶ ἔκ ἀλλοι αὐτῶ ἀσυμφώνῳ εἶναι.
 ἡμεῖς δ' οὐ ποτε τοῦ καὶ δέκα μέρος τὸ καὶ δέκα ἢ τὸν
 φησόμενοι, ἔως ἀν' μὴ μερὸς τοῦ ὅλου, ἀλλὰ τὸ ὅλον
 τοῦ μέρους μεῖζον ἢ.

8' Παρὰ τὴν ἰσότητα τοῦ τῶ καὶ δέκα, τὸ τὸ μὲν καὶ
 ὅλου τῇ ὕλη φέσκειν ἀνάλογον ἔχειν, τὸ δὲ καὶ
 τὸς μέρους εἶδει τοῦ καὶ δέκα καὶ ἀν' ἄπαν ἐκ,
 ἢ ἔκ ὅλον μόνον τὸ καὶ δέκα, μέρος δὲ τὸ καὶ δέκα καὶ

φος, ὅ δ' αὖθις πανταχὺ ἀντὶ τοῦ ὅλου μᾶλλον ἢ οὐ
 ζῶς μέγιστοι. καὶ οὐρεγεία δὲ μᾶλλον ὅ καὶ ὁ ὅλος
 εἶναι ἢ ὅ καὶ τὰ μέγιστα. ὅ μὲν γὰρ καὶ ὁ ὅλος, καὶ
 ὁ ὅλος ἐκ τῶν αὐτῶν τῶν πραγμάτων λαμβανόμε-
 νον, αὐτότε οὐρεγεία εἶσι, καὶ τὰ καὶ ὁ ὅλος μέγιστος
 ἀπαντα οὐρεγεία περιέχει, ὅ δὲ καὶ ὁ ὅλος οὐ ἐκ
 τῶν οὐ καὶ ὁ ὅλος εἶχει, ἀλλ' ὅσον μόνον καὶ κείνου τι ἐ-
 σωτὴρ προσήκει. καὶ τέλος μόντοι ὅ καὶ ὁ ὅλος,
 ἀπὸ τῶν δὲ ὅ καὶ ὁ ὅλος μέγιστος.

5' Καὶ μὲν δὴ οὐδ' ἂν ἐκείνο αὐτῶν ὁρθῶς λέ-
 γοιτο, ὅ, ὅ καὶ αὐτὴν πρότερον χρόνῳ οἶόν τε εἶναι
 τῆς αὐτῆς αὐτῆς εἶναι, ἀναμετρήσῃ τὴν καὶ ὁ ὅλος
 εἶναι καὶ ὁ ὅλος λόγον, ὡς τὰ πρότερον τι καὶ σχε-
 τικῶς ἀναγκαῖον εἶναι ἅμα εἶναι. ὅ μὲν γὰρ ὡς
 οὐδέποτε ἂν ἐσομένης αὐτῆς αὐτῆς, πῶς ἂν οἶόν
 τε εἶναι αὐτὴν εἶναι καὶ οὐδὲν, καὶ ἂν οὐδέ
 ἐσομένης αὐτῆς αὐτῆς; ὅ δὲ ὅτε ποτε καὶ ἐσομέ-
 νης, δὴ λὸν ὅτι ἐκτῆς διωκτῆς ἂν ἐσέσθαι ἐσο-
 μένης. ὅτε ἐσσε καὶ ὅ καὶ αὐτὴν αὐτότε διω-
 κτῆς αὐτῆς, καὶ πρὸς διωκτῆς αὐτῆς, ἢ τε
 διωκτῆς αὐτῆς πρὸς διωκτῆς αὐτῆς.
 οὐρεγεία δὲ οὐδέποτε οὐδέποτε πρότερον,
 πρὶν γ' ἂν οὐρεγεία ἀμφω ἢ. καὶ οὕτως οὐδέ-
 τε ἂν γαίνοιτο αὐτῆς τι αὐτῆς πρὸς
 εἶναι.

ζ' Καὶ ἕτερος δ' αὖ τῶ κακῶδ' οὐλοῦ καὶ καλῶς ἔ-
χων ἄναιρεῖται λόγος ὁ τὴν ἀντίφασιν μηδέ πο-
τε συναλθιδέν ἀξίων, φαίνονται τὴν μὲν ἀπὸς
διόριστον συναλθιδέν ἀντίφασιν, ὅθεν δὲ μόνον
δὲ περιφανῶς. οὐ γὰρ ἡ ἀπὸς διόριστος ἀπόφα-
σις τὴν οὐ μέλει προσδιορισμῶν δύναται ἀλλὰ
τὴν κακῶδ' οὐλοῦ ἀπόφασιν, ἅτε μερικῆς οὐσας κακ-
σάφασεως ἀπόφασιν. καὶ ἡ κοινὴ δὲ παρὰ πᾶ-
σι τοῦ λόγου χρῆσις οὕτως ἔχει.

η' Καὶ ἐπὶ ἕτερος ὁ τῇ ἡ πῶν ἀπὸ τῶν προτάσεων
τὸ συμπέρασμα ἐπεῖται ἀξίων, ἡ πῶ δ' εἶναι
τὴν μὲν οὐ μέλει τῆς κακῶδ' οὐλοῦ, τὴν δ' ἀποφασι-
κῶς τῆς κακῶδ' οὐλοῦ, τὴν ὑπάρχουσαν δὲ
τῆς ἀναγκαίως, καὶ οὐ διεχομένη τῆς ὑπάρχου-
σης. αὐτὸς δὲ ἔξ ἀναγκαίως τε καὶ ὑπάρχουσης
προτάσεων, ἀναγκαῖον φησὶ συμπεραίνεισθαι
συμπέρασμα. καί τοι δ' ὅ μόνον ἐστὶ τὸ τῶ ἐσχάτῳ
τὸ πρῶτον ἄκρον ἐπιφέρειν, οὐκ ἂν δὴ ἄλλως αὐτὸ
ἐπιφέρειν οἶοντ' εἴη ἢ ἂν αὐτὸ τῶ ἐσχάτῳ ὑ-
πάρχοι. καὶ δ' μὲν αὐτότε ἐκείνῳ ἀναγκαίως
ἔχει, καὶ αὐτὸ τῶ ἐσχάτῳ ἀναγκαίως ὑπάρχει,
οὕτως ἂν μόνως ἀναγκαῖον συμπεραίνοισιν. ἢ
εἰ αὐτὸ μὴ ἀναγκαίως πρὸς ὁπότερον ἔχει, οὐ
δ' ἂν τὸ πρῶτον τῶ ἐσχάτῳ οἶοντε εἴη ἀναγκαίως
ἐπανεγκεῖν, καὶ ταῦτα μὲν Ἀριστοτέλης βολῶτα.

Μετέμικον δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ περὶ ψυχῆς αὐτῷ οὐ
καλῶς διηρημένον· οἷ μὲν γὰρ περὶ πλάτωνος τὸ
μὲν πέρουσιν, οὐ καλῶς οὐ εἶναι τίθεται, οὐτε
οὐσίαν αὐτῶν, οὐτε ἀνέναντον, οὐτε οὐ ἐργασίαν διὰ
καίοντες. τὰ δὲ μετὰ αὐτὸ εἰδήτε καὶ νοῦς οὐχ
ἐκείνους ἀπλάως ἐρευνᾷ εἰσὶν, ἀλλ' οὐ ἐργασίαν ἡδὴ
αὐτῇ τῆς οὐσίας διακρίνουσι, δύναμιν δ' οὐ πα-
ντοῦ τῆς οὐρείας, ἀλλ' ἀκίνητα ὄντα μιν οὐ
πιοῦ δυνάμει, ἀλλ' ὅτι πάντα οὐ ἐργασία καὶ ἐκ
τῆς ἔχον παρὲντα τὰ προσόντα. ψυχῆς δ' ἡδὴ
καὶ οὐσίαν καὶ δύναμιν καὶ οὐ ἐργασίαν διακρίνου-
σι, διὰ τὸ κίνημα αὐτῶ ἀπὸ νοήματος ἐπὶ νόημα, τὸ
ἀκίνητον πρὸς αὐτὸ καὶ ἀπὸ τοῦ νοεῖν ἐπὶ τὸ μὴ νοεῖν,
ἢ καὶ νοεῖν ἐπὶ τὸ μὴ νοεῖν, καὶ αἰετὶ καὶ μὴ πάντων οὐ ἐρ-
γασία· ἀλλὰ καὶ δυναμείας ἔχον μάλλον τῶν πᾶν
ὄντων γινώσκιν· καίτοι Ἀριστοτέλης καὶ ἀκίνητον
φησὶ τὴν ψυχὴν εἶναι, ὃ μὲν τῶν κατὰ τὸ πᾶν
κίνησιν φάσκειν, καλῶς, ὃ δ' ἀπλάως ἀπασαν
κίνησιν, (οὐ γὰρ πάντες τὸ ποιοῦντες διασαφῆ,)
αὐτὸς τι καλῶς· πῶς γὰρ ἦγε ἀπὸ νοήματος ἐπὶ
νόημα φαινομένη ἐκείνους μεταβαλλομένη, ἢ καὶ
ἀπὸ τοῦ νοεῖν ἐπὶ τὸ μὴ νοεῖν, καὶ τὸναντίον; καὶ
καὶ αὐτὸς ὁ Ἀριστοτέλης ἐπὶ τοῦ νοῦ τοῦ ἀνθρώπου
πίνου συγχωρεῖ· ἀλλὰ τούτων μὲν ἀφείδω· ἢ
μὲν δ' ἐπεκριντέον ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον, οἱ μὲν

καὶ περὶ Γλάτων καὶ τοῦ Διακρίνουσι. Ἀριστοτέλης
δὲ οὐδὲν διακρίνων, ἀπολῶς ἀπαντα νοῦν
τῇ οὐσίᾳ οὐ ἐργεῖαν φησὶν εἶναι. πῶς οὖν αὐτῷ
τῷ θεῷ ἀνθρώπινος νοῦς ἢ ἰσότην αὐτοῦ τῇ οὐρε-
μεῖᾳ τὴν οὐσίαν ἔξει ἐπειδὴ ἂν μὴ νοῦ μοιδὲ οὐρε-
τῇ; δ' καὶ τὴν οὐσίαν τῇ οὐρεμεῖᾳ συναποβα-
λῇ; καὶ ἀπολείται γε ἀναβιβαστέῃ δ' αὖ τοῦ
αὐτοῦ; ἀλλὰ ἔστι μὲν δὲ λόγος ἐστὶν Ἀριστοτέλης
λίαν ἀπερσιτικῶς ῥηκώς.

πῶς δὲ καὶ κείνο οὐ φαύλως καὶ ἀσυμφώνως
αὐτὸς ἐκείνῃ; συγχωρεῖν γὰρ, ὡς ἐκ πάντων
ἐν ζώων αὐτοῦ γένεσιν βιβλίον ἐστὶ λαβεῖν,
τόν γε ἀνθρώπινον νοῦν τοῦδε τοῦ σώματος πρὸς
βύτερον χρόνον εἶναι, ἔπειτα τοῖς ταῖς ἀκρί-
σεις ἀναμνήσεις λέγουσι μέμνηται. ἢ γὰρ τῇ
δὲ σώματος πρὸς βύτερος ἢν που ὁ νοῦς, πῶς ἐν
ἡδίστῃ οὐδ' αὐόει; καὶ ὑπὸ τοῦ καλυπόμενος;
ἢ δ' ἡδίστε καὶ αὐόει, πῶς οὐ μὲν τῇ δὲ τῷ σώ-
μα τόδε κακῶς δὲ ἐκλαδόμενος, ἔπειτα ἀνα-
λαμβάνων αὐτοῖς ἀπυτε ἡδίστῃ, οὐκ ἀναμνησ-
τικῶς;

οὐκ ἀμειπὼν δ' αὐτοῦ οὐδ' ἐκείνο. ἦν γὰρ
τοῖς ἀνθρώπινον νοῦν ἀφθαρτόν τε καὶ ἀίδιον εἶναι
πιθέμενος, ὡς ἔκτε πάντων περὶ ψυχῆς αὐτοῦ
βιβλίον, πρὸς δὲ καὶ ἐκ τῆς μετὰ τὰ φυσικὰ

πραγματικὸς ἐστὶ λαρεῖν, ἔπειτα αὖ τοῦς ἡθακεῖ
 πραγματικῶς οὐδ' αὖ φαινέται ἐν ἴφ. τῷ λό-
 γῳ χαίμονος, τῷ μέριστι συμβαλλομένῳ ἐς τὴν
 ἡθικὴν πραγματικὴν τοῖς περὶ ἀρετῆς λόγοις·
 ὁ δὲ τοῦτου πολλὰ χεῖρον, ὅτι οὐδ' ἐπὶ πᾶ
 ἀνθρώπῳ μὲν τελειὸν τοῦ βίου τοῦδε, οὐδ' οὖν
 πρὸς ἀγαθὸν ἀξιοῖ. οὐτω συμφθὲν αὐτὸς αὖ
 τῷ Ἀριστοτέλει αἰσθ. φθέρηται. ἡ γὰρ μέ-
 ριστι ἀνάγκη τῶν τοῦ ἀνθρώπου, δηλον ὅτι
 τοῦτ' ἂν κάλλιστα καὶ κυριώτατα εἴη ὁ ἀνθρώ-
 πος. πῶς αὖ αὐτῷ ἐκ τοῦδε τοῦ βίου οἰχομέ-
 νῳ, οὐκ ἔτι οὐδ' ἐστὶ ἀγαθόν; τὸν κεντίον μὲν
 αὖ τὸτ' ἂν γένοιτ' αὐτῷ, τοῦ θνητοῦ τοῦδε ἀποηλ-
 λαγμένῳ καὶ πολὺ ἔτι μακροβιώτερον πράξει·
 διὰ δὲ ταῦτα καὶ Ἀλέξανδρον τὸν Ἀφροδισίεα
 ταῦτας ἔχοντα ἀφορμας, πρὸς τὴν ἐαυτοῦ μο-
 κήρειαν ἔλκοντα τὸν λόγον, θνητὸν καὶ Ἀριστο-
 τέλη τὴν ψυχὴν τὴν ἀνθρωπίνην δεξιάζοντα
 τίθεσθαι καὶ περὶ μὲν τούτων ἐς τοσούτον.

β' Βούλομαι δὲ πικρὴν περὶ τῶν ἐς τὰς ἀρετὰς
 αὐτῷ πεπραγμένων βραχυῶς εἰπεῖν, καὶ δεῖξαι ὅσον
 καὶ οὐ τοῖς τοῖς τοῖς λόγοις, τῷ καλῶς ἔχοντι ἀπο-
 λαίπειτ. μεσότητες τὰς ἀρετὰς εἶν' ἔφησι, τὰς
 δὲ κακίας ἀκρότητας, τῷ παθῶν δὴ λέγων μεσά-
 τητας τῇ τῆς ψυχῆς, καὶ τῷ αὐτῷ ἀκρότητας αὐτῇ.

θνητὰ δὲ βούλονται ἀρετῆς εἶναι μισύτητα
 (γούνοιο γὰρ ἂν παλαιακῇ μισύτης,) ἥτοι τῆ
 ποιῶ, ἢ τῷ προσῶ, οὕτως μὲν ἀπλῶς, οὐ πάντως
 διαπεφῶ. ἐκ μέτοι βραχέος οὐ τῷ λόγον ἔρη
 μόνου, ἐστὶ λαβεῖν, οὐ ῥ', τῷ οὖς σκηπτῖους τὲ καὶ
 σεισμούς οὐ διεσθῶαι, οὐ κακίως μέρεσι τίθεται.
 φαίνεται γὰρ ἐκ τούτου, οὐ τῷ ποικῇ τὰ τε θαρρῆ
 λέα καὶ δεινὰ διχρῶν, ἀλλὰ μεζέσθετε καὶ σμε
 κρότητι, καὶ ὅλως τῷ προσῶ. ἀλλ' οὐχ οἱ περὶ
 παλάτωνα οὕτω, οὐδέ γε πῶν ἄλλων οἱ τὰ βέλ
 τίω πάντες φρονουῦτες, ἀλλὰ τῷ μὲν αἰσχρὸν
 πᾶν, δεινόν, ἅντε μέγα ἄν τε μακρὸν ἢ, τῷ δ' οὐκ
 αἰσχρὸν, θαρρῆ λέον πᾶν ἀξιουῦτες εἶναι, οὐ
 τῷ ποιῶ οὐκ οὐ τῷ προσῶ τό, τε δεινόν καὶ θαρρῆ
 λέον τίθεται. σεῖσμοι δὲ καὶ σκηπτῖοι πῶς ἄ
 ξικα δέουσιν, εἴ γε μὴ αἰσχρὰ, μὴ δὲ κακίως ποιου
 τά τῶν ἄνδρων; ὅλως τε τῷ τεύς σκηπτῖους διεσθῶαι
 πῶς οὐκ ἀνόητον, οὐ μόνον ὅτι οὐκ αἰσχρὸν τό γε
 κεραινωθῆναι, καὶ ῥῶτον τῷ ἱρόπον τῷ δὲ τῷ
 οὐκ οὐκ ἀπαμαγήναι, (οὐδὲ γὰρ οὐ δὴ ἡμέτερον
 τῷ ῥον ἵνα δὴ καὶ ἡμῖν ἢ ἥτοι γυλὸν ἢ αἰσχρὸν,)
 ἀλλὰ καὶ ὅτι πρῶτον μὲν πῶντι ἐπ' ἐλάχιστοι συμ
 βασιλόντων ἴσιν. τὰ δὲ τῷ οὖς πολλὰ μαρία
 προσδοκῶνται διεσθῶαι. εἴπειθ' ὅτι οὐδὲ περιγέ
 νεται τις διεσθῶς μὴ διεσθῶσιν. ὁ μὲν γὰρ χαμῶ
 ια διεσθῶς

ἵνα διεσπᾶς καὶ φρεξάτω πρὸς αὐτὸν, καὶ ὁ ἰσχυ-
 ρίον καὶ φυλάξαιτο. ὥς ἂν πάντες ἴσῃον ἀδελ-
 φαὶν δειῶς φοβοῖτο ὁ σκηπτὸν διεσπᾶς. ἐπὶ γε-
 μῶν καὶ κείνῳ ῥητέον. διὰ τὸ ἀμφοτέροις ἦν κα-
 λὸν καὶ γαθὸν τοῖς ἀντίοις πάθεισι χρῆσθαι,
 θαρσύνωται διεσπᾶς, ἐπιθυμοῦται ὀλιγωρεῖ-
 ναι, τῷ μόνῳ αἰσχυρῶτε καὶ οὐκ αἰσχυρῶ, καὶ
 χαλῶτε καὶ οὐ χαλῶ, τούτων ἑκάτερος ἐρίζον-
 ται, φανήσεται καὶ ὁ τούτων ἀντιπώτατος ὁ
 παμμόχνηρος σὺ δὲν ἦπ' ὅν οὐ μεσότητι τινὶ καὶ
 αὐτὸς ὢν, Ἀριστοτέλους οὐ μόναις ταῖς ἀκρό-
 τησι τῶν καὶ τινὶ θεοῦ, ἀλλ' ὁ μὲν πάντων
 ἐπιθυμῶν ὢν τε χρῆ, ὢν τε οὐ χρῆ, οὐδέ πω οὐ τῶ
 ὢν χρῆ ἐπιθυμεῖν, μοχλῆρος δὲν εἴητις, οὐδέ γε
 ὁ πάντων ὀλιγοῦν, ὅταν καὶ ὢν ἂν δέοι ὀλι-
 γωρεῖν. ὥς τε τούτων μὲν ἂν ἑκάτερος ἡ μμόχνη-
 ρός πως εἴη. ὁ δὲ παμμόχνηρος ἀνθρώπος καὶ
 τῶν χαλῶ καὶ γαθῶ ἀντιπώτατος, ἐκείνος δὲν εἴη,
 ὁ δὲ μὲν ἂν δέοι ἐπιθυμεῖν, αὐτὸς ὀλιγοῦν,
 ὢν δὲ ἂν ὀλιγοῦν δέοι, ἐπιθυμῶν. ὥς τε, ὅτε
 ἀμφοτέροις μὲν τοῖς ἀντίοις πάθεισι χρώμε-
 νος, καὶ ὥς δὲ χρώμενος, ἀμφοτέρον δὲν εἴη, καὶ
 οὐ μεσότητι τινὶ καὶ αὐτὸς, καὶ ἅμα τῶ χαλῶ
 καὶ γαθῶ ἀντιπώτατος. ἐς τοσούτον μὲν δὴ καὶ
 περὶ τούτου.

67. Τὰ δὲ περὶ τοῦ τέλους αὐτῶν τῶν ἱσχυάτων λε-
γόμενα πῶς οὐ μεμπτικά οὐ τὸ κηλόν, ἢ οἱ τὰς εἰ-
ρήσας φρονουῦντες πάντες, ἀλλὰ τὴν ἡδονὴν πλε-
μονίαν τὰ γὰρ δὲ, προσπιθόντι δὲ δὴ καὶ τὴν θεω-
ρητικῶς; καίτοι δὲ ἡδονὴ ἢ γε θεωρητικὴ τὰ γὰρ
δὲ εἰσιν, δὲ μὲν κηλόνσον θεωρητικὴ ἢ γε ἡδονὴ ἀ-
γαθόν ἐστι, τὸ θεωρεῖν ἀπλῶς ἂν εἴη τὰ γὰρ δὲ,
ἂν τε ἡδονὴ αὐτῶν εἴηται, ἂν τε κηλόν. δὲ δὲ τὸ
θεωρεῖν κηλόνσον ἡδονὴ ἀγαθόν ἐστίν, ἢ ἡδονὴ αὐ-
τῶν ἂν ἀπλῶς τὰ γὰρ δὲ, ἂν τε θεωρεῖσιν ἡμῖν,
ἂν τ' ἄλλο τι πράττουντι συμβαίνει. κηλόν δὲ ἀμ-
φοτέρων τὴν θεωρητικῶν ἡδονῶν καὶ κηλόνσον
θεωρητικῶν, κηλόν κηλόνσον ἡδονῶν ἀμήχανον, δὲ
κηλόν κηλόν τερόντι οὐ κηλόν κοινόν, δὲ ἀμφοῖν τού-
τοις ὑπάρξει. ἐν γάρ τι δὲ εἶναι κηλόν τὸ ἡμῖν
ἀντιθεῖν κηλόν ἀπὸ τοῦ ὑπερουσίον οὐός τε κηλόν
γαθού ἐφῆκον ἀγαθόν. διὰ καὶ τὰ Μα ἡμῖν τῶν
αὐτῶν μετέχοντα ἀγαθὰ εἶσαι. ἡμεῖς μὲν οὖν
τὸ κηλόν αὐτῶν εἶναι φαμὲν, οὐ καὶ θεωρεῖα με-
τασχρῶντα ἀγαθόν ἐστὶ κηλόν ἡδονὴ καὶ ἄλλα πᾶν
ὅπου. ἀλλὰ Ἀριστοτέλης εἶοικε διὰ τῶν τῆ
ἡδονῆς τὸ θεωρητικὸν προστεθεικέναι ἵνα τὴν οἱ
καίαν ἡμῖν δηλώσῃ ἡδονῶν τὸ ἡμέτερον ἀγαθόν
οὐσαν, ὥς τὸ θεωρεῖν ἡμέτερον μάλιστα ἔρχον ἂν.
διὰ γὰρ τὰ γὰρ δὲ, οὐ μόνον ἀγαθόν ἀλλὰ καὶ

ἡμῖν τε καὶ πρὸς ἡμᾶς εἶναι, ἃ πολλοὶ καὶ ἡμῖν
 αἰρετὸν ἔσθαι, οὐ πολὺ τι διάφορον. λέγων τοῦ
 ἑπικούρου, ὅτι οὐκ ἡδονῇ τὴν γὰρ ψυχικῇ τὰ χα-
 ρὸν τίθεται. εἰσὶ γὰρ καὶ ἐπικούρου παρ' αἰ-
 ριστοτέλους τῶν εἰς τὴν ἡδονὴν λόγων ἀληφόμε-
 νας ἀφορμὰς. ἡμεῖς γὰρ μὲν βραχὺ τεκμηρίω
 ἐπιδείξομεν οὐ τὴν ἡδονὴν οὔσαν τὰ χαρὸν. . .
 σύνοισμον γάρ πού ἡμῖν αὐτοῖς τότε δὴ μάλιστα
 ἡδοναίοις τὴν θεωρητικὴν ταύτην ἡδονὴν ἐ-
 πιστάν ἐκλήθης περὶ ὁτινοῦ ἀναμνησκόμε-
 νοι θεωροῦμεν. οὐ οἷς δ' ἂν ἡδύτης ἐκπολλοὺ δια-
 τελέωμεν, οὐ πάννυτοι. ἃ δ' ἡ ἡδονὴ τὰ χαρὸν, καὶ
 πᾶν ἡδονακῆνόν τε καὶ αἰρετώτερον τοῦ ἡττο-
 τούτου, εἴδει καὶ ῥ' ἐκλήθης ἀναμνησκόμε-
 νον θεωρεῖν, ἀμεινόν τε καὶ αἰρετώτερον εἶναι ἢ
 αἰεὶ διατελεῖν ἡδύτα. νυνὶ δ' οὖν οὐδ' ἂν εἴς ἐ-
 κείνο μάλλον ἢ ἔτι, δὴ φρονῶν ἔλοιτο. καὶ πε-
 ρὶ μὲν τῶν ἀριστοτέλει καὶ εἰς τὴν ἡθικὴν πρα-
 γματείαν οὐ καλῶς πεπραγματευμένων, οὐδὲν
 καὶ πλείω καὶ περὶ πλεονόντων ἔπειν, ὅπως ἀπ' αὐ-
 τῆς καὶ ταῦτα. οὐ γὰρ ἀπαντα ἀπλῶς τὰ
 ἀριστοτέλους ἡμῖν διορθοῦν πρόκειται, ἀλλὰ
 περὶ τῶν μεγίστων μόνων καὶ κυριαστέων ἔπειν.
 καὶ ὧν μάλιστα πρὸς πλάτωνα δινηνεγμένος οὐκ
 εὐλίγῃ τῶ μέσῳ τὰν φρόνους ἐλπίεται.

ἰδιὸν ῥητέον δι' ἧς οὐκ ἐπὶ καὶ περὶ τῶν ἐς τὴν οὐρανὸν
 αὐτῶν καὶ τὸ πέμπτον σῶμα κεκαυνολογημένων.
 τίς τ' αὖτε τὰ πρεσβύτερα τῶν οὐ τῶνδε τῶν οὐρανῶν
 σωματίων οἷ τε ἀνθρώπων πέντες σοφοί, καὶ οἱ
 περὶ Γλάτων φασί, πῦρ, αἴρ, ὕδωρ, γῆν.
 τούτων πῦρ μὲν καὶ γῆν οὐρανιώτατα ἔχον πρὸς
 ἀλλήλων. πῦρ μὲν κουφότερόν τε ἐν διακρινόμεν
 τα καὶ πᾶσιν ἐπιπολάζον. γῆν δὲ βαρυτάτην
 διακρινόμεν καὶ πᾶσιν ὑποτακτική. αἴρ
 δὲ καὶ ὕδωρ, οὐ μέσφ τούτων, διακρινόμεν καὶ βαρυτάτη
 τῶν τε καὶ κουφότητος μέσφ ἔχον αὐτῶν. Ταύτων
 δὲ καὶ περὶ κινήσιν τε τίς κατὰ τίς φαν
 εῖν, καὶ σῶμα, πῦρ μὲν αὐτῶν καὶ γῆν πρὸς ἀλλή
 λων οὐρανιώτατα ἔχον, αἴρ δὲ καὶ ὕδωρ οὐ
 μέσφ τούτων. ἡ δὲ γῆ ἀκίνητος, ὅτι πῦρ ἂν εἴη
 ἀκίνητον. καὶ ἔτι, ἡ μὲν γῆ ἀκίνητος, ὅτι ὕ
 δωρ κινήσιν μὲν, τοῦ δ' αἴρος πολλὴ κινήσει
 λεπτόμορον, ἢ ἡ δ' ὕδατος πολλῶν τῶν κινήσιν
 ὑπερβάλλων, καὶ πῦρ αἴρος τε ὑπερβάλλει πολ
 λῶν ἔτι μάλλον τῶν κινήσιν, καὶ ἀκίνητον εἴη.
 ἡ δὲ ἀκίνητον, καὶ κύκλῳ κινούμενη. ἐπεὶ δὲ οὐ γὰρ
 κινούμενον οὐχ οἷόν τε οὐδὲ κινήσιν εἶναι. παύσα
 ῶσαι γάρ ποτε ἀνάγκη ὅτι ἐπεὶ οὐ κινούμενον. τού
 του τοῦ σώματος εἶναι τόν τε αἰθέρα καὶ πᾶν ὅ
 ἀνωτάτω σῶμα, οὐρανόν τε ἰδίως κελεύμενον.

βύτοις τοῖς λόγοις· τί ἔχων μέμψασθαι Ἀρείστου
 τέλης ὅτι πέμπτον σῶμα κεκαυνοπόιστον. ἐπεὶ δὲ
 φύφισι φερόμενον ὁρᾷται ὅτι τῷ ὄντι οὐρανὸς καὶ
 κλῶ. ὥς οὐκ ἂν εἴη τῷ ὄντι οὐρανὸς τὰ βύ σώμα
 ὅς. ἀλλὰ καὶ ἡ γῆ φερομένη τέποτε ὁρᾷται, καὶ
 ἐπεὶ δὲ οὐ φερομένη, ἀλλὰ ἔστι μὲν ἀμοτίφω αὐ
 τῇ τότῳ γεγενῆα ἐχέστοτε συμβαίνει. ἐς δὲ τὸν
 οἰκῆον ἀφ' ἡγεμονίᾳ μόνειτε ἡδὴ καὶ οὐκ ἔτι φέρεται
 πρὸς ἔστω πεφυκῆα μάλλον. τί δὲ καὶ καλύπτει
 καὶ τὸ τῷ ὄντι ἐπειδὴ οὐ ἀμοτίφω τότῳ γιγνόμε
 νον, ἐπεὶ δὲ οὐ φερόμενον ἐχέστοτε ὁρᾷται, τὰ
 ἴσω μὲν τὴν φερανὴν τότε κινεῖσθαι, κοινὸν δὲ ἂν
 σιζύτοις βύ σώμασι ὅτι οὐ ἀμοτίφω γεγενῆσι τό
 τῳ δὲ θείαν φέρεσθαι, ἵνα ταύτῃ δὴ καὶ ὥς τὰ
 χισα ἐπὶ τὸν οἰκῆον ἀφ' ἡγεμονίᾳ, ἐπειδὴ δὲ οὐ τὸ
 οἰκῆον γούοις τότῳ, τότε δὴ καὶ κύκλω κινεῖ
 σθαι ὥς πρὸς ἔστω πεφυκῆς μάλλον; τί δὲ αὐ
 τῷ τὸ πέμπτον ἐκεῖνο σῶμα εἰπὼς αὐτῷ τί μόριον
 οὐ ἀμοτίφω ἐχέσθαι τότῳ; πότερα αὐτῷ μέ
 νον κύκλω ἐσρέφειτ' ἂν; ἢ ἐπεὶ δὲ οὐ οὐχὸς ἐπὶ
 τὸν οἰκῆον ἀφ' ἡγεμονίᾳ τούτῳ; ἀλλὰ τῶν τετάρ
 των, φησὶ, τούτων σωμάτων ἀπάντων καὶ τὰ μέ
 ρη φερομένων, καὶ οὐδ' ὅλου αὐτῶν πάντη
 ἀφ' ἡγεμονίᾳ ὄντος, ἀνάγκη εἶναι τι καὶ πάντη ἀ
 φ' ἡγεμονίᾳ σῶμα, καὶ τοῦτ' εἶναι τὸν οὐρανόν. τοῦτ' οὐκ

ἔτι Ἀριστοτέλει οἱ περὶ Πλάτωνα συγχωροῦσιν ὅ
 ὅτι γὰρ δὴ οὐ φασιν οὗτοι κρεῖον οὐδὲν ἀφ' ὅθεν
 ὦν σώμα, πῶς γὰρ ἂν οἶόν τ' εἶναι φήσουσιν ἀφ' ὅθεν
 τον κρεῖον οὐδὲν ἐπὶ τοῖς μεριστόν τε καὶ σκεδασκόν,
 καὶ ὅσα τῇ ἐκωτ' φύσει διαλυτόν; τὰ δ' ἀφ' ὅθεν τοῦ
 καὶ κείνους δοκῶν τε τὸ σωματίον οὐ κρεῖον οὐτὶς ἀ
 φ' ὅθεν εἶναι δοκῶσιν, ἀλλὰ διὰ ψυχῆς παρρη
 σίαν ὑπὸ αὐτῆς ἐκείνης ἀπαθανάττειται· καὶ οὐ
 μὲν περὶ Πλάτωνα οὕτως. εἴδει δέ που καὶ Ἀριστο
 τέλει ὅτι καὶ αὐτ' ἐμφυκα τοιαῦτα τὸ σωματίον
 τι θέμονον, τῇ ψυχῇ τῷ πρὸς πρὸς βίον ἀπονείμει.
 καὶ μὴ σωματίον κρεῖον οὐδὲν ἀφ' ὅθεν τοῦ καινοποιεῖν.

ε' Γελοῖος δ' ἐστὶ καὶ ἡ μὲν τι θέμονος τὰ ἀσφα
 φιστὰ γάρ που λέγων, ἡμεῖς δ' αὖς περὶ ζώων αὐτ'
 διακινούμεθα, ἔστω καὶ ἀκίνητα μὲν αὐτὰ κρεῖον οὐτὶς
 ἀξίων εἶναι, ὑπὸ δὲ σφαιρῶν μόνον ἀνελιττόμενα.
 τίνα δὴ καὶ ψυχὴν αὐτὰ ἔχον ἀξιώσει, ἢ τὸν γε ἀ
 παρρη καὶ χρόνον ἀκίνητα μόνον. οὐ γὰρ δὴ τὸ ὁρῶν δὴ.

α' ὣς δὲ καὶ ὁ ἥλιος αὐτῶν οὐ τῆς φύσεως τῇ
 θερμότητι θερμαίνει, ἀλλὰ τῇ κινήσει, τῆς σελ
 λήνης οὐ παρρη καὶ τῆς τῇ κινήσει θερμαίνου
 σης; ὅτι γὰρ καὶ πολλὰ τῇ ἡλίου ἢ σελήνης κίνη
 σις βραδυτέρα, ἀλλὰ καὶ ἡ γγυτέρα ἂν τῇ ἡμῶν
 πολλὰ. πέφυκε δὲ τὰ δύναμιν τινὰ ἔχοντα ὅτι
 ὅτι οὐκ ὁρᾶν τῶν σωματίων, ἐγγύθεν μάλιστα αὐτῶν

ἢ ὁρᾶν. ὥστε ἰδεῖ καὶ ταύτην τῆς κατὰ φύσιν
βραδύτητος, τῶ μείονι. τοῦ ἀποστήματος ἀντὶ
κατωτέρου σου, παρὰ τοσαύτης τῶ ἡλίου θερμαί-
νει ἢ δὴ ἡ κίνησις ἦν, καὶ οὐ τῆς φύσεως ἡ θερ-
μότης ἢ θερμαίνουσα. ἀλλ' ὥς μὲν ἀπὸ αὐτῆς
πέμπτον ἔστι, σῶμα κεκαينوλόγηται, δι' ἑκτατος.

82. Οὐκ ἀφεκτέα δὲ οὐδὲ αὖ τῇ φυσικῇ αὐτῇ
ἐκροάσει μάλιστα δὴ οὐ καλῶς ἐκείνου θερμοῦ
ἄτοπον γάρ φησι ἢ μὴ οἶεσθαι οὐκ ἐκ τούτου γίνεσθαι
ἢ μὴ ὁδοῖν ἢ πτωχῶν βουλομένους, καὶ τοὺς
ἢ τέχνη οὐ βουλομένους φησιν. ἢ γὰρ ἦν αὐτῶν
καὶ ἡ τέχνη, οὐκ ἂν ἐβουλόμην, καὶ πρὸς τὴν τέχνην
ἔτι ἐμὴν αὐτῇ ἐργων προεβουλομένη; ἢ τί ἄλ-
λο ἢ τέχνῳ μάλιστα σιωπῶν, ἢ ἢ βουλομένη
ὁ ἦν τις ἀφέλαιο αὐτῆς, οὐδ' ἂν τέχνη ἐπιμείνει
πρὸς δὲ ἂν καὶ ἐπί τῃ τέλει ὅτι αὐτῇ οὐκ ἐχθεῖν μή τι-
νος οὐ αὐτοῦ προεβουλομένης, καὶ ἢ τέλει ἐκείνου
οὐ ἐαυτῶ δὴ μάλιστα προεβουλομένης; ἢ γὰρ καὶ ἡ
τέχνη μμῆται καὶ κατ' αὐτὴν ἄριστοτέλει τὴν
φύσιν, οὐ τὴν φύσιν ἰδεῖ τῆς τέχνης ὑπὲρ ἑπτε-
σθαι, ἀλλὰ ἢ μάλιστα δὴ ἔστι τὴν τέχνῳ σιω-
πῶν, πολλῶν πρότερον τὴν φύσιν ἔχειν καὶ μεγα-
λειότερον. ἢ δὲ τι καὶ αὐτῇ τέχνῃ φαίνεται οὐ
εὐβουλόμην, οἶον ὄργανον ἢ τις διάκονος, ἀλλ' ὅτι
αὐτὴ ἐκείνη ἡ τέχνη, ἀλλ' οὐ τῶ ἀρχιτέκτονι.

οὐδέ γε εἴ οὐ τῇ φύσει φαίνεται ἢ ἄλογον, οὐ
 ἐκείνη. ἢ μάλιστα δὴ τοῦτον εἰσάγει φύσις.
 ἢ γὰρ φύσις θεοῦ θεσμός ἐστι. θεοῦ δὲ θεσμός
 οὐκ ἄλογος. Ἀριστοτέλης δέ μοι δοκεῖ τῶν πρὸ
 αὐτοῦ οὐδε τοῖς λόγοις, Ἀναξαγόρει μάλιστα
 ἐζηλωκόσιν. ἐκεῖνος τε γὰρ νομῶ μὲν τοῖς ὅλοις
 ἐπίσσει, προϊὼν δὲ τῶν λόγων οὐ πάνυτοι ἐφαί
 νεω αὐτῷ χρωμόνος, ἀλλ' ἐς ἀθεότητα μάλα
 λον ὑποφερόμενος. καὶ Ἀριστοτέλης θεοῦς μοῦ
 τινες τῶνδε τῶν οὐρανῶ ἐπίσσει, οὐ μόντοι τῶν
 λόγων αὐτοῦ τοῖς πελείοις, οὐ πάνυ τῷ τῷ θεῷ
 χρωμόνος φαίνεται, ἀλλ' ἐς ἀθεότητα μάλλον,
 καὶ θόσον οἷός τε ἐστὶν ἀπακλίνων. ἀλλ' οὐχὶ γλαῦ
 πων οὐτω, οὐτε ἄλλοι τῶν λόγων, οὐτ' οὐ αὐτῷ
 βούτῳ περὶ οὗ ἡμῖν ὁ λόγος. ἀλλὰ δύο τέχνες
 θιαιρῶν, πλὴν μὲν θεῖαν, πλὴν δὲ ἀνθρωπίνην, καὶ
 ἄμφω χρωμόνος, τῇ μὲν ἀνθρωπίνῃ, ἢ σκόβα
 σὸν πᾶν ἀπονέμει, τῇ δὲ θεῇ, τῇ φύσει πᾶν
 παγινόμενα. ἀριστὰ δὲ καὶ γίνεσθαι εἴπειν εἰδ
 ξον, ἀριστοτέχναν ὃν θεὸν προσεπών.

84. Μετέφμε δὲ καὶ ἐπ' ἐκεῖνο ὅ οὐ τῇ μετὰ τοῦ
 φυσικῆς πραγματείας πέντων που φαυλότατα
 εἰρημοῖον. ὅνως γὰρ ζητήματός, πότερα ἀπαν
 τα εἴς ἀνάγκης γίγνεται; ἢ ἐστὶν ἃ καὶ οὐκ εἴς
 ἀνάγκης γιγνώμενα πῶν γιγνομένων. καὶ τῶν

ὅτι ἀνάγκη ἀπαιτοῦται τιθεμένων γίνεσθαι ἐκ
 δυοῖν αὐτῶν ἀξιοματόν διακινῶσαι πειρωμέν-
 ναν, οὗτος μὲν τοῦ, ἅπαν ᾧ γιγνόμενον ὑπὸ αἰτίας
 τινὸς ἀναγκαιὸν εἶναι γίνεσθαι, ἑτέρου δὲ τοῦ,
 ἅπαν αἴτιον ὅτι ἂν ὁρῶν, ἀνάγκη τε καὶ ὁρῶ-
 μόνος αὐτῷ ὁρᾶν, Ἀριστοτέλης σωροῶν τὴν ἀ-
 νάγκην τοῦ, τοῦτοιν κημόνιν, ἅπαντα ὅτι ἀνάγ-
 κης γίνεσθαι, συμπεραίνεσθαι, ἵνα μὴ ῥῶσιν
 συγχαρήσῃ, θαύτερον τῆς ἀντιφάσεως μόριον
 λαμβάνων ὡς δὲ ἔμπεδον, καὶ τιθεὶς εἶναι
 εἶσιν αὐτῶν γιγνομένων καὶ ὅτι ἀνάγκης γιγνό-
 μονα, κατὰ θαύτερον τοῖν ἀξιοματόν χωρεῖ. καὶ
 ᾧ μὲν ἅπαν αἴτιον ὅτι ἂν ὁρῶν, ἀνάγκη τε καὶ
 ὁρῶμονος ὁρᾶν, οὐκ ἀναίρεται. ἥδη γὰρ αὐτῶν
 φθάσας κατὰ κέχρηται οὐ τοῖς περὶ αἰτίας καὶ
 νήσεως λόγοις, αὐτὸς οὖν αὐτὸν περιφανε-
 ραται περιέτρεπεν ἢ ῥῶσιν ἀνήγει. κατὰ δὲ δὴ
 τοῦ λοιποῦ χωρεῖ, καὶ ἀξιοῖ γίνεσθαι τῶν γι-
 γνομένων πινὰ καὶ αἰτίου χωρὶς, ἀξιομα ἀνα-
 ρῶν οὐδονὶ ὅτῳ, οὐ σφῶν, οὐκ ἰδιώτῃ οὐ παν-
 τὸς μᾶλλον ἔμπεδον εἶναι δοκῶν, πλῶν γε δὴ
 αὐτοῦ, ὡς εἰσιν, Ἀριστοτέλους. καίτοι αὐτὸς
 Ἀριστοτέλης ἀξιοῖ, ἅπαν ᾧ κινούμενον ὑπότινος
 κινεῖσθαι. ἐγὼ δὲ ᾧ μὲν καὶ ῥῶσιν δι' ἐκείνοιο
 σκύνει μᾶλλον, ἢ αὐτὸ δι' αὐτό. ἐπεὶ γὰρ πᾶν ᾧ

κινούμενον γίγνεται ταύτη ἢ κινῆται, (ἐκεί-
νον γὰρ τῶν οὐ τῶν κινουμένων κινήματος γούε-
σις τις,) ἅπαν δὲ τὸ γιγνόμενον ὑπὸ αἰτίου τινὸς
κὺς γίγνεται, καὶ ἅπαν τὸ κινούμενον ὑπὸ τι-
νος αἰτίου κινεῖτο ἂν. ὁ δὲ ἐκείνο ἀναγκῶν,
τοῦτ' ἐμπεδόν οἶεται εἶσι εἰσωτῶ ἔσεσθαι. καὶ
οὐ σωροῦ καὶ τὴν τοῦ θεοῦ δόξαν, τούτου τ'
ἀξιώματός ἀναγκασμοῦ, ἀδυνάτεον γιγνόμε-
νῳ. διὸ λοιγὰ ἔστι οἱ ἄνθρωποι διὰ τούτου τοῦ
ἀξιώματος τὴν πρώτην καὶ προχωροτάτην τ'
θεοῦ δόξαν λαμβάνοντες. ἐπεὶ γὰρ φαίνε-
ται ἔστι ἅ τῶν οὐ τῶν οὐρανῶ γιγνόμε-
να οὐ τὰς αἰτίας φανεράς ἔχοντα, οἱ ἄνθρω-
ποι, ἅτε ἅπαν τὸ γιγνόμενον ὑπὸ αἰτίου τινὸς
γίνεσθαι γίνεσθαι ἀξιουμένους, ἐπὶ τὴν τοῦ θεοῦ
δόξαν ἀναφέρονται. ἔδει δ' οὐδ' εἰς αὐτὴν ἄρισ-
τοτέλη, καὶ τίποτε ἄρα ἐστὶν ἐκείνο τὸ ἀπὸ αἰ-
τίου γιγνόμενον, καὶ μὴ ἀπλῶς οὐτως ἔπειν.
ἀλλ' ἐξ αὐτοῦ ἴσως, τὸ βουλοῦσθαι, οὐκ καὶ
αὐτοῦ ἁριστοτέλους οὐ τοῖς περὶ ἐγκυρίαις
αὐτοῦ βιβλίοις φάσκοντος. ὁρῶμεν γὰρ ὡς
ἔστιν ἀρχὴ τῶν ἐσπομένων καὶ ἀπὸ τοῦ βου-
λοῦσθαι καὶ ἀπὸ τοῦ πράττειν. ἀλλὰ καὶ
τοῦτο ψεύδεται περιφανῶς. οὐ γὰρ ἀρ-
χὴ τὸ βουλοῦσθαι τῶν ἐσπομένων, ἀλλ' αἰ-

τῶν μόνων ἐστίν ὧν, ἀρχὴ δ' αὖ αὐτῶν, ὃ βού-
 λυεῖσθαι οὐ πάντων, φαινομένων καὶ τῶν
 βου προτέρων αἰτιῶν, τῶν περιστατικών ἡμᾶς
 πραγμάτων. δὴ λαγὺρ δὴ, ὅτι μὴ περισσύντων
 ἡμᾶς πραγμάτων βιούτων τινῶν, οἷον δόξαν
 ἡμῖν ὡς βουλόμην εἶναι παρὰ τὴν οὐδ' αὖ βου-
 λούσασθαι. ἀλλὰ ἴδμεν μὲν αὐτῶν βιούτων.
 ἡμῖν δὲ διακτεῖν καὶ οὐ βούβου βούλῃς ἡμᾶς τῇ
 ἀκαρτέσει, ἀριστοτέλει οὐδὲν ἦτον αὐτῶν ὑφ' αὐτῶν
 περιτρεπόμενον. οὐδὲ μὲν ὡς ἐργεῖν ἐκ διου-
 νάμεως μεταβάλλειν ἀριστοτέλης ἀξιοῖ, μὴ ἐτέ-
 ρας αὐτῶν προτέρων ὡς ἐργεῖν πρὸς ἴδμεν κεν-
 νημίας. καὶ βούτῳ τε χρώμενος οὐ βούλῃς περὶ αὐ-
 τοῦ κινήσεως λόγους τῶν ἀξιαμάτων, καὶ θατέρω,
 τῶν, ἅπαν αἰτίων ἀνάγκη δοῶν ὅτι αὐτῶν ἀνάγκη
 ξίου τι, τὴν αἰτίαν κίνησιν συμπεραίνει. οὐκοῦν
 εἴ τι γίγνοιτο τῶν γιγνομένων ἐκ διωνάμεως πον-
 εῖς ὡς ἐργεῖν μεταβάλλει. εἰς ἣν οὐ ποτ' αὖ μετα-
 βάλλοι, καὶ οὐχ ἐτέρας προτέρων ὡς ἐργεῖν τῶν
 τῶν αὐτῶν τῶν μεταβολῶν ἀπειρασμοῦς. ἡ δὲ
 καὶ τῆς γονέσεως αὐτῶν ἐστὶν αἰτία. καὶ οὐ ποτ' οὐ
 δοτιοῦν αὖ γένοιτο αἰτίου χωρὶς. καὶ δὴ λόγος
 ἐστὶν ἀριστοτέλης οὐ τῇ τὰ μὲν τὰ φυσικὰ αὐ-
 τῶν πραγμάτων, τὰς πολλὰς τῶν ἐαυτοῦ ἀμα-
 θιῶν συμφορῶν, ἴδμεν πῶς φαυλότατον πάντων

των ῥημάτων .
 10 Εὐνήδες δ' αὐτοῦ καὶ ὅ τῇ φυσικῇ ἐκείνῳ ,
 ὅτι τὴν κίνησιν μὴ συγχωρεῖν διττῶς εἶναι καὶ
 ὁμῶνυμον , τὴν μὲν ὁρασηκίνησιν καὶ ὅ τῇ
 κινουμένῳ , τὴν δὲ παρρητικῶς καὶ ὅ τῇ κινου-
 μένῳ . καὶ τοὶ τῶν γε διωκόμενων τῶν περὶ κίνη-
 σιν διττῶν , ἢ μὲν κινητικῇ καὶ ὅ τῇ κινήσονται , ἢ δὲ
 παρρητικῇ καὶ ὅ τῇ κινήσονται , δι' οὗ αὖ καὶ
 ἐνέργειαν ταύτην ἐκτέρεα καὶ ἀλλήλων ἀπο-
 διδύναμι , τῇ μὲν κινητικῇ διωκόμεν τὴν ὁρασηκί-
 νησιν , τῇ δὲ κινητῇ τὴν παρρητικῇ . ἀλλὰ δι-
 διδύναμι , μὴ ἢ ὁρασηκὶ αὐτῇ κίνησις κίνησις οὐσὶ
 ἐξ ὧς οὐ κινήσεται . ἀλλ' ἐξ ὧς δι' αὐτῶς ; τί
 γὰρ ὅ καλῶς τὴν ὁρασηκίαν ταύτην κίνησιν καὶ
 κινουμένων αὐτῇ μὴ κινήσεται ; ὅτι ποτε τοῦ κί-
 νουμένου ἀκινήτου ; τὴν μὲν γὰρ παρρητικῇ οὐκ
 οἶόν τε . τῇ δὲ ὁρασηκῇ τί . ἔσται ὅτι ἐμποδίων . ὅ
 τοῦτοισι ἡμεῖς Ἀριστοτέλει ἀμαθάνοντα ἀπεφά-
 νομον , οὐ πάντως αὐτοῦ , τὰ δὲ μέγιστα καὶ κυ-
 ριώτατα αὖ πρὸς ἀλλήλων αὐτῶν καὶ τοὺς περὶ
 πλάτωνος διαφέρεται , ἐκλεξάντες .

Digitized by Google

τὰ δ' οὐ περαίνονται, ἀνεμέσῳ, ἐπεὶ καὶ οὐ τῷ
 ἡρημονίᾳ ἐστὶν οἷος οὐδὲν πλάττειν σωρηκότες
 Ἀριστοτέλει τέως αὐτὸν ὑφ' αὐτοῦ περιτρεπόμε-
 νον ἐπειδεδείχαμεν. Γρῶτον μὲν αὖτε ἐκείνο ἐ-
 λεγκτέον ψευδόμενον αὐτὸν, ὅτι δὴ πρῶτους τῷ
 μετὰ σωκράτη φησὶν ἄρξαι τοῦ περὶ ἡδῶν βούτου
 λόγου τὸν Πλάτωνα δηλονότι λέγων. φαίνονται
 δὲ καὶ πρὸ Πλάτωνος οἱ Γυναικόμενοι ταύτῃ χρώ-
 μοι τῇ δόξῃ, ὥς ἐκ τοῦ Τιμαίου τοῦ Λοκροῦ
 βιβλίου ἐστὶ λαβεῖν. τὸν γὰρ οὐρανὸν τόνδε συ-
 νίστησι νοῦ τοῦ περαδείγματος τοῦ ἰδανικου ἡσ-
 μου ἡκόνα. καὶ ἔστι μὲν οὕτω. ἐκείνο δὲ πῶς
 οὐκ ἀδικεῖ; οὐ σωάνυμα ἀλλ' ὁμάνυμα τοῖς αἰ-
 σθητοῖς τὰ εἶδη τιθεμένου πῶν γε εἶδη ἀξιωμα-
 τῶν εἶναι, αὐτὸς βιαζόμενος σωάνυμα ἀποφαί-
 νει. οὐ γὰρ τῷ τὰ μὲν αἰσθητὰ εἶναι, φησὶ, τὰ δὲ
 φθαρτὰ οὐ σωάνυμα εἶναι, ἐπεὶ καὶ τὸ πολυ-
 χρόνιον λελυκέν τῷ ἐφημερίῳ οὐδ' οὐ γὰρ ἡπτόν συ-
 νάνυμον. οὐ γὰρ ὡς Ἀριστοτέλης, ὅτι τῷ ἐφημερίῳ
 λελυκὲν τὸ πολυχρόνιον μὲν, πεπερασμένον δ' οὐ-
 πωσδὲ ποτε ἔχον τὴν ὑπαρξίν καὶ διὰ τούτου συμ-
 μελητὶ σωάνυμον, κατὰ τούτου καὶ τὸ φθαρτὸν
 τῷ ἀφθαρτῷ καὶ οὐδ' ἀμὴ μελητῷ σωάνυ-
 μον εἶναι. καὶ πῶς σοὶ τὸ τοιοῦτον συμπεραίνει-
 ται; πόθεν δ' ἑμαυτοὺς μελητὰ ἀσυμβλήτως

παρὰ βάλαν, καὶ πεῖται ὁ συμβαίνων ἐπὶ τῷ συμ-
 βλητῶν καὶ πὶ τῷ συμβλητῶν ἀξιοῦν, συμβαίνοντι
 ἢ γάρ τις ἐκείνων ἀκούσειον, ὡς οὐ τῇ ἀποδιδκτικῇ
 περὶ ἀποδείξεως ἀκριβεῖς ἀκριβολογῇ, ἔπειτα
 ἄντε οἱ ἡθείη, ἔπειτα ψυχρῶς αὐτὴ καὶ φάλας ἀνέ-
 ξεοῦ διδκνωῖαι περὶ τοῦ ἄν προόσιο, ἡμεῖς δὲ γε-
 ῖσκον μὲν ὁ μόνυ μα τῶν αἰ διηδῶν τῷ τὰ εἶδη τι
 θεμονῶς εἶν τε ἀξιοῦν τας καὶ καλοῦν τας, οὐ μὲν
 ἀλλὰ καὶ διείσομον οὐδ' ἄλλως οὐδ' ἂν αὐτὰ τίθεοῦ
 εἰς ὡς περὶ ὑποτίθοντες, παρὰ δειγμάτων ἢ δκόνων
 τῷ αἰ διητ τὰ νοητὰ ὑποτίθοντες, ἡκίνα δὲ παρὰ
 διείγματι πῶς ἀντις συμμένον εἶν ἀξιώσειον ἢ
 μὴ καὶ τὸ ἀνδρῶν τὰ τὸ λυσάνδρου τῷ λυσάνδρου
 συμμένον εἶν ἀξιώσειε, καὶ τὸ ἡρακλῆος τῷ ἡρα-
 κλῆϊ; ἀλλὰ, φησὶν Ἀριστοτέλης, κατὰ τὸ γὰρ τῷ
 „ λόγους τῷ τῷ ἐπισήμων ἔσται εἶδη πάντων ὅσων περ
 „ καὶ ἐπισήμων ἔσσι, καὶ κατὰ τὸ οὐ ἐπὶ πολλῶν, καὶ τῷ
 „ ἀποφάσεων, κατὰ δὲ τὸ νοεῖν τι, φθορῶντος, τῶν
 „ φθορῶν. τὰ ὅττα ἀσφαῶς μόνπως εἰρητῇ Ἀρι-
 στοτέλει. διὲ δὲ ἡμῶς τὰ ὑπὸ τῷ τὰ εἶδη τι θεμέ-
 νων λεγόμενα πρότερον ἐκ θεμονῶς, οὐ τῷ Ἀριστο-
 τέλεις θιάνοιαν σαφῇ κατὰ τῇ σῇ. τῷ ψυχρῶ φη-
 σὶν οἱ τὰ εἶδη τι θεμονοὶ ἀναλαμβάνουσιν ἐξ ὧς
 ἐπισήμων τῷ οὐ τοῖς αἰ διηδῶν λόγους, ἀκριβε-
 ρον αὐτῷ ἔχοντες καὶ τελειότερον οὐ ἐαυτῇ ἔ-

ἔχον, ἢ οὐ τοῖς αἰσθητοῖς ἔχονσι. ἢ ὅτι τελειώτε-
 ρον ἔχει καὶ ἀκριβέστερον οὐκ ἂν ἀπὸ τῶν αἰσθη-
 τῶν ἴσχειν τὴν ψυχὴν ὅτι μὴ εἶναι οὐ αὐτοῖς. οὐ
 δ' αὖ μὴ δακμὴν ἀλλοθι ὄντα αὐτὴ δὲ αὐτῆς διανοῆς
 αὐτῆς. οὐδὲ γὰρ πεφυκότα τὴν ψυχὴν μὴ δακμὴν ὄν, τι
 διανοῆς αὐτῆς, τὰς γὰρ ψόβους τὴν δόξαν οὐκ ἔστι μὴ ὅτι
 πῶν, ἀλλ' ὅτι πῶν μὴ, ἀλλὰ δὲ κατ' ἄλλων εἴησι
 θέσεις τινὰς οὐ κατὰ τὸ ἔστιν γινομένου. λέγει
 αὐτὴ δὲ ἀφ' ἑτέρας τινὸς φύσεως περὶ τὴν κρείττο-
 νος τε καὶ τελειότερας ἀφῆκεν τῇ ψυχῇ ἢ τελειώτε-
 ρον ἔχει τὴν οὐ τοῖς αἰσθητοῖς λόγων. πρὸς ταῦ-
 τα ἄριστοτέλης, ἢ κατὰ τὸ ἐπιστημῶν φησὶ λόγους
 ὡς δὴ τὴν οὐ τοῖς αἰσθητοῖς τελειότερους, διὲν εἶναι
 τὰ εἶδη, ἔστι καὶ πάντων ὅσων περὶ καὶ ἐπιστημῶν
 εἶδη, κατὰ δὲ τὸ νοεῖν περὶ πινυφθαρόντος, εἶ-
 γε μὴ οὐ εἶναι τῇ ψυχῇ μὴ ὄν, τι νοεῖν, ἔστι καὶ ἐκεί-
 νου φθαρτὴ ἰδίον εἶδος. ἢ δὲ λοιπὸν ἄριστοτέλης, ἢ
 κατὰ τὸ ἐν ἐπὶ πολλῶν, καὶ τὸ ἀποφάσεων, ἐξέλε-
 γόσιν. ἢ καὶ οὐκ ἔστιν εἶναι φασιν αἰτὰ εἶδη πᾶσι
 πολλοῖς οὐ πᾶσι καὶ ἰαυτὴ ἔχει, ἢ ἰαυτὴ ἔχει αὐτοῖς
 ἀπὸ τῆς αὐτομάτης εἶναι. ἢ δὲ ἂν οὐκ ἔστιν εἶναι τεταχθῆ-
 ῖν ὡς αὐτοῦ, ἢ ἡ τριῶν, ἢ καὶ ὡς ἰα. περὶ ἀπὸ τῆς
 αὐτομάτης. διότι ἂν ἄρα ἐκείνοις οὐ πᾶσι καὶ ἰαυτὴ κατὰ
 αὐτὴ ἔχει καὶ ἔχει ταύτην συμβεβηκότος, οὐ πᾶσι
 εἰς αἰετὸν, ἢ τοῖς πολλοῖς ἢ κατὰ αὐτὴν παρέρχεται.

πρὸς τοὺς Ἀριστοτέλους, καὶ κατὰ τὸ οὐ, φησὶν
 ἐπὶ πολλῶν, καὶ τῶν ἀποφάσεων. δηλαδὴ, ὅτι
 κατὰ τὸ οὐτι ἐῖναι τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις τὴν
 ἀνθρωπότητα, διὰ τὴν ἐῖναι καὶ αὐτὴν ἀνθρώπων, τὴν
 ἀνθρωπότητα αὐτοῖς ἰαύτην παρέξον, διότι
 ἐν καὶ τοῖς οὐκ ἀνθρώποις ἐῖναι τι οὐ τὴν
 οὐκ ἀνθρωπότητα αὐτῶν παρέξον. καὶ γὰρ καὶ
 τοῖς οὐτι καὶ ἡ οὐκ ἀνθρωπότης πολλοῖς γε
 οὖσιν, ὡς περὶ καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἢ ἀνθρωπότη
 τος. ταῦτα μὲν οὖν καὶ Ἀριστοτέλους, ἡ μὲν
 τὰν ἀγκη οἶα τε τὰ εἶδη καὶ ὅπως ἔχονται οὐ
 τι θέμενοι ἀξιοῦσιν ἐῖναι πρότερον ἐκδεμοῖς,
 οὐτω πρὸς τοὺς Ἀριστοτέλους ἀπαντᾷ. οὐτω
 γὰρ ἐν σαφέστατα ἐλεγχθεῖν, τὰ μὲν συκοφαν
 τῶν, τὰ δ' οὐδὲν περὶ αἰνῶν. οὐ τοῦδε τοῦ οὐρα
 νοῦ δημιουργὸν προσεχὴ τὸν ἄκρως ἀγαθὸν θεὸν
 οἶ τὰ εἶδη τι θέμενοι ἀξιοῦσιν ἐῖναι, ἀλλ' ἐτέ
 ρας πρότερον φύσεως καὶ οὐσίας ἐκωπῶτε συγ
 γονεσέρας καὶ αἰωνίας αἰετὲ καὶ κατ' αὐτὰ
 ὡσαύτως ἐχούσης. τὸν δ' οὐκ ὡν τόνδε δι' ἐκεί
 νης ἡδὴ τῆς οὐσίας καὶ οὐ κατ' αὐτὸν δι' αὐτοῦ
 διεδημιουργηκόαι. ἐκείνῳ τε τὴν οὐσίαν ἐς οὐκ
 τενοῖ τὸν κόσμον σωιστάσιν, ἐν ᾧ Λακρός Τίμαιος
 ἰδανικὸν καλεῖ, δηλαδὴ ἡδὴ τὸν, καὶ ἐκπαίντων
 τε καὶ παρὰ τοῖς ἡδὴ σωτισθεῖς νῶν τε τῶν
 αὐτῶν,

αὐτῶν, οἱ αὖ τῶν ἑλκυσμάτων τοῦ τῆς νοητῆς, ὅν τι
 λεώτατον ἐφασκισινουῶ, τὰ δὲ περὶ αὐτῆς καὶ
 τὰ πάντων ἡγεμονίας μὲν ἢ ἀγαθὸν θεὸν αὐτῶν
 τῶν προέμεντες. Ἰσχυρὸν ὅν νοῦν περικλείεσθαι
 τῶν καὶ ἐκ τῆς νοητῆς κόσμου κεχρημένον, ὅν οὐκ
 ὄν τόνδε καὶ κόσμον αἰσθητὴν διεδημιουργή-
 ναι. ἔπειτα τε ὅν αἰσθητὴν τόνδε κόσμον τοῦ νοη-
 τοῦ ἡγεμονίας, καὶ τὰ ὅλον καὶ μέρος οὐδὲν ὅτι καὶ
 οὐκ ἐκείθεν ἔχοντα τῶν αἰτίου διανομοῦσαν. διὰ
 οὗ αἰτίου ἀπαντα τὰ ὄντα τε καὶ γιγνόμε-
 να. τελέσεις δὲ καὶ ἀποκλύματα καὶ ὅτι ἂν πρὸς
 τὸ μὴ ὄν ἡδὴ ἀποπίπτῃ οὐδὲ αἰτίου διανομοῦσαν. ἀλλ' αἰ-
 τίου μάλλον ἀπολείπει ἑαυτὸν ἀποβαίνειν. οὐδὲ
 δὴ τὰς ἀποφάσεις. τῶν γὰρ τοῦ τῶν καὶ τὰ
 σεων τῶν ἀντικειμένων αἰτίου καὶ ἑαυτὸς
 ἀπολείπειται, ἀποφάσεις ἀποβαίνειν. οὐδέ γε
 τῶν καὶ τὰ συμβεβηκὸς τῆς γιγνομένης οὐτι
 ἐκεί αἰτίον ἔπαι. καὶ γὰρ τῆς αἰτίας ἑαυτὸς
 ἐκείνων αἰτίαν σωδὲρ ἀποβαίνειν, ὡς ἐκεί-
 στον ἐκείσε ἀναφέρεται, καὶ οὐκ οὐτι ἔπαι ἐ-
 κεί τὸ τῶν τοιούτων αἰτίον. οὐδέ γε τῶν ἀπεί-
 ρων οὐτι καὶ ἐκείτον ἐκεί ἔπαι αἰτίον, ἀλλ' ἐν τῇ
 πάντων τῶν τῆς αἰτίας ἀπειρίαν ἡδὴ ἐκπιπτόν-
 των ἐκεί ἔπαι τὸ αἰτίον εἶδος. οὐδὲ γὰρ ἀ-
 πειρίας τῆς καὶ τὸ πρὸς τοῖς ἐκεί μελεῖναι.

ἐλάτ τῶ μὲν ὑπερουσίῳ θεῷ, οὐ δ' ἔλατος ἀλλή-
λους. ἄκρως γὰρ δὴ οὐ αὐτὸν εἶναι. τῶ δ' ἔ-
καστῶ τουτ' ὁ διακρίσκει ἀλλήλους μὲν οὐ εἶναι, πε-
περασμένον δ' αὐτὸ εἶναι καὶ οὐδ' ἀκμῇ ἄπειρον,
οὐτε δυνάμει οὐτε ἔργῳ. τῶ δ' αἰσθητῶ τῶ δ' ἐ-
κτάκῳ τὴν ἄπειρίαν ἥδη ὡς οὐδέ ἔχεται ἔγγε-
γονόαι διὰ τὴν ὕλην, ἢ πρότερος ἢ ἄπειρον πρό-
τερον, ἐκείθον μὲν καὶ τοῦτ' ἔχουσιν τὴν
αἰτίαν οὐ μόντοι καὶ κεῖ ἄπειρον οὔσιν. οὐδ' ἔγωγε
τῶν τῆδε λόγων, ἄλογον καὶ κεῖ εἶναι ἢ εἶδος,
οὐδέ γε τῶν κινουμένων κινούμενον. τῶν γὰρ μὲν
τῆδε οὔσων, τῶν τε ταῖς οὐσίαις κινουμένων
προσόντων καὶ σχέσεων ἐκεῖ εἶναι τὰ εἰρητε
καὶ παραδείγματα. τῶν μὲν σχέσεων, ὅτι
οὐδ' ἔγωγε καὶ κεῖ ἄσχετα πρὸς ἄλληλα. τῶν
οὖν ἐκεῖ σχέσεων ταῖς τῆδε δεῖ εἶναι ἄκρ-
ως. τῶν δ' ἐκ προσόντων, ὅτι οὐδ' ἄνδρ' προ-
σόντων τὰ κεῖ. τοῦ μὲν γὰρ ὑπερουσίου οὐδὲς
ἄτε ἄκρως οὐδὲς ὄντως οὐτε οὐσίαν, οὐτε προ-
σόν, οὐτε οὐέργειαν, οὐτε δυνάμιν διακεκρί-
σται. τῶν δ' ἐκ τῶν τε καὶ τῶν ζώων ἄτε οὐκ
ἐκείνῳ περισπουμώων, προσόντα μὲν οὐσίαις
διακεκρίσται, οὐδ' ὁργείας δ' ἐκ δυνάμιν οὐδέ-
πω, ἀλλὰ τοῖς τῆδε ἥδη πρὸς τῇ ἐτέρᾳ καὶ
ταύτῃ τὴν διακρίσιν ἀποδιδοῦναι. ὡς τ' ἂν

τὰ καὶ μέσως πῶς ἔχει τοῦ τε ὑπερουσιῶ οὐδὲ
 καὶ τῶν τῆδε καὶ αἰδητῶν. οἷα μὲν οὖν καὶ ὅπως
 ἔχοντα τὰ εἶδη, οἷα τιθέμενοι ἀξιοῦσι εἶναι,
 εἴηται ἢ μὴ ὡς διὰ βραχυτάτων τε καὶ οὐκ
 φελακίους εἶπεν. πρὸς οὖν τὰ ἄρματα λουεῖται
 ἅπαντα τὰ ἐν εἶδη. καὶ τὰς τοῦ τοῦ δόξου
 τῶν ἐπισημῶν, εἰς τὰ εἶδη πάντων ὅσων περὶ καὶ
 ἐπισημῶν εἶσιν, εἴπερ ἐπισημῶν τῶν καὶ οὐκ
 εἰς εἶδη. καὶ εἴω πάντων τῶν καὶ οὐκ
 τῶν εἶδη, οὐκ οἷα τὰ εἶδη τιθέμενοι ἀκρίβως
 καὶ ἅπαντων τούτων φάναι εἶναι εἶδη, οὐ μὴ
 τοι ὁσούτως πάντων. ἀλλὰ πᾶν μὲν ἐς πεπε-
 ρασμένον εἶδη τὰ τῆδε διακρίνομένων οὐκ ἐκ
 εἶδη, τὸ δὲ ἐς ἀπειρίαν ἢ εἶδη ἐκπιπτόντων, οὐ
 ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἀπείροις. αὐτὴ καὶ τὰ τῆδε
 ἀριθμῶ πάντῃ διὰ τὴν ἀπειρίαν, οὐ ὅτι καὶ εἶδος
 ἐστὶν οὐκ αἰώνιον καὶ καὶ οὐκ ἅπαντα περιέχον
 τὰ τῆδε ἀριθμῶ διακρίνομένως τε καὶ κα-
 θ' αὐτὰ συμβαίνοντα. καὶ ἐπὶ τῶν τοῖς μεγέθεσι
 συμβαινόντων ὁσούτως ἂν, οὐ ὅτι καὶ εἶδος τοῦ
 μεγέθους, καὶ ἀμερές. ἀφ' ὧν τὸ ψυχρὸν ἐμὰ πο-
 μόλις τὸ μαθηματικὸν ἀριθμὸν, καὶ μαθηματικὸν
 μέγεθος ἐκτάδην ὑποδέχεται σκιαῶν καὶ εἶδη
 λανοῦντων ὄντα, καὶ τὰ τῆδε οὐτε ὑδατὶν εἶδη λα-
 καὶ σκιαῶν τὸ αἰδητὸν πρὸς αὐτὰ τὰ αἰδητὰ.

καὶ μὲν δὴ καὶ τὰς ἐπὶ ἀνθρώπων σκολιασὰς ἰα-
τρὰς οὐ τὰ ἐκείνη φασὶν ἀνθρώπου εἶδει κατὰ οὐ πε-
ρίχεσθαι. ὅθεν τῇ διανοίᾳ τοὺς διμυρογνοῦς
ἄλλαι ἄλλους ὑποδεδουλωμένους, καὶ διανοήτῃ πρό-
τερον οὐ ἑαυτοῖς τὰς τῶν σκολιῶν εἶδη ἐκκεν-
θικαί μορφώματα, οὕτω τοῖς αἰσθητοῖς ἐγγε-
ρεῖν. περὶ δὲ τῶν κατὰ συμβεβηκός γενημέ-
νων, εἴ ποτε καὶ τούτων ἐπιτήμητις γούνοιο, εἴπει-
σθῇ τὰς τοιαύτας παλαιόνας αἰτίαν σωφροσύνης
προβαίνει, ὅν αὖ ἐκκενθὶς ἐκείσε ἀναφέρεσθαι,
ἐκείθεν καὶ περὶ τούτων τινὲς ψυχῶν ἐλλαμπ-
μοσύνην κατέχουσιν. ἰαῶνται μὲν οὖν πρὸς τοὺς τ'
ἐπιστημῶν φήσονται λόγους. πρὸς δὲ τὸ κατὰ τὸ
οὐ ἐπὶ πολλῶν, καὶ τῶν ἀποφάσεων, οὐδὲν ἂν
ναγκαῖον συμπεραίνεσθαι φήσονται. τὸ γὰρ τοῖς ἀν-
θρώπου ἐκείνο εἶδος, οἷς μὲν ἂν προσενείμῃ ἑαυ-
τῷ, τούτοις μὲν τοῦ ἀνθρώπου εἶναι αἶτιον εἶναι,
οἷς δ' ἂν μὴ ἑαυτῷ προσενείμῃ, ἰαῶνται δ' οὐκ ἂν
θρώπους λείπεσθαι. πρὸς δὲ τὸ κατενοεῖν τι φθα-
ρούτος, πῶν φθορῶν, ἰσχυρὸν φήσονται εἶναι τὸ
οὐ ἐκείνο εἶδος τὸ ἐπὶ πάνσι τοῖς οὐ τῇ αὐτῇ
ἐδέξαι φθορῶν ὡς περὶ μὴ πρότερον ὅν πα-
ράγον ἐκκενθόν, οὕτω καὶ ἐφθορῶν ἐκκενθόν
κρίνα οὐ ταῖς τῶν νοουμένων ἐπὶ περὶ αὐτῶν,
ψυχῶν ἀνακαταίξον. πρὸς μὲν οὖν ἰαῶνται τ'

Ἀριστοτέλους, τοῦτο οἱ τοὺς εἰδητιζέμενοι φη-
 σουσιν, οὐδὲν ἀπὸ αὐτῶν τῶν ἐαυτῶν ὑποθέσεων λεί-
 γοντες, ἴσμεν δὲ δὴ καὶ ἐπὶ τῶν ἐξῆς τὰ λόγου
 πινὸς ἄξια. ἐπὶ συμβαίνει μὴ τὴν διὰ δὲ πρῶ-
 τῶν εἶναι ἀλλὰ τὴν ἀριθμὸν. καὶ τί, φησὺσι,
 καλύπτει, τὴν μὲν ἐκείνῳ ἀριθμὸν καὶ οὐσίαν καὶ αὐ-
 τῆς τῆς διὰ δὲ πρῶτον εἶναι; τὴν δὲ διὰ δὲ
 αὐτῶν τῆς διὰ δὲ πρῶτον ἀριθμοῦ πρῶτην; ἐπὶ
 φησὶν, ἡμὴν καὶ συμβεβηκὸς τοῦ εἰδητιζέμε-
 τῶν οὐσίαν ἂν εἴη μόνων. ἀλλὰ μὴ ἀπαντα,
 φαίειν ἂν, ἥτοι οὐσίαι ἥσαν, ἡ καὶ συμβεβη-
 κὸς τοῖς οὐσίαις προσεγγίγνεται, εἶχεν ἂν τινα ἴ-
 σως χάραν ὁ φησὶν. νῦν δ' ὄντων τινῶν, ἀλλὰ καὶ
 οὐκ αὐτὰς τοῖς οὐσίαις πρόστι, τί ἐπὶ τοῖς δύνα-
 ται τὸ ἐπιχρῆμα; καίτοι καὶ ἐπὶ αὐτῶν τῶν
 καὶ συμβεβηκὸς γιγνομένων ἐκαστον, πρὸς μὲν
 τὰ προσεχὴ οὐ καὶ αὐτὰ ἐστὶν, ὅλως μόντοι τῶν
 καὶ αὐτὰ οὐ παντὶ πασι ἐστὶν ἀπερὶ ῥαγὸς,
 ἐπεὶ περὶ πλείονων αἰτίων συνῶσθαι τὰ τοιαῦτα
 γίνεσθαι. τοῦτον δ' ἐκαστον καὶ αὐτὸν ὁρᾷ ὅτι
 ἂν ὁρᾷ, οὐδ' ἂν ἐκ τοῦτον ἀποβαίνοντα τοῦ
 καὶ αὐτὸν ἂν παντὶ πασι ἀπερὶ ῥαγὸς εἴη, οὐ
 δ' ἀκοινώνηται πάλιν τὰ καὶ συμβεβηκὸς
 τοῖς καὶ αὐτὰ, ἀλλὰ ἐκείνων καὶ τοῦτον ἐχόμε-
 να, ἐπειδὴν καὶ ὁλυμπίων οὐκ ἐστὶν ὁ ἥλιος

ἐπλήσθη, καὶ τὰ μὲν τὸ τὰς ὀλύμπια σφ' ἐσηκούει ὁ
 ἥλιος οὐκ ὄζει λιπὲν, οὐδέ γε καὶ τὸν ἥλιον ἐκ-
 ραλοῖ πένου τὰς ὀλύμπια σφ' ἐση. ὥς τε ταύτῃ μὲν,
 οὐ καὶ αὐτὸς ὁ ἥλιος τῶν γε ὀλυμπίων οὐεστώτων
 ἐκλείπει, τὰ γε μὴν αἵτια τοῦ τὸν ἥλιον ἐκ-
 λιπεῖν καὶ αὐτὰ τὴν ἐκλείψιν πεποιήκε. καὶ
 ὁ νόμος δὲ ὁ περὶ τῶν ὀλυμπίων καὶ αὐτὸν τὰς
 ὀλύμπια σφ' ὁμοθέτησε. καὶ μὲν δὴ καὶ τοῦ ἐς τὸ
 αὐτὸ συμπεπτακούμεν τὰς τε ὀλύμπια καὶ ἐκλει-
 ψιν τὴν τοῦ ἡλίου τότε συμμετρεῖσθαι πρὸς ἀλ-
 λήλας τὰς ἐκτέρας περὶ τοὺς αἵτιον γέγονε,
 καὶ τοῦτου αὖ ἐπερον ἢ ἑτέρα, ὅν ἐκαστον κα-
 θ' αὐτὸν προσεχὲς ἀπεργάζοιτο ἄν. ὥς τε παύ-
 σαι, φαῖον, Ἀριστέλους, ἅπαντα ἥτοι οὐσίας, ἢ
 καὶ συμβεβηκὸς αὐτῶν προσγινόμενα βιαζό-
 μους ἀποφαίνειν, καὶ τὰ καὶ συμβεβηκὸς
 αὐτῶν τῶν καὶ αὐτὰ πάντα ἀπὸ ῥῆ-
 γνύς. ἐπὶ φησὶν, δὲ μὲν τὸ αὐτὸ εἶδος τῶν τε ἰδιῶν
 καὶ τῶν μετεχόντων, ἔσται π κοινόν. δὲ δὲ μὴ τὸ
 αὐτὸ εἶδος, ὁμώνυμα ἄν εἴη, καὶ οὐκ ἔτ' ἄν οὐ-
 λεμία κοινωνία εἴη αὐτῶν. ἀλλ' οὐτε τοῦ ἐτέ-
 ρου φήσουσι κοινὸν εἶναι εἶδος παρὰδείγματι
 τε καὶ φησὶν, οὐτε δὲ ὁμώνυμα ἐσιν, ὥς περ οὖν
 καὶ ἐσιν, οὐκ ἔτ' ἄν οὐλεμία κοινωνία εἴη αὐ-
 τῶν, ἢ οὐ, φήσουσιν, ὥς Ἀριστέλους, τὰ ὅνα

τὰ ὁμώνυμα ἀξίων εἶναι, καὶ οὐδὲ μίαν αὐτῶν
 τοῖς ἀμύλων κοινωρίαν ἀξιώσεις εἶναι ;
 ἀλλ' ἄτε φήσεις ὅτι οὗτον οὐδ' αὖτις, οὐκ ἀνπατε
 φαίης, ἀλλὰ νῦν γε ὑπὸ βασικανίας τῆς πρὸς
 ἡμᾶς πρᾶσποιῇ ἀγνοεῖν, ὥς τῶν ὁμώνυμων τὰ
 μὲν οὐ κοινωρεῖ ἀμύλοις, τὰ δέ τινι καὶ κοινω
 ρεῖ, καὶ ὁ ἀνδρομαχὸς ὁ λυσάνδρου τῷ λυσάνδρῳ
 οὐκ ἀκοινωνήως, οὐδέ γε ἄκων ἐκείνη τῷ
 ἐαυτῆς παρὰδείγματι. ἐπὶ τίποτε φησι συμ
 βάλλεται τὰ εἶδη, ἢ τοῖς ἀιδίοις τῶν αἰδμη
 τῶν, ἢ τοῖς γιγνομένοις τε καὶ φθαιρομένοις ;
 οὐτε γὰρ κινήσεως ἐστίν, οὐτε μεταβολῆς οὐδέ
 μίαν αἵτια αὐτοῖς. ἐνταῦθα δὴ λὸν πεποίη
 κεν Ἀριστοτέλης, ὅτου ὡς καὶ τοῖς εἰδείοις πολέμει.
 ὑπὲρ γὰρ τοῦ μήτε οἰεσθαι μήτε βούλεσθαι εἶ
 ναι τι τοῖς ἀιδίοις αἵτιον τοῦ εἶναι τε καὶ ὑφίστα
 σθαι, πᾶν γὰρ δὴ τοῦ κινεῖσθαι μόνον τοῖς εἰδείοις
 πολέμει. ἢ τίποτε αὐτῶν βούλεται, τὸ, τίποτε συμ
 βάλλεται τὰ εἶδη ἢ τοῖς ἀιδίοις τῶν αἰδμητῶν, ἢ
 τοῖς γιγνομένοις τε καὶ φθαιρομένοις ; οὐτε γὰρ
 κινήσεως ἐστίν, οὐτε μεταβολῆς οὐδέ μίαν αἵτια
 αὐτοῖς ; ἢ δὴ λὸν ὥς ἐπεὶ τοῖς μὲν γιγνομένοις
 τε καὶ φθαιρομένοις τῶν τε ὁμοειδῶν τὰ γεννῶνται
 καὶ τὴν ἡλίον ἵκανα οἶετο αὐτῶν αἵτια ἀποδύσσειν,
 τὰ δ' ἀιδία τῶν αἰδμητῶν κινεῖσθαι μὲν αὐτῶν

οὐ φησι διὰ τὰς εἰδήσεις διὰ τὴν οὐσίαν καὶ ὅτι ἐπὶ
 οὐκ αἰτεῖται αἰτίου οὐδ' οὐνοῦ διὰ τοῦτο, διὰ τὸ
 τίποτε, φησι, συμβάλλεται αὐτοῖς τὰς εἰδήσεις;
 ἀλλὰ φαίη ἄν τις, ὡς τῶν πρὸς βυτὰ ἴφ' ἑαυτῶν
 ἴφ' αἰτεῖται τὴν αὐτὴν προσήκειν τὴν αἰτίαν.
 ἀλλὰ ὅτι αἱ αἰτίαι αὐτὰς ἀνείη ἂν εἶπεν, ἄριστον
 τέλος δι' οὐκ ἔστιν εἶπεν. διὰ τί; ὅτι αὐτὸς ἂν ὕ-
 φ' αὐτοῦ περιτρεχέειν εἰς ὅτι αἰτεῖται. πᾶσι θά-
 νον γὰρ διὰ τοῦτον τῶν αὐτῶν πρὸς κειμένων,
 ἢ διὰ τοῦτον οὐ τῶν αὐτῶν θάφ' αὐτὸς κινήσεις ἀπὸ
 τοῦτο τοῦτο καὶ οὐκ ἐκινῶν ἀπὸ τοῦτο, ἀλλὰ ἀλλοῦ ἀλλοῦ
 κινήσει κινήσει ἐκείνησιν; ἢ δὴ λὸν διὰ, ὅτι δι' ἐ-
 κείνο ὅτι ἀξίωμα, καὶ ἐκείνο ἐκείνησιν οὐκ αἰτεῖται
 τοῦτο ἀξίωμα. οὐσίαις ἐκείνησιν τὰς παρὰ τοῦτον,
 εἴη ἐπὶ αὐτῶν ὅλως αἰτίον, ὡς εἶπεν; ἢ δὲ,
 ὅτι ἀκίνητος ἐκείνησιν παρὰ τοῦτον; οὐ γὰρ ἂν πᾶσι
 πᾶσι ἀπὸ τοῦτον καὶ αὐτὸς παρὰ τοῦτον
 ἦν αὐτῶν. καὶ οὐτως ἂν τῶν τῶν ἀπὸ τοῦτον λόγῳ καὶ
 αὐτὸς οὐκ ἐκείνησιν αὐτῶν αὐτῶν. νῦν δὲ δὴ λὸν
 ἔστιν οὐκ αἰόμενος ἐπὶ αὐτῶν αἰτίον αὐτῶν παρὰ
 τοῦτον, ἀλλὰ οὐτως καὶ τοῦτον αὐτὸς αὐτὸς
 καὶ τοῦτον κινήσει μόνον πρὸς τὸ τέλος
 καὶ τὸν θάφ'. ἀλλὰ μὲν, φησὶν, οὐτε πρὸς τὴν
 ἐκείνησιν οὐδὲν βοηθεῖ τὴν τῶν ἀλλων. οὐ γὰρ
 οὐσίαις ἐκείνησιν αὐτῶν. οὐ γὰρ αὐτῶν αὐτῶν, οὐτ' ἔ-

ἢ εἶναι καὶ οὐκ ὑπάρχοντα ἡ τοῖς μετέχουσιν. τίς
 ποτ' οὕτω περὶ θεόνος ἀμεινον διαγνώσεται ;
 ἀλλ' οὐχ ὁ καὶ ἡ παρὰδείγματα θεῶν ; οὐ γάρ
 που ὁ ῥῆτορ ἀγνοῶν τῶν θεῶν ὅτι δι' ἰσοῦ περὶ
 τῆς θεόνος διαγνοίη ἄν. πῶς δ' οὐδέ τις ἢ εἶναι
 τοῖς ἄλλοις βοηθῇ ἄν, καὶ μὴ οὐκ ὑπάρχει, εἴ γε
 αἰτια εἴη αὐτῶν. Ἐπὶ φησὶν, οὐ μόνον τῶν
 αἰδητῶν παρὰδείγματα τὰ εἶδη ἄλλα καὶ αὐ-
 τῶν, οἷον ἡ γούος τῶν ὡς γούους θεῶν. ὥστε
 ἡ αὐτὴ ἔστι παρὰδείγματα καὶ θεῶν. ἀλλ' ἢ μὲν
 τῶν αὐτῶν τοῦ αὐτοῦ παρὰδείγματι τε καὶ θεῶν
 εἶναι σωείβαινον, εἰς ἄτοπον ἄντι τῶν ὄντι ἀπο-
 γετο ὁ λόγος, ὡς αὐτὸν ἄν ἡ τῶν αὐτῶν τοῦ αὐτοῦ
 μείζονί τε ἄμα εἶναι καὶ μείονι σωείβαινον.
 νυνὶ δὲ τί κωλύει ἡ αὐτὴ ἐπεὶ μὲν θεῶν, ἐπε-
 ρου δὲ παρὰδείγματα εἶναι ; ἢ οὐκ ἀνδροκάντος
 θεόνος ὄντος θεῶν ἀφωγράφος ἡράττει, καὶ τῶν
 τῆς ἐπὶ οὐκ ὕδατι εἰδῶλον ἄντι γούωτο ; ἀλλὰ
 ῥῆτορ μὲν Ἀριστοτέλους τοιοῦτο ἡ περὶ τῆς.
 ἐφ' ἑπερὶ δ' αὐτοῦ μετίωμον. Ἐπὶ φησὶ τῶν
 τε θεῶν ὄντων ὅμως οὐ γίνεται τὰ γινόμενα
 ἄν μὴ ἢ ἡ κινήσων. καὶ πολλὰ γίνεται ἑπερ-
 οἷον οἰκία καὶ διακτύλιος, ὧν οὐ φασιν εἶναι εἰ-
 δη. ὥστε δῆλον ὅτι οὐδέχεται καὶ κινῆσαι ὧν φαν-
 οῖν ἰδέας εἶναι, καὶ εἶναι καὶ γίνεσθαι δια-

βοιάυτας αἰτίας οἷας καὶ τὰ ἐκινούτα νυν·
ἀλλ' οὐδὲ τὰ εἶδη· ἀλλ' οὐδὲ ταῦτα φησὶν
σιν οἱ τὰ εἶδη τι θέμονοι ἀνδρὶ παραδείγματων
γίγνεσθαι ἢ καὶ μὴ κατ' ἐαυτοὺς ὑφεικνύτων·
γίγνεται γὰρ διὰ τὰ νοητὰ τὰ οὐ τῶν δημιουργ
γῶν ταῖς ψυχαῖς ἐκείνων παραδείγματα·
δεῖ δὲ πού, φησὶν, καὶ τὰ δῆπου γιγνόμενα,
οὐ μόνον οὐ χέρονι τῶν σκόλας τούτων αἰτίας
χρᾶσθαι γίγνεσθαι, ἀλλ' οὐδὲ ἴση, ἀλλ' ἄτε κρεί
ττω καὶ τῶν ὄντων, κρείττονι καὶ τῇ αἰτίᾳ χρῆσθαι.
ἀλλὰ φαίη ἂν ἴσως Ἀριστοτέλης, οὐ τῶν ἡλίου
νῦν καὶ τούτων παραδείγματα ὑφεικνύει, καὶ
οὐκ ἔτι δεῖν ἐτέρου παραδείγματος κατ' ἐαυτὸν
ὑφεικνύει οὐδέν· δῆλον γὰρ ὡς ᾗ ἡλίον ἢ
γιγνασκῶν τῆς γενέσεως Ἀριστοτέλης αἰτίαν τί
θετα· πρὸς αὐτὸν ταῦτα πού οἱ τὰ εἶδη τι θέ
μονοι ἐροῦσιν, ἀλλ' ἢ μὲν ἐσθῶμον, ὥς Ἀριστοτέ
λης, ὡς σαυτοῦ τὰ τε σκόλας ταῦτα ὑπὸ τῶν
σφετέρων δημιουργῶν δημιουργούμενα καὶ τὰ
φύσει γιγνόμενα, ὑπὸ τοῦ ἡλίου, συνεχωρούμε
νον ἄνιστον τῶ λόγῳ· νυνὶ δὲ ἐσθῶμον τὸ μὲν σκόλα
ς ταῦτα, ἕως μὲν ἂν ὑπὸ τῶν δημιουργῶν δι
μουργεῖται παρόντων καὶ αἰτιομένων τῶν ἐρ
γῶν καὶ αὐτὰ προχωρούμενα εἰς τὴν τελειότη
τα τὴν ἐαυτῶν, καὶ καταλείφονται δ' ἡμετέροις

ὑπὸ τῶν δημιουργούντων, οὐκ ἐπὶ προχωροῦν-
 τα ἐς οὐδέν, ἀλλὰ τῶν δημιουργούντων οὐ τὰς
 χεῖρας μόνον ἀλλὰ καὶ τὰ παραδείγματα
 ταῦτα ἐαυτοῖς συναποφερόντων. τῶν δὲ φύ-
 σει γιγνομένων τὰ πλείστα ὁρῶμεν καὶ τοῦ ἡ-
 λίου ἀποκεχωρηκότος αὐτὰ ἐπὶ ἐς τὴν τελευ-
 τητὰ τὴν ἐκ τῶν προχωροῦντα, ὃ μάλιστα οὐ
 ὅσον γίγνεται οὐ τοῖς ταχὺ τελευτούμενοις φύ-
 τοις τε καὶ κερποῖς. ἀλλὰ καὶ νύκτωρ οὐδὲν ἢ ἴσον
 ἢ μεθ' ἡμέραν φαίνεται τελευτούμενα. ὅτι μὲν οὖν
 ἡλίου νοῦν, οὐκ ἂν αὐτὰ ἐπὶ τελευτῇ. οὐ γὰρ
 ἂν τοῖς μεθεκτοῖς πύτους νοῦς ἀνδρῶν τῶν σφίσι
 συνόντων σώματων οὐ δοτιοῦν ὁρᾶν ἐς τὴν ἐπε-
 σώματα. τὰ δὲ σώματα πάντα καὶ θέσεως τι-
 νὸς δεῖσθαι καὶ σχήματος πρὸς τὰ πεισόμενα.
 ὅσα τότ' ἂν ὅτι ἡλίον πρὸς αὐτὰ μηκέτι ἔχον-
 ῶς τε μηκέτι ὑπὸ τοῦ ἡλίου τότ' ἂν τὰ τοιαῦ-
 τα τελευτούμενα, οὐδ' ἂν αὐτὰ δι' αὐτὰ τελευ-
 τοῦ. οὐδὲ μέλαν ἢ δύναμιν ἐς οὐδέ γεραν προχω-
 ρεῖν μὴ οὐχ ὑφ' ἐτέρας οὐεργείας προεμβαζομέ-
 νων. οὐδ' αὖτ' ὅτι διωάμει τέλειον ἢ ἐργῶ ποτε
 τέλειον γίγνεσθαι μὴ οὐχ ὑφ' ἐτέρου τοῦ ἐργῶ πε-
 λεωτέρου προεμβαζόμενον. διὰ ταῦτα ἡμεῖς, φη-
 σουσι, τὴν οὐεργίαν ταύτην ἢ τότε δὴ τὰ τοιαῦ-
 τα τελευτῶσιν τοῖς εἰδέναι τούτοις ἀπογέμοις.

καὶ διχῇ τὰ σύμπαντα χωρίζει εἶδη διακριοῦ-
τες εἰς τέσσαρα αὐτὰ δ' αὐτῶν τὰ ἔργα ὀξε-
ραῖσθαι, εἰς τε οὐχ ὡς αὐτὸς ἰκανὰ, ἐκεῖνα μὲν
τοῖς τῇ διὰ δ' ἰδίῳις παρεδείγματά τε καὶ αἰτια-
εἰσάγον, ταῦτα δὲ τοῖς τῇ διὰ φθορῶν, διό-
μονα μὲν καὶ τῆς ἡλίου σωεργείας τὴν ὕλην αὐ-
τοῖς προσάγοντες, ἐπειδὴ δὲ λάβοιτο τῆς ὕλης,
σβῶντα καὶ αὐτὰ δ' αὐτῶν ἐπὶ εἰς αὐτὴν. καὶ
οὐ καὶνοποιῶν, φήσουσιν, οὐδ' αἰτίας καὶνῶν,
ὥς σὺ φῆς, ἐφ' ὅλῳ σκομον, ἀλλὰ τὸν τῶν αἰτιῶν
λόγον ἡμεῖς μὲν ἀπλήρη τοῖς οὖσι ἀποδίδωμεν,
σὺ δ' οὐ διεῖ. διελὼν γάρ που καὶ σὺ εἰς τέττα-
ρα τὰ τῶν αἰτιῶν εἶδη, τοῖς μὲν τρισὶ φαίνει
εἶδη καὶ αὐτὸς χρώματος, τῶν τελικῶν, καὶ τῶν τῆς
κινήσεως ἀρχικῶν, καὶ τῶν ὕλικῶν, τῶν δ' ἐγγελοῦ-
σιν τῶν ἰσχυρῶν οὐ πένυται. ἢ γὰρ τοῖς τῶν αἰ-
τιῶν ἐκείνων φύσεις εἶδος τοῦτ' ἐπ' ἑνά σοι τὸ
τοιοῦτον αἶπον, ὅσον μούπου σαρφέστατα οὐκ ἐ-
στιν αἶπον, ἀλλ' ἔχον ἂν ἐτέρου τοῦ εἶναι αἰτίου καὶ
ἀποτέλεσμα, ὥς περ που καὶ ἡ ἐκείνη ὕλη τῆς
τοῦ πικρῶς οὐρανίου ὕλης ἀπόκριμά τε καὶ ἀπο-
τέλεσμα. ἡμεῖς μούτοι ἐρούσι τῶν μὲν πάντων
βασιλεῖ θεῶν τὸ τελικόν τε καὶ κρείττον τῶν αἰ-
τιῶν ἀποδιδόντες εἶδος, οὐκ ἐπὶ ταῖς κινήσει
μῆλον ἀλλὰ καὶ ταῖς οὐσίαις καὶ τοῖς οὖσι παῖσι,

τὰ δ' εἶδη ταῦτα παρὰδείγματα τοῖς οὖσι
 ἐπισκάντες, ὅτε τῆς κινήσεως ἀρχὴν τῇ ψυ-
 χῇ τῇ ζωῇ τοῦ οὐρανοῦ ἡγεμονίᾳ ἀπονέμοντες,
 καὶ ὅτι τῇ ζωῇ παντὸς τοῦ οὐρανοῦ ὄν-
 τη, οὕτω πλήρη τοῖς οὖσι τὰ τῶν αἰτίων εἶδη
 ἀποσφύδμον. ταῦτα μόνου οἱ τὰ εἶδη πιθε-
 μωνοὶ φήπουσι τὰ μὲν ἐκωτῶν, σωφροδὲ ταῖς
 σφετέραις ὑποθέσεσιν ἀποφαίνοντες, Ἀριστο-
 τέλει δὲ τὰ μὲν συκοφαντοῦντα τὰ δ' οὐδὲν πε-
 ραίνοντα, τὰ δὲ καὶ περὶ τὰ μέγιστα ἀμαθί-
 νοντα ἐλέγχοντες. πῶς γὰρ οὐ περὶ τὰ μέγισ-
 τα ἀμαθίης Ἀριστοτέλης συχναίντε ἄλλων ὧν ἐν-
 φακον σφειχῆ καὶ μάλιστα τῇ μεγίστῃ τῆς τῶν
 αἰτίων οὐσιῶν οὐ παραγωγῆς, οὐδ' ἐφ' ὅσους τ-
 πάντων ζωῆς εἶν' σφειχῆ ἀναφορᾷ, οὐκ ὡσαύ-
 τ' γλάτων τε καὶ οἱ περὶ γλάτων τε πάντων
 σκοπιεῖα θεὸν τοῖς οὖσι ἐπισκάντες, ὅσον παν-
 παραγωγὸν τε παραγωγῶν καὶ δημιουργὸν δημιου-
 γῶν ἀξιοῦσιν εἶναι οὐδὲν ὅτι οὐκ ἐπ' ἐκείνους
 ἀναφέροντες. καὶ κείνο δὲ ῥητέον ἐπὶ πάνσιν, ὡς
 γλάτων μὲν τῶν πρὸ αὐτοῦ τοῖς μὲν ἐπόμε-
 νος, τοῖς δ' ἀντιλέγων φαίνεται. Ἀριστοτέλης
 δὲ πάνσιν ἀντιπύμονος καὶ πάντας καλούων, καὶ
 οὐδ' ἂν τ' πρὸς τῶν πρότερον ἡγεμονίων κεχρη-
 σμένος εἴη, οὐδ' ἡλός ἐστι καὶ ζωῆς οὐ πάνυ βου-

λόμονος φανερός ἔτι καὶ ἑτέροις ἱερικοῖς χρῶ-
μονος, πάνυ σοφιστικὸν ἔχει ποιῶν καὶ φιλοσο-
φου τρόπου ἀλλοτριώτερον, οἷον καὶ ἐκείνο αὐτῷ
ᾧ ἐπὶ τελότητι τῶν λογικῶν ἀντιλήψεις αὐτῶν
πάνυ αὐτοῦ εἴη τῆς μεθόδου ταύτης, καὶ ἐπὶ ἀντι-
λήψεως αὐτῆς τῆς μεθόδου οὐ μὲν ἦν, ἀλλ' οὐκ
ἦν, ἀλλὰ πάντεσσι οὐκ ἦν. καὶ ταῦτα ἄρχη
τοῦ περὶ αὐτοῦ λογικοῦ συγγραφέως, ὡς πε-
ρὶ καὶ αὐτὸς κέχρηται, καὶ γλαύκωνος αὐτῷ. ὅτι
μὲν τῶν λογικῶν ἀρχὰς περὶ δυνάμεως, ἔχει
δὲ πάντεσσι τοῖς λόγοις οὐκ ἀντὶ τέχνης χρῶ-
μονος, καὶ λόγων μεθόδον καὶ ἀντιλήψεως αὐτῶν
οὐκ ἔστι μὴ οὐσαν οὐδέ αὖτε οὐδέ πωδὶ ἱερικῶν ἀλλὰ
καὶ πάνυ δὴ ἀντιλήπτει οὐσαν. τί δὲ ἀντιλήπτει
οὐκ ἔστι τὰ ἄριστοτέλους βιβλία μετρίως καὶ
πάνυ, τῶν γε αὐτῶν χρηστικῶν οὐκ ἔστι, ἀλλὰ
μόνοι αὐτῶν συχνὰ αὐτῶν καὶ φαῦλα ἐγκυκλι-
ακά.

